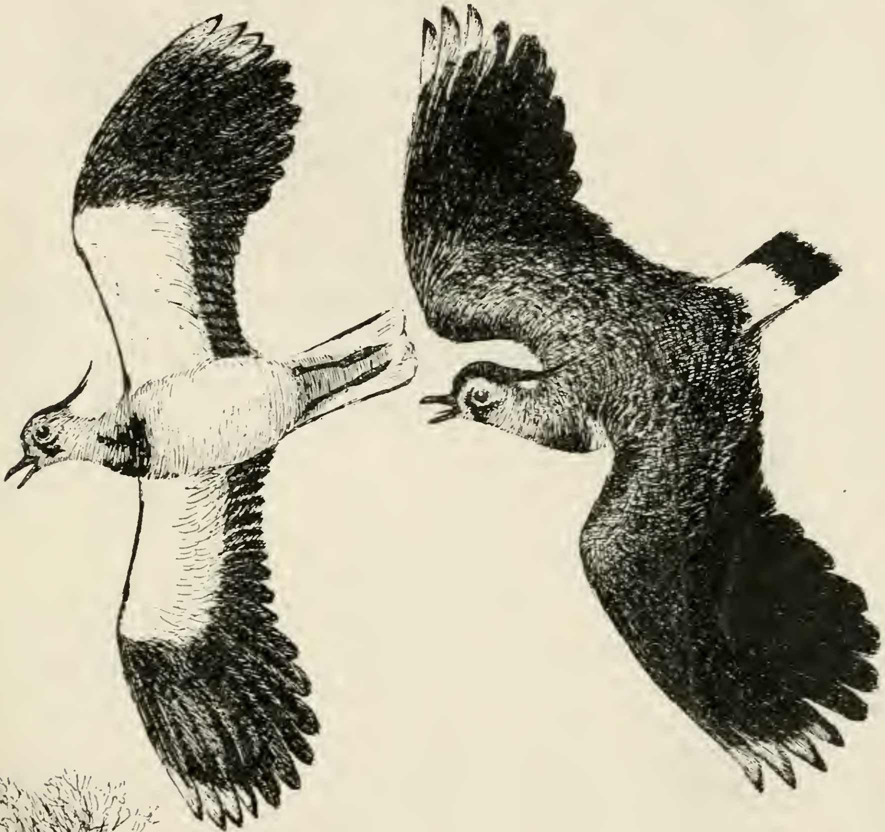
DANSK ORNITHOLOGISK FORENINGS TIDSSKRIFT

Kjøbenhavn 17. AARGANG 1923

Redaktionen af foreliggende Bind er besørget af

Docent R. H. STAMM.

INDHOLD AF 17. AARGANG

HÆFTE I, MAJ 1923.

HÆFTE II—III, JULI 1923.

HÆFTE IV, DECEMBER 1923.

HADSUND-EGNENS FUGLE
(1906—1922)

AF

S. RASMUSSEN,
CAND. PHARM.

Egnen omkring Hadsund, der er beliggende i den sydøstlige Del af Himmerland, har altid haft Ord for at være meget smuk, indrammet, som den er, af Fjord og Skove. Da jeg har opholdt mig her i ca. 16 Aar, har jeg tænkt mig at ville forsøge at give et Billede af Fuglefaunaen her. Den er jo, som man kan vente, ret mangfoldig, idet saavel Hedens som Skovens Fauna findes repræsenteret; naar dertil kommer, at Fjorden navnlig om Vinteren huser en Mængde fremmede Gæster af Svømmefugle, synes det at kunne være af Interesse at skildre Fuglelivet paa denne Egn, hvad, saavidt mig bekendt, ingen tidligere har forsøgt.

Først et Par orienterende Bemærkninger:

Hadsund ligger paa begge Sider af Mariager Fjord, over hvilken der her fører en Jernbanebro; dog bestaar den paa Sydsiden af Fjorden beliggende Bydel kun af nogle enkelte Huse, hvorimod den egentlige By, der tæller ca. 2000 Indbyggere, ligger Nord for Fjorden. Umiddelbart Vest for Byen ligger Thygeslund Skov, længere borte i samme Retning Vivebrogaard og Ovegaard Skove. Mod Øst har man i ca. 4 km.s Afstand de store Skove ved Havnø og Visborggaard. Mod Nordøst strækker sig store Hedestrækninger, hist og her med en lille Granplantage. Syd for Fjorden ligger mod Øst Havkjær Skov samt Overgaards store Skovstrækninger; mod Vest kommer man i 8 km.s Afstand fra Hadsund først til Hov Skov og dernæst til Skovene omkring Mariager, hvor der ligger Krat ved Krat og Skov ved Skov i en næsten uafbrudt milelang Kæde. Landskabet er særdeles bakket og karakteristisk med sine mange Gravhøje, hvis Kupler man ser alle Vegne, ofte 4—5 i umiddelbar Nærhed af hinanden.

Jordbunden er langs Fjorden stærkt kridtholdig, og disse hvide Brinker, skinnende i Sommersolen, bidrager stærkt til at give Egnen sit Særpræg. Store Engstrækninger findes mange Steder mellem Skovene og Fjorden og bebos om Sommeren selvsagt af en Mængde forskellige Vadere, saasom Præstekraver, Ryler, Rødben og først og sidst Viber, hvis tumlende Flugt man alle Vegne bemærker paa denne Aarstid. Paa de vidt udstrakte, lavvandede Strækninger i Fjorden staar Hejrerne gravitetisk og spejder efter de Smaafisk, der kommer inden for deres sylspidse Næbs Rækkevidde. Er man heldig, ser man højt oppe i Luften en, ja undertiden to prægtige Havørne, som med stive, spændte Vinger sejler i milevide Kredse, medens Kravlet underneden skyndsomt søger Skjul, hvor et saadant er at finde. Den sorte Stork spanker agtværdigt omkring i Strandkanten, undertiden, hvad jeg selv har set, Side om Side med den hvide, tilsyneladende i bedste Forstaaelse. Paa Stenene i Fjordkanten sidder Maager og Terner, og rundt omkring i Vandet svømmer Gravænderne, af hvilke der er mange her i Fjorden. — En Sommerdag i Skoven byder ogsaa paa mange interessante Ting. Foruden de mangfoldige Smaasangere ser og hører man ofte Spætterne, navnlig Stor Flagspætte, men ogsaa hyppigt Grønspætten, hvis gjaldende Skrig lyder vidt og bredt. Over Træerne kredser undertiden Musevaage og Spurvehøg samt Taarnfalk, som alle yngler her paa Egnen, om end ret sparsomt, navnlig for Musevaagens Vedkommende.

Et andet Billede faar man at se, naar man færdes ude om Vinteren; men ogsaa denne Aarstid har et righoldigt Liv at fremvise. Kvækerne forekommer som Regel hver Vinter, ofte i store Skarer. Korsnæb, Grønsisken, Mejser og Fuglekonge opliver Granskovene. I Byens Haver flammer Dompappernes Farvepragt dobbelt straalende mod Sneens hvide Baggrund. En enkelt Gang er man saa heldig at se de nydelige Silkehaler, som navnlig holder til, hvor der er Bær og Hyben.

Men mest er det dog Fjorden, der tiltrækker sig Opmærksomheden. Naar den Mil efter Mil strækker sin hvide Flade, bunden i Frostens Lænker, kommer de tusindtallige Flokke af Svømmefugle og kaster sig i de enkelte Vaager, som stadig holdes aabne af Strøm eller Kildevæld. Der forekommer navnlig Troldænder og Hvinænder, endvidere Mængder af Graaænder samt sjældnere Taffeland, Bjergand, Fløjlsand, Sortand og Skalleslugere, hvis tre Arter alle findes repræsenterede. Ikke saa

sjældent ser man den eksotisk prangende Isfugl svirre af Sted ved Bække og Sluser, og Vandstæren aflægger ogsaa nu og da en fransk Visit. Svanernes klangfulde Malmtoner klinger højt og tydeligt i den frostklare Luft, naar de stolte Fugle kommer dragende forbi.

I det hele taget er det en Nydelse til enhver af Aarets Tider at færdes i Naturen i denne Egn for hver den, der har Øjet opladt for det Liv, der rører sig derude.

Efterfølgende har jeg dels selv set paa mine Ture, dels har jeg Oplysningerne fra Folk her paa Egnen, og da jeg, som sagt, har boet her i ca. 16 Aar, mener jeg at kunne give et nogenlunde fyldestgørende Billede af denne Del af Danmarks Fuglefauna. Selv om efterfølgende Oversigt langtfra er fuldstændig, tror jeg nok at have faaet det væsentligste med.

KRIKAND, *Anas crecca.* Ret almindelig paa Fjorden om Vinteren.

ATLING, *Anas querquedula.* Saa jeg Sommeren 1921 i en Eng ved Fjorden. Den opførte sig paa en saadan Maade, at det tydede paa, den havde Rede i Nærheden. Dog lykkedes det mig ikke at faa dette nærmere konstateret.

PIBEAND, *Anas penelops.* Ret almindelig om Vinteren.

SPIDSAND, *Anas acuta.* Yngre ikke udfarvede Individer skydes jævnligt i August og September.

GRAAAND, *Anas boscas.* Almindelig ynglende i Rørene langs Fjorden.

SKEAND, *Anas clypeata.* Ses undertiden, men ikke ofte, hos Vildthandlerne.

GRAVAND, *Tadorna cornuta.* Almindelig Ynglefugl her paa Egnen. Den yngler i gamle, forladte Rævegrave, ofte langt fra Fjorden. Naar Ællingerne da skal føres ned til denne, overraskes de ofte af Mennesker og Hunde. For ca. 10 Aar siden kom en gammel ♀ gaaende ved højlys Dag med sit Kuld smaa Ællinger midt igennem Byen. De blev selvfølgelig forstyrrede

og for en stor Del ødelagte. En tam ♂ levede i flere Aar i en Bondegaard, hvor den gik frit omkring sammen med Gaardens øvrige Fjerkræ. Den var indfanget som Ælling.

PIBESVANE, *Cygnus minor*. Forekom temmelig hyppigt paa Fjorden Vinteren 1914. Ellers ikke set.

SANGSVANE, *Cygnus musicus*. Almindelig hver Vinter fra November Maaned.

TROLDAND, *Fuligula cristata*. Forekommer flokkevis om Vinteren sammen med Hvinanden, men knap saa talrig som denne.

BJERGAND, *Fuligula marila*. Forekommer undertiden om Vinteren, men ikke talrigt. To meget smukke Hanner blev skudt her den $^{13}/_{2}$ 1922 og $^{17}/_{2}$ 1922; desuden saas ofte i Februar nogle Hunner hængende hos Vildthandlerne her i Byen.

TAFFELAND, *Fuligula ferina*. Forekommer, men ikke talrigt, om Vinteren. En gammel ♂ i Pragtdragt blev skudt den $^{13}/_{2}$ 1922.

HVINAND, *Clangula glaucion*. En af de hyppigste Vintergæster blandt Ænderne.

HAVLIT, *Pagonetta glacialis*. Forekommer en enkelt Gang om Vinteren, dog ikke i selve Fjorden, men i Kattegat uden for samme.

SORTAND og FLØJLSAND, *Oedemia nigra & fusca*. Ses sammesteds som foregaaende, men hyppigere. En smuk ♂ af Sortand blev skudt her den $^{6}/_{4}$ 1922.

EDERFUGL, *Somateria mollissima*. Almindelig Vintergæst ved Indløbet til Fjorden.

HVID SKALLESLUGER, *Mergus albellus*. En gammel ♂ og to unge ♀ blev skudt paa Fjorden den $^{21}/_{1}$ 1922. Endvidere er et Eksemplar skudt den $^{18}/_{2}$ 1919.

STOR SKALLESLUGER, *Mergus merganser*. Temmelig almindelig paa Fjorden om Vinteren. Gammel ♂ skudt $^{16}/_{2}$ 1910. Gammel ♀ skudt den $^{13}/_{2}$ 1922.

TOPPET SKALLESLUGER, *Mergus serrator.* Ret almindelig om Vinteren.

SÆDGAAS, *Anser segetum.* Almindelig paa Træk.

BLISGAAS, *Anser albifrons.* Skudt paa Fjorden den $^{20}/_{3}$ 1922.

GRAAGAAS, *Anser cinereus.* Almindelig paa Træk.

KNORTEGAAS, *Anser torqvatus.* Meget almindelig paa Træk; ses ofte i Flokke paa Tusinder.

VAGTEL, *Coturnix communis.* Har jeg kun konstateret en Gang, idet der i Juni 1914 blev fundet en Rede af denne Fugl i en Kløvermark ved Als, 16 km Øst for Hadsund. Desværre blev Reden ødelagt, idet en Slaamaskines ene Hjul kørte igennem den og knuste de fleste af Æggene, hvis Antal var 10 à 12. Selve Fuglen saas ikke.

AGERHØNE, *Perdix cinerea.* Er her som andre Steder almindelig. Den $^{19}/_{6}$ 1914 fandt jeg en Rede med 18 Æg og den $^{22}/_{5}$ 1921 ligeledes en Rede med 18 Æg.

URFUGL, *Tetrao tetrix.* Forekommer hist og her i den lille Vildmose ca. 20 km. Nordøst for Hadsund.

LILLE LAPPEDYKKER, *Tachybaptes minor.* Ikke sjælden. Yngler hist og her i Tørvemoser. Dens Rede med 4 Æg har jeg blandt andet fundet den $^{19}/_{4}$ 1914 i en Mose. Da jeg kom i Nærheden, saa jeg gennem en Kikkert Fuglen travlt beskæftiget med at tildække Æggene, hvad jo er Lappedykkeres Sædvane.

GRAASTRUBET LAPPEDYKKER, *Podicipes griseigena.* Er skudt et Par Gange, men er ikke almindelig.

TOPPET LAPPEDYKKER, *Podicipes cristatus.* Ses af og til paa Fjorden. To Par yngler aarligt i en lille Sø her i Nærheden.

ISLOM, *Colymbus glacialis.* Gammel ♂ skudt paa Fjorden den $^{7}/_{2}$ 1922. Den opbevares paa Hadsund Realskole.

POLARLOM, *Colymbus arcticus.* En ung Fugl blev skudt ved Indløbet til Fjorden November 1918. Den havde en Fiskekrog siddende fast i Ryggen.

RØDSTRUBET LOM, *Colymbus septentrionalis*. En ♀ blev skudt ved Mariager den 11/1 1920; den opbevares i min Samling.

RØRVAGTEL, *Porzana maruetta*. Sjælden. 12/10 1917 fløj en ♂ imod Telefontraadene ved Hadsund og dræbtes, og omtrent samtidig dræbtes en paa samme Maade ved Udbyneder, en Landsby ca. 16 km. Sydøst for Hadsund.

VANDRIKSE, *Rallus aqvaticus*. Ikke almindelig. Skudt ved Koldbæk, en Dam i Byens Udkant, den 30/1 1922.

GRØNBENET RØRHØNE, *Gallinula chloropus*. Maa betragtes som ret almindelig. Yngler flere Steder, blandt andet i Koldbæk. Æggenes Antal i de Reder, jeg har set, har varieret fra 8 til 11. Sidstnævnte Antal kun fundet en Gang, 16/5 1922.

BLISHØNE, *Fulica atra*. Ses af og til paa Fjorden, samt forekommer ynglende i stort Antal i Kielstrup Sø, samme Sted som den toppede Lappedykker. Det største Antal Æg, jeg har set i en Rede, er 12, fundet den 13/5 1921, hvilken Dag jeg fandt 12 beboede Reder i omtalte Sø.

VIBE, *Vanellus cristatus*. Meget almindelig langs Fjorden som ynglende. Æggene findes som Regel i Slutningen af April, dog har jeg i Juni 1921 fundet en Rede med 4 frisklagte Æg.

STRANDHJEJLE, *Charadrius sqvatarola*. Forekommer nu og da om Efteraaret. Et Eksemplar i fuld Sommerdragt blev skudt her ved Fjorden den 23/8 1914 og et i samme Dragt den 24/8 1922.

HJEJLE, *Charadrius pluvialis*. Træffes jævnligt om Efteraaret, men ikke i større Antal.

PRÆSTEKRAVE, *Ægialitis hiaticula*. Er meget almindelig. Frisklagte Æg (altid 4 i Kuldet) har jeg fundet 26/4 1912, 29/5 1919, 8/5 1921 og 21/5 1921.

STRANDSKADE, *Hæmatopus ostreologus*. Forekommer baade som Ynglefugl og paa Træk. Frisklagte Æg (3 i Kuldet) har jeg fundet 26/6 1910, 7/5 1920, 29/5 1920 og 19/6 1920. Dununger fundet 29/5 1919.

STORSPOVE, *Numenius arqvatus.* Træffes om Efteraaret paa Træk, saavel langs Fjorden som paa Hederne.

KOBBERSNEPPE, *Limosa lapponica.* Forekommer jævnligt paa Træk om Efteraaret.

MUDDERKLIRE, *Actitis hypoleuca.* Forekommer ret jævnligt om Efteraaret. $^{25}/_{8}$ 1907 saa jeg 5, hvoraf jeg skød de 2.

SVALEKLIRE, *Totanus ochropus.* Træffes af og til langs Fjorden, men ikke almindeligt. Den $^{10}/_{8}$ 1922 havde et Eksemplar et Øjeblik slaaet sig ned i min Have, der ligger ca. 135 m fra Fjorden.

RØDBEN, *Totanus calidris.* Særdeles almindelig som Ynglefugl i Engene langs Fjorden. Tidligste frisklagte Kuld Æg (4) fundet $^{29}/_{4}$ 1912.

HVIDKLIRE, *Totanus glottis.* Temmelig almindelig om Efteraaret.

BRUSHANE, *Machetes pugnax.* Ses en enkelt Gang paa Engene langs Fjorden. Yngler kun sjældent her paa Egnen. En Rede med 4 frisklagte Æg fundet den $^{21}/_{5}$ 1921 paa Fuglsø Enge. Samme Dag saas i Nærheden 3 ♂ og 2 ♀.

ISLANDSK RYLE, *Tringa canutus.* Ses paa Træk om Efteraaret. Selv har jeg skudt en ung Fugl i Efteraarsdragt den $^{1}/_{9}$ 1912.

RYLE, *Tringa alpina.* Meget almindelig langs Fjorden som ynglende og i store Flokke paa Træk om Efteraaret.

ENKELT BEKKASIN, *Limnocryptes gallinula.* Forekommer om Efteraaret, men ikke i større Antal.

HORSEGØG, *Gallinago scolopacina.* Meget almindelig i Moser og langs Fjorden. Frisklagte Æg (4 i Kuldet) har jeg fundet $^{13}/_{5}$ 1910 og stærkt rugede $^{25}/_{4}$ 1909. Sommeren 1919 saa jeg en Horsegøg komme flyvende og sætte sig paa Toppen af en Telefonpæl, hvor den blev siddende i ca. 10 Minutter, inden den atter fløj bort.

SKOVSNEPPE, *Scolopax rusticula.* Forekommer almindeligt Foraar og Efteraar paa Træk; men enkelte yngler dog hvert Aar i Skovene ved Visborggaard og Havnø. Sidstnævnte Sted blev dens Rede med 4 frisklagte Æg fundet $^{11}/_{4}$ 1918 i Bøgekrat paa fugtig Bund.

HÆTTEMAAGE, *Larus ridibundus.* Meget almindelig. I en lille Sø midt i Heden 4 km Sydvest for Hadsund yngler der aarligt ca. 300 Par. I denne Koloni fandt jeg $^{13}/_{5}$ 1919 et Æg, der var ganske hvidt, hvorimod de to andre i samme Kuld var normalt farvede.

STORMMAAGE, *Larus canus.* Almindelig. Yngler ikke her paa Egnen.

HAVMAAGE, *Larus argentatus.* Temmelig almindelig, men ikke ynglende.

SILDEMAAGE, *Larus fuscus.* Ses en sjælden Gang, navnlig om Vinteren.

SVARTBAG, *Larus marinus.* Almindelig Vintergæst.

DVÆRGTERNE, *Sterna minuta.* Forekommer enkeltvis langs Fjorden, næppe ynglende.

HAVTERNE, *Sterna macrura.* Yngler i en stor Koloni paa en lille Ø i Fjorden. Paa samme Ø findes ynglende Hættemaager, Rødben, Præstekraver, Engpibere og Lærker.

MOSETERNE, *Sterna nigra.* Træffes en sjælden Gang ved Moser og Søer.

KJOVE, *Lestris parasitica.* En ung ♂ med hvide Skuldre og hvidplettet Bug blev skudt paa Fjorden $^{2}/_{10}$ 1921. En ung Fugl blev skudt ud af en Flok paa 10 ved Als Odde $^{2}/_{9}$ 1922.

LOMVIE, *Uria troile.* Skudt paa Fjorden $^{22}/_{12}$ 1907.

SØKONGE, *Mergulus alle.* Skudt paa Fjorden $^{20}/_{12}$ 1916 og $^{12}/_{1}$ 1922.

ALK, *Alca torda.* Træffes i Vintermaanederne, men ikke almindeligt.

TEJSTE, *Cepphus grylle.* Som foregaaende.

HEJRE, *Ardea cinerea.* En Koloni findes i Visborggaard Skov i høje Elletræer samt i en enkelt Eg, i hvilken jeg for nogle Aar siden talte 8 Reder. Kolonien vokser stadigt og er nu paa ca. 125 Reder. Højeste Antal Æg i de Reder, jeg har set, er 5. Æglægningen begynder i sidste Halvdel af Marts, selv om Sneen ligger højt paa Jorden. Under hele Rugetiden staar der en stadig Kamp mellem Hejrerne og Krager, som stjæler Æggene, saa snart de kan se deres Snit.

STORK, *Ciconia alba.* I selve Hadsund findes ingen Reder; men i Veddum, en By ca. 12 km Nordøst for, findes der en Del. For ca. 5 Aar siden fandtes i denne By ca. 25 beboede Reder, men, som andre Steder, formindskes Antallet stadigt, saa der nu næppe findes Halvdelen.

SORT STORK, *Ciconia nigra.* Denne i Danmark saa sjældne Fugl forekommer til Stadighed paa Hadsund-Egnen. Den yngler hvert Aar i Skoven ved Havnø. I 1917 rugede der 2 Par. I 1919 kun 1 Par. I 1921 derimod var der 4 beboede Reder, hvis Unger alle blev ringmærkede, og da Rederne fredes meget strengt, er der Haab om, at denne prægtige Fugl kan bevares for Egnen. For ca. 20 Aar siden ynglede den flere Steder her i Nærheden, blandt andet i Hov Skov og Voldstedlund Skov, begge ved Mariager. Den $^{8}/_{6}$ 1920 saa jeg 4 km uden for Mariager om Eftermiddagen den sorte og den hvide Stork gaa Side om Side i Fjordkanten og fiske i bedste Forstaaelse. Jeg nærmede mig dem i Skjul af nogle Buske, og i ca. 100 m.s Afstand laa jeg i 20 Minutter og betragtede dem gennem Prismekikkert. I Sandhed et sjældent stolt Syn, som man næppe oplever oftere. Den sorte var en gammel Fugl med udpræget Metalglans paa Ryg og Skuldre. Da jeg til Slut rejste mig og gik nærmere, fløj de bort hver til sin Side.

SKARV, *Phalacrocorax carbo.* Et udstoppet Eksemplar findes her i Byen. Det er skudt her paa Fjorden for ca. 20 Aar siden.

SULE, *Sula bassana.* I Hadsund Realskoles Samling opbevares et udfarvet Eksemplar af denne Fugl, forsynet med følgende Paategning: »Fundet død ved Stranden ved Badestedet Als«. Køn og Aarstal findes desværre ikke opgivet.

TAARNFALK, *Falco tinnunculus.* Maa betragtes som Egnens almindeligste Rovfugl, baade som ynglende og paa Træk. Den yngler oftest i gamle Kragereder, da Kirketaarnene her paa Egnen ikke rigtig egner sig for denne Fugl. Frisklagte Æg har jeg fundet $^{19}/_{5}$ 1910 (5 Æg), $^{16}/_{5}$ 1918 (6 Æg) og $^{20}/_{5}$ 1921 (6 Æg).

DVÆRGFALK, *Falco æsalon.* Gammel ♂ skudt paa Visborggaard $^{12}/_{9}$ 1917. Et Eksemplar set i Vester-Skovmark, 8 km Syd for Hadsund $^{22}/_{9}$ 1919. ♂ skudt paa Visborggaard $^{9}/_{9}$ 1920.

LÆRKEFALK, *Falco subbuteo.* Gammel ♀ skudt $^{5}/_{9}$ 1918 ca. 8 km Vest for Hadsund. Gammel ♀ skudt paa Visborggaard Efteraar 1918. Samme Sted blev en gammel ♀ skudt $^{20}/_{5}$ 1919, en ♂ $^{12}/_{9}$ 1919 og en gammel ♀ $^{24}/_{5}$ 1922.

VANDREFALK, *Falco peregrinus.* 2 Eksemplarer blev i April og Maj 1918 jævnligt set i Visborggaard Skov, men forsvandt derpaa. Selv saa jeg en den $^{17}/_{10}$ 1918 tæt uden for Hadsund. $^{8}/_{9}$ 1919 blev der skudt et Eksemplar paa Visborggaard.

MUSEVAAGE, *Buteo vulgaris.* Findes her paa Egnen som Ynglefugl i de fleste større Skove, og skydes jævnligt for Schuhu ved Kragehytterne paa Egnens Godser. $^{24}/_{3}$ 1921 blev der saaledes paa Visborggaard skudt et ringmærket Eksemplar, og ved Gennemsyn af Jagtjournalen træffer man stadig Beretninger om dræbte Musevaager. Dens Rede har jeg fundet med friske Æg $^{17}/_{4}$ 1919 og $^{28}/_{4}$ 1919; begge Gange 3 Æg.

VINTERMUSEVAAGE, *Buteo lagopus.* Forekommer ikke sjælden i Træktiden om Efteraaret. Skudt paa Overgaard $^{1}/_{3}$ 1920. Selv har jeg set et Eksemplar i Oktober 1916. Jeg var den saa nær, at jeg tydelig saa de fjerklædte Løb.

HAVØRN, *Haliaëtus albicilla.* Denne mægtige Rovfugl forekommer her, omend sparsomt. Jeg har set den mindst 3 Gange i Aarene 1908—09. Den ene Gang sad der en gammel ♀ paa

en Sten i Fjorden, medens en Flok Ænder, vistnok *Anas boscas*, tilsyneladende uanfægtet laa paa det lave Vand, ca. 50 m fra den. Da jeg sejlede nærmere, fløj den sin Vej, og jeg saa da tydeligt den hvide Hale. I Vinteren 1909 blev der dræbt en ♂ og en ♀ ved Indsejlingen til Fjorden. ♀ maalte 2 m 60 cm i Vingefang. Begge blev udstoppede og findes i private Samlinger her i Byen. Efteraaret 1916 blev en ung ♂ skudt ved Vivebrogaard, hvor den nu opbevares. Marts 1920 blev der ligeledes skudt en ung ♂ ved Overgaard og sammesteds en ung ♀ i Sommeren 1921. En gammel ♀ blev i Aaret 1916 dræbt med Gift ved Visborggaard. Nu forekommer der til Stadighed en ♂ her paa Egnen. Den opholder sig hovedsagelig i Havnø Skov, hvor der for ca. 20 Aar siden ynglede Havørne. Reden findes endnu, og da den omkring 1900 blev beboet hvert Aar, antog den efterhaanden kæmpemæssige Dimensioner. Nu staar den altsaa ubeboet, men formaar dog alligevel at fastholde den overlevende Han til Egnen.

GLENTE, *Milvus ictinus*. Først nu i Aar har jeg haft den Glæde at kunne faa sikre Oplysninger om denne Fugls Forekomst her paa Egnen. Den 1 April 1922 blev der set et Eksemplar paa Overgaard, og den 4 April 1922 Kl. 4,30 Eftm. saa Skytten paa Visborggaard en Glente komme flyvende og sætte sig i et Træ ca. 35 m fra ham, hvor den blev siddende, medens han omhyggeligt betragtede den gennem sin Kikkert. Der blev ikke skudt efter den, men den fløj bort, da han bevægede sig, og er ikke set siden. Det har sikkert været samme Fugl, der har vist sig paa Overgaard og Visborggaard. Disse to Godser ligger nemlig ikke mere end ca. 8 km fra hinanden.

HVEPSEVAAGE, *Pernis apivorus*. Skydes en Gang imellem ved Kragehytterne paa Visborggaard og Overgaard.

BLAA KJÆRHØG, *Circus cyaneus*. Gammel ♀ skudt paa Overgaard $^{14}/_{10}$ 1919 og ligeledes en ♀ sammesteds $^{25}/_{10}$ 1919. Endvidere er der i November 1921 skudt et Eksemplar paa Havnø.

SPURVEHØG, *Accipiter nisus*. Ret almindelig som Ynglefugl. Rede med 5 Æg fundet $^{30}/_{5}$ 1915 i en Gran ca. 2 m over Jorden. En gammel ♀ fløj $^{9}/_{1}$ 1910 imod et af Vinduerne paa Hadsund Apotek, hvorefter den i bedøvet Tilstand faldt ned paa Fortovet.

Den blev saa dræbt og findes nu i min Samling. Den har sandsynligvis været efter et Bytte, da den tørnede mod Ruden.

DUEHØG, *Astur palumbarius.* Sjælden Gæst paa Træk. Ung ♀ skudt paa Overgaard $^{10}/_{12}$ 1919. Gammel ♀ skudt paa Visborggaard $^{25}/_{10}$ 1921.

FISKEØRN, *Pandion haliaëtus.* Skudt af en Lods ved Indsejlingen til Mariager Fjord Eftersommeren 1918. Den opbevares udstoppet hos Lodsen. Omtrent samtidigt saas en ved Overgaard, sandsynligvis den samme. Et Eksemplar blev set ved Villestrup Fiskedamme for ca. 3 Aar siden.

KIRKEUGLE, *Athene noctua.* Findes faatalligt ynglende ved Overgaard.

NATUGLE, *Syrnium aluco.* Nogenlunde almindelig. Yngler i Kirketaarne og hule Træer. En Gang er dens Rede med 3 Æg fundet i en forladt Rævegrav i Visborggaard Skov, Foraar 1920. $^{31}/_{3}$ 1920 fandt jeg den ynglende i en Skorsten ved Mariager. Jeg har aldrig set over 4 Æg i en Rede. I Aaret 1919 ynglede den i en hul Poppel ved Mariager Kirke og havde da 4 flyvefærdige Unger den 10 April. Æggene maa altsaa være lagt i Slutningen af Februar til Trods for, at det ved denne Tid frøs ca. 10 Grader hver Dag.

MOSE-HORNUGLE, *Otus brachyotus.* Skudt $^{3}/_{11}$ 1912 mellem Landsbyerne Thisted og Glerup og $^{16}/_{4}$ 1919 paa Visborggaard. Træffes desuden hvert Aar paa Heden ved Udbyneder.

SKOV-HORNUGLE, *Otus vulgaris.* Ikke sjælden i Skovene. Rede med 4 Æg fundet i en gammel Kragerede $^{18}/_{4}$ 1920 ved Overgaard.

SNEUGLE, *Nyctea nivea.* Er ikke set siden 1901, da der om Vinteren blev skudt et ungt Eksemplar her ved Byen paa Fjordisen. Nogle Aar før blev der skudt et gammelt helt hvidt Eksemplar i Heden Vest for Hadsund. Begge er udstoppede og findes her paa Egnen.

SLØRUGLE, *Strix flammea.* Sjælden. En gammel ♂ blev fanget $^{10}/_{4}$ 1921 i Visborg i et Køkken, hvortil den havde faaet Adgang gennem en Lem i Loftet.

RINGDUE, *Columba palumbus.* Forekommer overalt i Skovene som Ynglefugl, foruden at den navnlig i strenge Vintre kommer i Flokke som Trækfugl fra nordligere Egne. Æg fundet fra Slutningen af Marts til Slutningen af Juni.

NATRAVN, *Caprimulgus europæus.* Ikke sjælden. Dens karakteristiske Snurren høres hyppigt i Skoven og Heden paa stille Sommeraftener. Naar man gaar efter Lyden, ser man pludselig faa Alen foran sig Fuglen staa i Luften med flagrende Vinger for et Øjeblik efter atter at forsvinde lydløst, som den kom. Hannen er altid let kendelig i Flugten paa de 4 hvide Pletter paa Undersiden. En ejendommelig Fugl i al sin Færd. En ung ♀ blev skudt i en Mose her i Nærheden $^{4}/_{9}$ 1914. Et Eksemplar skudt paa Visborggaard $^{21}/_{7}$ 1919. Sommeren 1919 ynglede der mindst to Par ved Mariager. Sommeren 1921 hørtes hver Aften i Juli Maaned tre forskellige Hanner snurre i Skoven her ved Byen. Æggeskaller blev i August fundet i Lyngen i Nærheden. Ved 9—10 Tiden om Aftenen saa man 1 à 2 Fugle omkring sig, hver Gang man gik op i Skoven.

MURSVALE, *Cypselus apus.* Ankommer hvert Aar i Begyndelsen af Maj og yngler under Tagstenene paa nogle af Byens Huse. Endvidere yngler den hist og her i Omegnens Landsbykirker samt paa Visborggaards Hovedbygning. En Rede, jeg fandt, var bygget udelukkende af Elmens vingede Frø, sammenlimede med et klæbrigt Spyt. Æggenes Antal er som Regel to, kun en enkelt Gang har jeg set tre i en Rede. Ofte benyttes gamle Graaspurve- og Stærereder, hvor disse findes under Tagstenene. $^{15}/_{6}$ 1922 fandtes i Visborg Kirke en Mursvale rugende paa to raadne Stæreæg foruden sit eget Kuld paa to.

ISFUGL, *Alcedo ispida.* Denne ejendommelige tropefarvede lille Fugl kan egentlig ikke betragtes som nogen Sjældenhed her paa Egnen, selv om den selvfølgelig langtfra er almindelig. Den har i 1921 ynglet i en Lerbrink ved Overgaards Mølle, hvor begge Fuglene dagligt saas i Nærheden af Redehullet, som var

anbragt i Skjul af en nedhængende Busk. Desværre blev i Januar 1922 begge Fuglene skudt, en Skæbne, der overgaar de fleste Isfugle, som viser sig her, hvad man ser af efterfølgende Optegnelser. $^{13}/_{1}$ 1907 blev en Isfugl fundet død under en Busk her ved Byen. $^{10}/_{1}$ 1908 blev der set en Isfugl ved en herværende Bæk. $^{6}/_{6}$ 1911 skudt en Isfugl ved Vraa Fiskedamme, 8 km Nordvest for Hadsund. $^{1}/_{1}$ 1912 blev der skudt en Isfugl ved Hadsund. $^{10}/_{1}$ 1912 ligeledes. $^{13}/_{1}$ 1912 set en Isfugl her. $^{15}/_{1}$ 1912 blev en Isfugl fundet i delvis raadden Tilstand ved Vraa Fiskedamme. $^{29}/_{1}$ 1912 saas en her ved Hadsund. $^{2}/_{9}$ 1919 set ved Aa Mølle. $^{2}/_{10}$ 1921 skudt ved Hadsund. $^{10}/_{12}$ 1921 skudt ved Hadsund. $^{15}/_{1}$ 1922 skudt to Eksemplarer ved Overgaards Mølle, og endelig blev der $^{12}/_{2}$ 1922 skudt en ved Vraa. At den ikke er helt udryddet fremgaar dog af, at der i Februar 1922 her ved Fjorden paa én Gang blev set 5 Isfugle i umiddelbar Nærhed af hinanden, ligesom jeg jævnligt i November 1921 saa to flyve sammen om Aftenen her ved Fjorden.

GØG, *Cuculus canorus.* Træffes fra Maj til August paa alle dertil egnede Steder i Skov, Hede og Eng. $^{22}/_{5}$ 1921 saa jeg en Han flagre hen over en Hedestrækning her ved Byen. Den brugte saavel Vinger som Hale ligefrem som Koste til at feje Lyngtoppene med, antageligt for at jage Smaafuglene op for paa denne Maade at finde Reder til at anbringe Æg i. Mærkværdigt at det var en Han, der bar sig saaledes ad. $^{3}/_{8}$ 1922 fandt jeg en ca. 8 Dage gammel Gøgeunge i en Tornsangerrede, anbragt nogle faa Tommer over Jorden i et Hindbærkrat. Den var alene i Reden og fyldte denne fuldstændigt. Naar man bøjede sig ned over den, rejste den sig op paa Bagenden, hvæsede og huggede kraftigt fremefter med Næbbet. Begge Tornsangerne var i uafbrudt Aktivitet med at skaffe Føde til Slughalsen, som, naar den blev madet, udstødte en Lyd, der skuffende mindede om de store, grønne Græshoppers gnidrende Musik paa stille Sommeraftener. Dette fik dog en brat Afslutning, thi da jeg Dagen efter saa til den, var den faldet ud af den skrøbelige Rede og havde begaaet Selvmord, idet den havde faaet et Græsstraa viklet omkring Halsen.

VENDEHALS, *Iynx torqvilla.* Ved et ejendommeligt Skæbnelune har jeg truffet denne ellers sjældne Fugl adskillige Gange. De to første Gange vedrører ganske vist ikke Hadsund; men jeg medtager dem dog alligevel. Første Gang, jeg saa *Iynx,* var et Eksemplar, som var skudt ved Grenaa $^{2}/_{5}$ 1903. $^{6}/_{5}$ 1906 skød jeg paa en Fugl, som sad i en Busk, idet jeg troede, at det var en Hun af *Lanius collyrio;* men da jeg tog den faldne Fugl op, viste det sig at være en *Iynx.* $^{4}/_{5}$ 1907 traf jeg i Skoven ved Hadsund en *Iynx.* Den sad i en Busk, og jeg stod i flere Minutter ganske nær og betragtede den. Foraar 1915 traf jeg den næste; den laa paa Gaden i Hadsund. Den var knust af en Vogn, men ved Undersøgelse af Vinger og Ben viste det sig, at jeg igen stod over for min gamle Bekendt. $^{5}/_{5}$ 1916 løb der en *Iynx* ganske tæt foran mig paa Kirkegaarden i Udbyneder. $^{7}/_{5}$ 1920 saa jeg en *Iynx* i et Krat ved Langesodde ved Mariager, og $^{18}/_{5}$ 1920 traf jeg atter en. Den sad i en gammel Vejpoppel ved Landsbyen Hou ved Mariager. Ved denne Lejlighed hørte jeg for første Gang dens Stemme, dette stadigt gentagne: »Gøk-Gøk«, der saa meget minder om Grønspættens Lyd. Endelig saa jeg en den $^{24}/_{5}$ 1920 i Mariager Apoteks Have. Af disse Eksempler synes jo at fremgaa, at denne Fugls Foraarstræk for største Delen foregaar i de første otte Dage af Maj.

GRØNSPÆTTE, *Gecinus viridis.* Begyndt i de senere Aar at vise sig ret jævnligt. Et Redehul af denne Fugl var hugget i en frisk Bøgestamme og var ca. 1 m dybt. Forbavsende Kraftudfoldelse. Rede med 7 Æg fundet $^{10}/_{5}$ 1921 ca. 2 m over Jorden i en Bøg ved Mariager.

STOR FLAGSPÆTTE, *Dendrocopus major.* Maa kaldes ret almindelig her. Dens Redehuller har jeg truffet i Bøg, Fyr, Poppel og hyppigst i El. En Gang kun 1 m over Jorden, saa man kunde staa og se ned i Hullet; ellers plejer disse som Regel at være anbragt temmelig højt oppe. Æggenes Antal er 5—7; findes omkring Midten af Maj.

SKOVSKADE, *Garrulus glandarius.* Temmelig almindelig, navnlig hvor der er Egetræer, hvis Frugter den ynder meget. $^{12}/_{5}$ 1912 overværede jeg en Kamp mellem to Skovskader og en Krage, som vilde stjæle Skovskadernes (7) Æg i Reden, der var anbragt i Toppen af en meget tæt og høj Gran.

NØDDEKRIGE, *Nucifraga caryocatactes.* 2/10 1913 skød jeg et Eksemplar her i Skoven ved Hadsund. Samme Aar blev der skudt et i Landsbyen Vive. I Visborggaard Skove saas samme Vinter et Eksemplar flere Gange. Ellers ikke truffet her paa Egnen.

SKADE, *Pica caudata.* Er meget almindelig. Bygger saavel i Skove og Haver som i enligt staaende Træer ved Gaardene, undertiden et Par Alen over Jorden, men som Regel langt højere. Ægantal: 5—8. En Varietet, som er hvidbroget paa de Steder, hvor Skaden ellers er sort, blev skudt i Udbyneder Sommeren 1915.

ALLIKE, *Corvus monedula.* Yngler almindeligt i Kirketaarnene og i hule Træer i Skovene. Den holder meget af at polstre sin Rede med Uld, som jeg undertiden har set den plukke af Ryggen paa de græssende Faar, der ganske roligt finder sig i, at de ubudne Gæster spadserer paa dem. Den yngler ligeledes i en Mængde Skorstene her i Byen. Paa tre af Byens Bygninger: Apoteket, Afholdshotellet og Realskolen, er samtlige Skorstene, ialt 16, beboet af hvert sit Par. En ung Fugl blev i Forsommeren 1917 fanget og blev i Løbet af faa Dage saa tam, at den fulgte sin Ejermand overalt som en Hund. Naar den blev lukket ud om Morgenen, fløj den gerne en Tur op i Skoven, hvorfra han da kunde kalde den tilbage ved at raabe dens Navn: »Klaus«. Naar han cyklede gennem Byen, fulgte den ham enten flyvende eller siddende paa hans Skulder, saa den vakte almindelig Beundring. Til sidst blev den saa fortrolig med Situationen, at den selv mødte til Spisetiderne og da gav sin Nærværelse til Kende ved at banke paa Vinduerne med Næbbet, naar den vilde ind og æde. Desværre var den slem til at stjæle baade Brød og Kød, og da han havde haft den et halvt Aars Tid, forsvandt den pludseligt, vel sagtens skaffet af Vejen af en eller anden, der har følt sig brøstholden over dens Rapserier. Dagen før den forsvandt, sad den i en halv Times Tid uden for mit Vindue paa en elektrisk Lysmast og kvidrede uafladeligt. Det var virkeligt som en Slags Sang at høre. Det kan maaske ogsaa deraf sluttes, at den har fundet sig en Mage, thi jeg har lagt Mærke til, at Allikerne skiller sig ud Par og Par i Oktober-November Maaned.

RAAGE, *Corvus frugilegus.* Yngler i flere store Kolonier her paa Egnen. Den største findes ved Vivebrogaard og tæller i Tusindvis af Reder. Selv forholdsvis smaa og lave Træer er fyldt med Reder. I et stort Bøgetræ har jeg talt 56 Reder. Hvert Aar, naar der holdes Jagt paa de flyvefærdige Unger, bliver der skudt nogle faa Stykker mer eller mindre hvidbrogede. En fuldstændig Albino, fuldvoksen ♀, blev skudt 10/7 1917. Selv Næb og Kløer var hvide.

KRAGE, *Corvus cornix.* Meget almindelig. Efterstræbes ivrigt paa Godserne og skydes navnlig ved Kragehytten. I April Maaned 1922 blev der saaledes paa Visborggaard paa en Formiddag af en Mand skudt 86 Stkr. Et ejendommeligt Eksemplar, der var næsten sort overalt, kun med svag Antydning af graat paa Bugen, blev skudt paa Visborggaard 29/9 1918. Et andet ejendommeligt Tilfælde har jeg set hos Kragen, idet der i Aaret 1915 blev skudt et Eksemplar, hvis Over- og Undernæb krydsede hinanden omtrent som hos en Korsnæb.

TORNSKADE, *Lanius collyrio.* Almindelig overalt, hvor der findes Tjørnekrat. 7/6 1918 hørte jeg en Han af denne Fugl synge ustandseligt i ca. 1 Time, medens den sad i en lav Enebærbusk. Det er den eneste Gang, jeg har hørt denne Fugleart synge. Dens Rede har jeg hyppigst fundet i Tjørn, en Gang i Vrietorn, en Gang i Hyld og en Gang i Rodskuddene af en Elm. I Juni 1921 fandt jeg dens Rede med 4 Æg, hvoraf det ene var ca. dobbelt saa stort som normalt, mens de øvrige tre havde almindelig Størrelse. Det almindeligste Antal Æg er 5; kun tre Gange har jeg set 6 i Rederne, idet jeg nemlig 14/6 1919 og 10/6 1922 har fundet Reder med 6 Æg i hver. 26/6 1921 fandt jeg en Rede med 6 flyvefærdige Unger. Denne Rede var den ovenfor nævnte i en Elm, der stod som Landevejstræ og havde stærkt udviklede Rodskud. Da jeg nærmede mig dette Træ, fløj begge de gamle Fugle betænkeligt nær til mig, og da jeg som Følge deraf begyndte at søge efter Reden, fløj saavel Han som Hun gentagne Gange paa og bed mig i Ansigt og Hænder, ganske som man hører, at Natuglen kan gøre. Resultatet blev, at jeg fangede den gamle Hun med Haanden, hvorefter jeg dræbte saavel hende som samtlige Unger, og hele Familien opbevarer jeg nu udstoppet sammen med Reden. Ungernes Stilling i denne,

da jeg fandt den, var fuldstændig symmetrisk, med Næbbene lodret i Vejret, med Ryggene indad mod Midten af Reden, Kløerne fasthagede i Kanten af denne og de smaa Haler samlede som en Krans i Bunden af Reden. Det hele dannede et komplet Billede som en seksstraalet Stjerne. Den gamle Han lykkedes det mig desværre ikke at faa fat paa. Ofte har jeg i Nærheden af Tornskadernes Bo fundet Insekter spiddet paa Torne og en enkelt Gang en Bagkrop med vedhængende Ben af en lille Fugleunge, ogsaa sat fast paa en lang Torn.

STOR TORNSKADE, *Lanius excubitor.* Skudt ved Als Odde Aar 1908. Ellers ikke set.

SILKEHALE, *Ampelis garrula.* 17/12 1918 blev der i Vive skudt nogle Stykker af en Flok paa ca. 25, som havde opholdt sig i en Tjørnehæk en fjorten Dages Tid og delikateret sig med de derværende Bær. 28/12 1919 saa jeg selv for første Gang levende Silkehaler, idet der i et Hybenkrat tæt uden for Mariager opholdt sig 5 Stykker, der var travlt beskæftigede med at spise Hyben, som de slugte hele. De var meget lidt sky, saa jeg kunde gaa dem ganske nær, uden at det anfægtede dem. Det var et særdeles smukt Syn at se dem flagre omkring, skiftevis hæve og sænke den lange Top, og jævnlig udstøde en svag, fin Trille. De opholdt sig paa dette Sted det meste af en Maaneds Tid, hvorpaa de forsvandt. I Januar 1922 blev der set en større Flok paa ca. 30 sammesteds, og omtrent samtidigt saas 7 i Toppen af en Gran en enkelt Gang i Skoven ved Hadsund.

DIGESVALE, *Hirundo riparia.* Yngler overalt i Sandgrave og Brinker. I en stor Koloni paa ca. 100 var flere af Hullerne beboede af Skovspurve.

BYSVALE, *Hirundo urbica.* Yngler ofte kolonivis under Husenes Tage. En ejendommelig Sammenhobning af denne og efterfølgende Art, som jeg iagttog i Maj 1915, har tidligere været omtalt her i Tidsskriftet (Bd. XI, 1916—17, S. 128).

FORSTUESVALE, *Hirundo rustica.* Overalt almindelig. Yngler blandt andet paa Lofterne i flere af Byens Huse. Ca. 2 km Øst for Hadsund passerer Toget over en Træbro, der er bygget over en lille Bæk. Under denne Bro havde et Par Forstuesvaler

bygget Rede og lagt 5 Æg i Begyndelsen af Juni 1922, til Trods for at der dagligt passerer 8 Tog umiddelbart oven over.

SPÆTMEJSE, *Sitta europæa.* Forekommer ret almindeligt i Skovene.

LÆRKE, *Alauda arvensis.* Er jo naturligvis almindelig overalt. Sommeren 1917 fandt jeg en liggende død under en Telefonledning, som den maa være fløjet imod. $^{13}/_{6}$ 1920 fandt jeg dens Rede med 5 friske Æg i en Vejgrøft, kun et Par Tommer fra Vejen, hvor Vogne dagligt færdedes. Et meget udsat Sted, skulde man synes, og meget underligt, da der umiddelbart ved Siden af Grøften var en Kløvermark og paa den anden Side af Vejen en Rugmark.

TOPLÆRKE, *Alauda cristata.* Temmelig almindelig, ogsaa som ynglende, men ses oftest om Vinteren, naar der er Sne paa Markerne, idet den da kommer ind paa Byens Gader.

STÆR, *Sturnus vulgaris.* Yngler overalt, baade i Kasser, i Husenes Tage og i hule Træer i Skovene. I et saadant hult Træ fandt jeg $^{9}/_{5}$ 1909 dens Rede med 8 Æg. Ellers har 7 Æg været det højeste Tal i en Rede.

GÆRDESMUTTE, *Troglodytes parvulus.* Almindelig som ynglende. Reden findes hyppigst under udhængende Trærødder ved Kanten af Sandgrave. En gammel Rede af denne Fugl blev senere taget i Besiddelse af Humlebier.

TRÆPIKKER, *Certhia familiaris.* Er ikke almindelig, men ses dog ret jævnligt. $^{23}/_{5}$ 1919 fandt jeg første Gang dens Rede med 7 friske Æg i en Spalte i en El i Skoven ved Mariager. Aaret efter byggede et Par Rede i en Revne i et Pæretræ i Mariager Apoteks Have. Denne Rede indeholdt 6 Æg, der var færdiglagte $^{11}/_{5}$.

VANDSTÆR *Cinclus aquaticus.* Forekommer samme Steder som Isfuglen, men langt sjældnere. En ♂ blev skudt ved Vraa Fiskedamme $^{23}/_{1}$ 1908. En meget smuk gammel ♂ blev $^{3}/_{12}$ 1921 fundet død paa Landevejen ved Aa Mølle, hvor den var set levende nogle Dage i Forvejen. Den var tilsyneladende ganske ubeskadiget, saa Dødsaarsagen kendes ikke.

JERNSPURV, *Accentor modularis*. Er almindelig her. Yngler som Regel omkring Midten af Maj i smaa tætte Graner. Rederne, jeg har fundet, har alle været byggede yderst af visne Grangrene og forøvrigt af grønt Mos. Ægantal 5, kun en Gang fundet 6. (Se under Havesanger).

MEJSER. Slægten *Parus*, som jo tæller 5 danske Arter, er meget talrigt repræsenteret her paa Egnen, og alle 5 Arter har jeg faaet til at yngle i ophængte Mejsekasser. Disse, som er lavet af udhulede Birkestammer med paasiddende Bark, er i det hele taget en meget kærkommen Boplads for mange forskellige Fuglearter, og jeg har haft mine Kasser beboede af Musvit, Blaamejse, Sortmejse, Graamejse, Topmejse, Broget Fluesnapper, Skovspurv og Graaspurv. Ja, en enkelt blev om Vinteren brugt som Bolig for en Markmus, som havde indrettet sig en polstret, lun Rede deri. I en anden blev Indgangshullet hamret større af en Flagspætte, som benyttede Kassen til Opholdsrum, uden at den dog ynglede deri. Det er en ganske forbavsende Mængde Mejser, man kan skaffe en Egn ved Udhængning af saadanne Kasser. Jeg havde i 1920 ophængt 11 Kasser, og disse gav et Resultat paa 123 Æg, fordelt saaledes:

Nr. 1.	Musvit.....	10 Æg	30/4	1920.	
- 2.	Musvit.....	4 —	2/5	—	(Senere forladt).
- 3.	Blaamejse..	12 —	15/5	—	
- 4.	Musvit.....	10 —	30/4	—	
- 5.	Skovspurv..	5 —	17/5	—	
- 6.	Musvit.....	10 —	4/5	—	Dernæst beboet af:
- 7.	Musvit.....	12 —	5/5	—	Blaamejse.. 9 Æg 15/6 1920
- 8.	Musvit.....	10 —	2/5	—	
- 9.	Sortmejse..	8 —	4/5	—	Musvit..... 8 — 12/6 —
- 10.	Graamejse..	9 —	4/5	—	Musvit..... 9 — 20/6 —
- 11.	Sortmejse..	7 —	28/5	—	
		97 Æg			26 Æg

Ialt 123 Æg; et storslaaet Resultat. — Angaaende Topmejsen som ynglende i Kasse henvises til nedenstaaende Beskrivelse af denne Art.

MUSVIT, *Parus major*. Som en Ejendommelighed ved Valget af Yngleplads kan jeg nævne, at jeg har fundet denne Fugl

ynglende i Taget paa et Hønsehus, i Bunden af et tomt Ølanker, samt i en gammel Skaderede.

BLAAMEJSE, *Parus coeruleus.* Almindelig særlig om Efteraaret. 14/5 1919 blev en Mejsekasse beboet af Blaamejser, som byggede Rede og lagde 5 Æg, men saa blev fordrevet af Musvitter, som i samme Rede (uden at bygge en ny) lagde 8 Æg. Da Blaamejserne byggede deres Rede, stjal de deres Redemateriale fra en i Nærheden siddende Bogfinkerede, som blev plyndret af Mejserne lige saa hurtigt, som Bogfinkerne kunde bygge, indtil sidstnævnte endelig blev kede af det og forlod Stedet.

SORTMEJSE, *Parus ater.* Bliver i de senere Aar mere og mere almindelig. Dens Rede har jeg to Gange fundet i dybe Huller i Jorden, foruden ret jævnligt i hule Træer og i Mejsekasser.

GRAAMEJSE, *Parus palustris.* Ses nogenlunde hyppigt. Reden med 9 Æg har jeg fundet 8/5 1918 i et Hul i en Bøgestamme ca. 7 m over Jorden. Endvidere 20/5 1921 i en hul Ask, 3 m oppe (ogsaa 9 Æg). Desuden et Par Gange i Mejsekasser.

TOPMEJSE, *Parus cristatus.* Breder sig stærkt i de senere Aar. Denne Mejse adskiller sig fra alle de øvrige Mejser derved, at den som Regel selv hugger sit Redehul, som hyppigst findes i en trøsket Træstub mellem Barken og Veddet, hvad efterfølgende vil vise. 18/5 1919 fandt jeg i Skoven ved Mariager i en gammel, raadden Ledstolpe en Rede med 6 halvt flyvefærdige Unger. Begge Forældre var travlt beskæftigede med at hente Føde til Ungerne, medens jeg stod og saa paa det. Da jeg 20/5 1919 igen saa til Reden, var denne ødelagt og Ungerne borte. Det var vistnok en Ilder, der havde forøvet Ødelæggelsen, da en saadan Dagen i Forvejen var set der i Nærheden, og rundt omkring paa Jorden laa spredt Mængder af Fjer af en Sangdrossel, hvorimod der ikke var mindste Spor af Topmejserne. 7/5 1921 fandt jeg i en trøsket Granstub i Skoven ved Hadsund en Rede med 7 friske Æg af Topmejsen. Denne Stub var tydeligt udhulet af Fuglen selv, og i samme Stub er der i Aar (1922) udboret et nyt Hul ved Siden af det fra i Fjor. I dette nye Hul havde Fuglen 2/5 lagt 4 Æg; men Reden blev da ødelagt af Regn, hvorfor Fuglen forlod den. I en anden raadden Granstub ogsaa her

ved Hadsund fandt jeg 19/4 1922 en Topmejse rugende paa 6 Æg, hvoraf det sidste var lagt samme Dag. Ogsaa denne Stub var udhulet af Fuglen. Ca. 35 m derfra fandtes 14/5 1922 en anden Rede ogsaa i en raadden Stub (ligeledes med 6 Æg). Endelig fandt jeg 10/5 1921 Topmejsen ynglende i en Mejsekasse i Hou Skov. Kassen, der indeholdt 5 stærkt rugede Æg, hang i et Bøgetræ i en Hønsegaard, beliggende umiddelbart ved et Hus i Udkanten af Skoven.

HALEMEJSE, *Acredula caudata.* Ikke almindelig som ynglende, derimod ret almindelig om Efteraaret og Vinteren i Flokke paa ca. 15, rimeligvis et Par Forældre med deres store Kuld Unger. Rede har jeg fundet i en Gran 1,3 m over Jorden 4/5 1920 med 11 friske Æg, og 6/5 1921 i en lignende Højde i en Enebærbusk, ogsaa 11 Æg, begge Gange i Hou Skov. 27/3 1922 fandt jeg en Rede af Halemejse; den var halvt færdig, og begge Fuglene var ivrigt beskæftigede med at udfore den med Fjer, som de stadigvæk kom flyvende med. Men det ejendommelige var, at Reden var anbragt ca. 10 m oppe mellem Stammen og en Sidegren af et Elletræ, der stod midt i Visborggaard Skovs Hejrekoloni. I Toppen af samme Træ fandtes en Hejrerede, og alle Træerne rundt omkring var ogsaa besat med disse Reder. Da jeg 8 Dage senere saa til den, var Kuplen over Reden omtrent færdig, saa jeg antager, at Halemejserne har haft fuldtalligt Kuld omkring 20/4, vistnok et meget tidligt Tidspunkt i saa koldt et Foraar som i Aar.

TORNSANGER, *Sylvia cinerea.* Temmelig almindeligt ynglende i Nælder og Hindbærkrat. Ægantal hyppigst 5, sjældnere 6.

GÆRDESANGER, *Sylvia curruca.* Mindre almindelig end foregaaende. Ægantal hyppigst 6, sjældnere 5. Reden altid kendelig paa, at den hist og her i Kanten er pyntet med hvidt.

MUNK, *Sylvia atricapilla.* Yngler temmelig hyppigt her paa Egnen, navnlig i Udkanten af Krat. Ægantal 4—5.

HAVESANGER, *Sylvia hortensis.* Yngler lignende Steder som foregaaende, men mindre hyppigt. Ægantal 4—5. 8/6 1922 fandtes i en lille Busk, dannet af Rodskuddene fra en Bøgestub,

en Havesanger rugende paa 5 Æg og ca. 1 m derfra i den modsatte Side af samme Busk en Jernspurv rugende paa 6 Æg.

HØGESANGER, *Sylvia nisoria.* Forekommer sparsomt. Jeg har kun set den to Gange, nemlig $^{10}/_{6}$ 1919 i Tjørn ved Jomfrubakken uden for Mariager og $^{5}/_{6}$ 1922 i Tjørn i Nærheden af Hadsund, hvor den havde Rede med 5 Æg. Begge Steder ynglede der i umiddelbar Nærhed et Par Tornskader, saa det er uden Tvivl den for et flygtigt Blik saa tilsyneladende Lighed, som disse Fugle har med hinanden, der faar denne Sanger til at yngle saa nær ved en Tornskade, da andre Smaafugle som bekendt skyer denne Røvers Naboskab.

GULBUG, *Hypolais icterina.* Temmelig hyppig, især i Haver. Dens nydelige og let kendelige Rede har jeg $^{3}/_{7}$ 1915 fundet i Toppen af en Gran ca. 7 m oppe, hvad jo ikke er nogen almindelig Byggeplads for denne Fugl, som ellers næsten altid yngler i Hyld. Sommeren 1919 havde jeg Lejlighed til at følge denne Fugls Udrugning af Unger, og jeg hidfører her de forskellige Data: Redebygning paabegyndt $^{10}/_{6}$. Første Æg lagt $^{17}/_{6}$. Sidste Æg lagt $^{22}/_{6}$. Æggenes Antal 5. Ungerne fremkom $^{4}/_{7}$. Ungerne bortfløjne $^{18}/_{7}$. Denne Rede var bygget i en Syrenbusk i Mariager Apoteks Have og bestod delvis af Strimler af Gazebind og hvidt Papir. En anden Rede, som indeholdt 5 Æg $^{30}/_{5}$ 1918, var bygget hovedsagelig af Bøgeblomster og Insektspind og sad i en Tjørn i Udkanten af Bøgekrat.

KÆRSANGER, *Acrocephalus palustris.* Rede med 4 Æg fundet $^{16}/_{6}$ 1922 i en Grøft bevokset med Hindbær uden for Skoven ved Hadsund. Ellers ikke truffet her paa Egnen.

RØRSANGER, *Acrocephalus arundinaceus.* Findes almindeligt her. Mærkelig nok har jeg ikke fundet dens Rede før i Sommeren 1918, da jeg $^{27}/_{6}$ fandt ikke mindre end 5 Reder, hver med 4 Æg, i en lille Rørholm i Byens Udkant.

SIVSANGER, *Acrocephalus phragmitis.* Ses og høres ret jævnligt.

LØVSANGER, *Phyllopseustes trochilus.* Ret almindelig i Skovene.

GRØN LØVSANGER, *Phyllopseustes sibilatrix.* Mindre almindelig end foregaaende. $^{1}/_{6}$ 1920 fandtes Rede med 6 svagt rugede Æg paa en Skrænt i Bøgeskov ved Mariager.

FUGLEKONGE, *Regulus cristatus.* Almindelig baade Sommer og Vinter i Granskovene. $^{20}/_{4}$ 1921 fandt jeg tre Reder uden Æg af denne Fugl. Disse Reder blev alle ødelagte af Regn. $^{1}/_{5}$ 1921 fandt jeg derimod dens Rede med 10 Æg i en lille Gran i 1,3 m.s Højde og $^{20}/_{5}$ 1921 en anden Rede med 8 Æg, ligeledes i Gran.

ENGPIBER, *Anthus pratensis.* Særdeles almindelig paa Enge og Heder.

SKOVPIBER, *Anthus arboreus.* Temmelig almindelig.

SKÆRPIBER, *Anthus aqvaticus var. obscurus.* En lille Flok paa ca. 20, hvoraf et Par blev skudt, holdt til ved Fjorden her ved Byen det meste af Januar Maaned 1922.

GUL VIPSTJERT, *Motacilla flava.* Temmelig almindelig Ynglefugl i Engene.

HVID VIPSTJERT, *Motacilla alba.* Meget almindelig. Ynder navnlig at bygge sin Rede i Fiskerbaade, som ikke benyttes til Stadighed. Den bygger da paa Tofterne op mod Baadens Sider. Naar Fiskerne da sejler ud, følger Fuglene med, flyvende i Luften eller siddende paa Mastetoppen. Den bygger hvert Aar i Træværket paa Jernbanebroen over Fjorden. Ligeledes holder den meget af at bygge i Bræddestabler paa Tømmerpladserne.

VINDROSSEL, *Turdus iliacus.* Temmelig almindelig paa Efteraarstræk.

SANGDROSSEL, *Turdus musicus.* Almindelig Ynglefugl. Kliner altid sin Rede indvendig med en glat Masse af trøsket Træ, sammenholdt af en klæbrig Substans, uden andet Underlag for Æggene.

SJAGGER, *Turdus pilaris.* Træffes i store Flokke paa Marker og Enge hvert Aar i September, Oktober og November. Undertiden ogsaa om Foraaret; saaledes saa jeg $^{20}/_{4}$ 1920 en Flok paa ca. 300 Stkr. i Skoven ved Mariager.

RINGDROSSEL, *Turdus torqvatus.* Kun set en enkelt Gang, Efteraar 1916.

SOLSORT, *Turdus merula.* Meget almindelig som ynglende baade i Skovene og i Haverne. Æggenes Antal oftest 4 eller 5. Kun et Par enkelte Gange har jeg set 6 i en Rede, begge Gange sildige Kuld, nemlig: $^{12}/_{6}$ 1912 og $^{28}/_{5}$ 1920.

STENPIKKER, *Saxicola oenanthe.* Almindelig paa Marker og ved Stengærder. Yngler i Jordhuller og under Stendynger. Æggenes Antal 6—7.

BYNKEFUGL, *Praticola rubetra.* Almindelig i Engene.

RØDSTJERT, *Ruticilla phoenicura.* Ses nu og da i Træktiden, Foraar og Efteraar, men ikke ofte.

SORT RØDSTJERT, *Ruticilla titys.* Sjælden. En Han set i min Have $^{27}/_{8}$ 1922, hvor den opholdt sig ca. 10 Minutter.

RØDKÆLK, *Erithacus rubecula.* Almindelig. Dens Rede har jeg hyppigst fundet inde under Rødderne paa store Bøgetræer og næsten altid med 7 Æg.

BROGET FLUESNAPPER, *Muscicapa atricapilla.* Ses jævnligt paa Foraarstræk, omkring 8 Maj. $^{19}/_{5}$ 1919 fandt jeg den ynglende i en Mejsekasse i Mariager Apoteks Have. En Musvit havde først bygget Rede og lagt 3 Æg, men blev saa fordrevet af Fluesnapperen, som oven paa Musvittens Rede og Æg byggede en ny Rede, i hvilken den lagde 7 Æg. Den fordrevne Musvit var imidlertid ikke mere forknyt, end at den fra Mejsekassen i Træet ved Siden af fordrev et Par derboende Blaamejser, hvorefter den tog disses Rede i Besiddelse. (Se under Blaamejse). Er det ikke et ret enestaaende Tilfælde, at Fluesnapper fordriver Musvit? Det omvendte Tilfælde har Pastor Barfod skildret i »Sydsællands Fugle«.

GRAA FLUESNAPPER, *Muscicapa grisola.* Almindeligere end foregaaende. Reden har jeg en Gang fundet bygget oven paa en Harve, en anden Gang paa et Aalejern, begge hængende paa Mure under Tagskægget. Som et Bevis paa denne Fugls trofaste Vedhængen ved sin en Gang valgte Yngleplads kan anføres, at

et Par Graa Fluesnappere i 3 Aar i Træk (1920, 1921 og 1922) har ynglet hver Sommer paa samme Sted paa samme Gren i et Pæretræ, der staar i Maler Riis's Have i Mariager.

SPURV, *Passer domesticus.* Yngler alle Vegne her i Byen under Tagstenene, ligesom den ofte fordriver Bysvalerne fra deres Reder, som den derpaa udforer og bruger saavel til Yngleplads som til Vinterkvarter. I Sommeren 1920 var jeg Vidne til en saadan Kamp om Bolig mellem Spurve og Svaler. Jeg skød da Han-Spurven; men Dagen efter stillede Hunnen med en ny Ægtefælle, som ligeledes blev skudt. Dagen efter fik Han Nr. 3 samme Skæbne, men da den letsindige Dame derpaa stillede med Nr. 4, blev hun selv skudt, hvorpaa Svalerne endelig fik Fred til at benytte deres egen Rede. En hvidbroget Spurv blev skudt i Hadsund $^{12}/_{9}$ 1915.

SKOVSPURV, *Passer montanus.* Almindelig. Yngler i Straatage og Mejsekasser. I en af Byens Bygninger er der i Ydermurene indsat Drænrør med ca. 26 mm.s Diameter. Hvert af disse Rør (ca. 20) er aarligt beboet af Skovspurve.

BOGFINKE, *Fringilla coelebs.* Er saare almindelig. Dens Rede findes saavel i smaa tætte Buske som i store fritstaaende Træer, altid særdeles smukt forarbejdet og meget lig Omgivelserne. Særlig ynder den at bygge i Grenkløfter. En Ting, som jeg intet Steds har set omtalt, har jeg lagt Mærke til hos Bogfinken, nemlig at der forekommer to skarpt adskilte Typer af Æg: den ene med blaagrøn Bundfarve og skarpt fremtrædende, sorte Pletter; den anden med lys graabrun Bundfarve og større, ligesom lidt flammede, mørkebrune Pletter. Mellemformer forekommer, men kun saaledes, at de altid kan henføres til en af Hovedtyperne.

KVÆKER, *Fringilla montifringilla.* Træffes i Tusindvis i Vintertiden i Bøgeskove, dog ikke hvert Aar. Særligt stort Træk saa jeg i Vintrene 1915—16 og 1920—21.

KERNEBIDER, *Coccothraustes vulgaris.* Forekommer, om end sjældent, navnlig i Kirsebærtiden. Jeg har set den Aarene 1910, 1914, 1915 og 1919, hvert Aar en enkelt Gang; men det sidste Aars Tid har den vist sig langt mere almindeligt end sæd-

vanligt, saa man er delvis sikker paa at kunne faa den at se, naar man gaar en Tur i Skoven. I Sommer har den ynglet i Nærheden, idet et Par Forældre med deres tre Unger aflagde en kort Visit i min Have $^{16}/_{7}$.

SISKEN, *Chrysomitris spinus*. Ret sjælden Vintergæst. Set enkeltvis Januar 1913, December 1918 samt Februar 1920 og 21; oftest opholder den sig i Elletræer og i Graner.

STILLITS, *Carduelis elegans*. Er ret almindelig. Bygger oftest i Frugttræer. En enkelt Gang, $^{2}/_{6}$ 1909, har jeg set dens Rede i Toppen af en Fyr, ca. 4 m høj.

SVENSKE, *Ligurinus chloris*. Ret almindelig. Tidligste Kuld (5 Æg) fundet i en lav Gran $^{30}/_{4}$ 1909. Seneste Kuld (6 Æg) fundet $^{6}/_{7}$ 1921 i et Æbletræ.

IRISK, *Cannabina linota*. Meget almindelig. Dens Æg, oftest 5, sjælden 6, findes allerede i April, som Regel i tætte, smaa Graner, hvor Reden hyppigst sidder et Stykke ude paa Grenene, ikke direkte ind mod Stammen.

BJERGIRISK, *Cannabina flavirostris*. Temmelig sjælden. Set et Par Gange i Vinteren 1921—22.

GRAASISKEN, *Cannabina linaria*. Nogenlunde hyppig Vintergæst.

DOMPAP, *Pyrrhula vulgaris*. Der gik adskillige Aar, inden jeg bemærkede denne Fugl her paa Egnen. Først i 1913 saa jeg nogle ganske enkelte i Oktober og December; men i de sidste tre Vintre har de været faste Gæster, endog i ret stort Tal. De kommer allerede i Slutningen af Oktober og ses daglig alle Vegne i Krat og Haver til henimod April. Navnlig i December og Januar træffer man dem overalt, ligesom man stadigvæk hører deres dybe, bløde Fløjten. Et skønnere Syn end saadan en Flok Dompapper, siddende paa de is- og snedækkede Grene, sindigt bøjende sig ned efter en Knop nu og da, gives der vist næppe for en Ornitholog her i Landet. Denne musegraa Ryg, denne i blaat skinnende, blanksorte Kalot, den blændende hvide Overgump og først og fremmest Brystet, hos Hannen flammende rødt,

hos Hunnen med et ganske svagt rosa Skær over det graa, alt danner tilsammen et saa fint afstemt Hele som vel muligt. Saavel i 1921 som 1922 opholdt et Par sig her i Byen i en Have til Midten af April, og begge Aar saas de en enkelt Gang med fine Straa i Næbbet, som om de tænkte paa at bygge Rede. Men det blev kun til Forsøg; en skønne Dag var de forsvundne.

KORSNÆB, *Loxia curvirostra.* Efteraaret 1909 og Efteraaret 1910 var der temmelig store Flokke af disse Fugle, hvoraf jeg fik en Han og en Hun til min Samling. Disses Næb krydses til hver sin Side. Siden den Tid har jeg kun set en enkelt nu og da med Aars Mellemrum. Senest saa jeg dem i afvigte Januar, da en lille Flok paa 6 viste sig en enkelt Gang.

RØRSPURV, *Emberiza schoeniclus.* Findes i Moser og Enge, dog ikke i større Mængde.

GULSPURV, *Emberiza citrinella.* Almindelig overalt. Tidligste Kuld Æg (5) fundet $^{30}/_{4}$ 1909. Seneste Kuld (3) fundet $^{28}/_{8}$ 1922. Om Efteraaret og Vinteren ses den flokkevis sammen med Irisker, Bogfinker og andre frøædende Fugle.

BOMLÆRKE, *Emberiza miliaria.* Meget almindelig.

SNESPURV, *Emberiza nivalis.* Denne har jeg set et Par Gange om Vinteren i Smaaflokke i Engene langs Fjorden, men ikke i de senere Aar.

VENDEHALSEN, *IYNX TORQVILLA*, SOM YNGLEFUGL I DANMARK

AF

EINAR SCHÄFFER,

LÆGE.

I Midten af Maj 1920 hørte jeg ved mit Sommerhus i Dronninggaardkvarteret i Holte Vendehalsens karakteristiske Parringsskrig. Nogle Dage senere lykkedes det mig at faa Øje paa Fuglen; den sad i timevis paa samme Sted, i Toppen af et Grantræ, og udstødte ustandselig sine Skrig, 6 à 8 i Træk med en lille Pause imellem hver Periode. Den begyndte allerede Kl. 4 om Morgenen og bidrog sammen med Gøg og Nattergal til at gøre Familiens Morgensøvn urolig; ved Solnedgang holdt »Sangen« op. Kort Tid efter opdagede jeg til min Glæde, at Fuglen havde taget Bolig i en af mine Redekasser, ca. 4 m over Jorden i et Egetræ.

Terrænet bestaar af en høj og ret stejl Skrænt, som vender lige mod Syd og er bevokset med en blandet Bestand, temmelig aaben, af store Bøge, Ege, Aske og Graner samt en Del mindre Løvtræer som Røn, Elm og Fuglekirsebær med Underskov af Hassel, Hyld og andre Buske. Skrænten gaar ned til en Mose med Pilekrat og Elletræer. Netop et saadant »Nattergaleterræn« yndes, ifølge Naumann, af Vendehalsen.

Redekassens Hul, som vendte lige mod Syd, var 3 cm i Diameter. Kassen befandt sig kun ca. 6 m fra Husets Veranda, hvor jeg kunde sidde i timevis og iagttage Fuglene. I Rugetiden saa jeg dem ikke ofte, men der er ikke Tvivl om, at de skiftedes til at ruge. Naumann angiver, at Hannen afløser Hunnen i Middagstimerne, medens denne søger Føde. Jeg har iagttaget, at de skiftede flere Gange i Dagens Løb. Ungerne var udklækkede den 10. Juni, og det var en uhyre Travlhed, der udfoldedes af Forældrene, særlig da Ungerne blev større. Jeg har set dem fodre indtil 12 Gange i Timen. Saavel Hannen som Hunnen deltog i Fodringen, tilsyneladende lige flittigt.

Naar de kom med Føden, satte de sig et Øjeblik, ganske som en Spætte, ved Redehullet, inden de gik ind. Hvis den ene var nede i Reden, ventede den anden som Regel ved Hullet, men undertiden var de begge paa en Gang nede i Redekassen. Hvordan der har været Plads baade til dem og det store Kuld Unger, er mig en Gaade. Naar Fuglen havde fodret Ungerne, sad den som oftest lidt i Redehullet, strakte Hals og saa sig forsigtig om, inden den fløj bort. Den lange Hals og det spidse Hoved lignede fuldstændig en Slanges, men jeg har aldrig iagttaget dens meget omtalte Drejninger af Hovedet.

Vendehalsen lever hovedsagelig af Myrer, men hvad den bragte i Næbbet, kunde jeg ikke se; dog saa det ud, som om der hang Fryndser ud af Næbbet paa begge Sider. Næsten hver Gang, de gamle fløj fra Redekassen, havde de Ekskrementer fra Ungerne i Næbbet; de fløj langt med dem, inden de lod dem falde. Dette stemmer ikke med, hvad Naumann anfører. Han skriver, at Vendehalsens Redehul, naar Ungerne har forladt det, ligner »en stinkende Pøl«, fordi de Gamle ikke fjærner Ekskrementerne. Denne Redekasse var, da jeg undersøgte den, efter at Vendehalsfamilien var borte, fuldkommen ren, og der var intet som helst andet Underlag for Æggene end lidt Jord og Træsmuld. Dette stemmer med de fleste andre Beretninger om Vendehalsens Redehuller, fraset en enkelt, som jeg anfører nedenfor. Ekskrementerne skal være meget karakteristiske: krumme, let slyngede Dannelser, bestaaende af de ufordøjelige Chitindele af de fortærede Myrer (H. Winge). Trods megen Søgen lykkedes det mig ikke at finde dem: de laa i alle Tilfælde ikke under Redetræet.

Den 29. Juni saa jeg 3 fuldvoksne Unger sidde paa en Gren i Nærheden af Redekassen; der sad de i 3 Dage og blev fodrede af Forældrene, medens disse stadig havde travlt med at made de øvrige Unger inde i Kassen. Min Hustru saa ialt 7 Unger paa en Gang uden for Kassen; muligvis har der været flere. Den 1. Juli var hele Familien borte, og jeg saa dem ikke senere.

I 1921 saa jeg ikke Vendehalsene, men i 1922 kom de igen. Om det var det samme Par eller mulig en af Ungerne med sin Mage, kan jeg naturligvis ikke afgøre. Den Redekasse, hvor de havde ruget forrige Gang, var optaget af en Musvitfamilie, hvorfor de valgte en anden ca. 8 m fra den forrige og noget højere oppe, ca. 6 m over Jorden i et stort Bøgetræ. Redehullet, som var

2,5 cm i Diameter, vendte mod Sydøst. Denne Kasse var Aaret før beboet af en Broget Fluesnapper.

Det var sent Foraar, og Vendehalsen kom ca. 1 Uge senere end i 1920. Jeg saa den første Gang den 23. Maj; den sad ved Redehullet og hakkede i Kanten af dette som for at udvide det, ganske som en Spætte. Mærkelig nok hørte jeg ikke en eneste Gang dens Stemme. Den 16. Juni var Ungerne udrugede, hvad jeg sluttede af, at de Gamle fra den Dag begyndte at fodre. Kuldet var sikkert stort, da de havde overordentlig travlt. Ungerne blev længe i Reden; endnu den 4. Juli var de ikke fløjne, men jeg saa fuldvoksne Unger stikke Hovederne ud af Redehullet. Jeg rejste bort den Dag og kan derfor ikke meddele, hvilken Dag de forlod Reden. Jeg undersøgte senere Redekassen; den indeholdt som sidst kun lidt Jord og Træsmuld.

Adskillige Medlemmer af ornithologisk Forening — A. Koefoed, Th. N. Krabbe, R. Jul. Olsen m. fl. — besøgte i Sommerens Løb Reden og havde Lejlighed til at iagttage den interessante Gæst og bekræfte Bestemmelsens Rigtighed.

Vendehalsen blev som bekendt allerede for omtrent 100 Aar siden anført som dansk Ynglefugl af Ch. Teilmann, som i sin »Beskrivelse af Danmarks og Islands Fugle«, Ribe 1823, ganske kort anfører om den: »Yngler i Jylland og Holsteen«. Denne Angivelse bekræftes Aaret efter af vor berømte Ornitholog Fr. Faber, der i sine »Ornithologiske Noticer«, Aarhus 1824, bemærker, at den »yngler ikke alene af og til i Jylland og Holsteen, men ogsaa i Sjelland omkring Kjøbenhavn«. Ikke desto mindre er den jo uden Tvivl en af vore sjældneste Ynglefugle, og jeg har derfor ment, at det kunde have Interesse at samle paa et Sted, hvad der i den mig tilgængelige senere Litteratur foreligger om dens Forekomst som saadan; desuden har jeg anført nogle private Meddelelser.

Pensionist N. Christiansen meddeler, at der i hans Samling findes et Kuld Æg af Vendehalsen paa 11 Stk., taget den 15. Juni 1880 i Jægersborg Dyrehave ved Klampenborg. Æggene stammer fra Wellers Samling. Nærmere Oplysninger kan ikke gives.

Kontorchef Axel Koefoed har meddelt mig, at han den 12. Juni 1912 fik et Kuld paa 11 noget rugede Æg af Vendehalsen, taget i Grib Skov ved Maarum af nu afdøde kgl. Skovfoged A. T. Ejlertsen. Reden var anbragt i et hult Bøgetræ ca. 5 m fra Jorden. Underlaget i Reden var kun lidt Træsmuld.

Partikulier H. Petersen meddeler, at Vendehalsen i 5 à 6 Aar har ynglet i et gammelt Postetræ ved Skovfogedhuset »Spaanilshus« i Nøddebo Skovdistrikt. Indgangen til Reden var gennem Hullet, hvor den manglende Postetud havde siddet. Reden, som laa ca. 40 cm under Indgangshullet, kunde ses fra oven og indeholdt 11 Æg, 9 lige store, 1 lidt mindre og 1 betydelig mindre. Brønden, som ikke havde været benyttet i mange Aar, skulde fyldes og Posten tages bort, saa Fuglen maatte forlade Reden. Æggene blev taget den 13. Juni 1919 og var ikke rugede. Redematerialet bestod af Ko- og Dyrehaar samt lidt Mos. At Fuglen hvert Aar bygger en ny Rede fremgaar af, at der laa mange gamle Reder oven paa hinanden og dannede et Lag paa ca. 50 cm. Skovfogedhuset ligger uden for Skovhegnet, og Redepladsen er ca. 40 m fra Landevejen. En Markvej, som dog kun er lidet benyttet, gaar mellem Redepladsen og Huset. Samme Aar ynglede i ovennævnte Distrikt 2 andre Par Vendehalse, begge i store Bøgetræer 4 à 6 m over Jorden. Disse ynglede uforstyrret. Redehullerne var ved en raadden, afbrækket Gren.

Denne Meddelelse er interessant ved den Omstændighed, at Fuglen har maattet bygge Rede. Den kan maaske være tvunget dertil ved, at Postetræet jo er »bundløst«; men rimeligere er det vel, at f. Eks. en Musvit har været den første Beboer og saaledes lagt Grunden til Reden. Ellers er det — ogsaa ifølge Naumann — Reglen, at Vendehalsen lægger sine Æg umiddelbart paa Bunden af Redehullerne uden andet Underlag end lidt Affald fra Hullets Vægge.

Om Fund af Reder har jeg samlet følgende:

I D. o. F.'s T., 6. Aarg., 1911—12, S. 179, nævnes den som ynglende ved Aalborg. Ungerne var udklækkede den 10. Juni.

Sammesteds, 9. Aarg., 1914—15, S. 238, anføres Vendehalsen som sjældent bemærket paa Møen. Dens Æg (9 Stk.) fundne i en hul Pil i Hattemagervænget den 3. Juni 1863.

Sammesteds, 10. Aarg., 1915—16, S. 27, angiver Overlæge O. Helms at have fundet Vendehalsens Rede med Æg ved Haslev 1894, samt i de følgende Aar i Yngletiden jævnlig at have hørt dens Skrig i Haslev Orned.

Sammesteds, 13. Aarg., 1918—19, S. 26, meddeler samme, at Vendehalsen har ruget ved Brahetrolleborg.

I J. D. Christiansen: »Viborg Omegns Fugle«, Viborg 1890,

meddeles: Vendehalsens Rede er funden i Viborg Krat den 5. Juni 1889. 10 Æg. — Ynglede i 1879 ved Ulstrupgaard (Rossen).

I A. H. Faber: »Vejle og Horsensegnens Fuglefauna«, Aarhus 1898, anføres: »Vendehalsen er ofte set og hørt i April—Maj. Reden er ikke fundet.«

I Jonas Collin: »Faunistiske og biologiske Meddelelser om Danske Fugle«, Kbhvn. 1895, meddeles: 3 Par Vendehalse ynglede i Viborg Plantage 1890 (I. C. E. Christiansen). Skovrider Møhl Hansen fandt en Rede i Omegnen af Odense i 1890 i en hul Pil, i 1891 i et hult Pæretræ.

Museumsamanuensis R. Hørring har velvilligst meddelt mig, at der i Zoologisk Museum findes et Kuld paa 10 Æg af Vendehalsen, taget i Dyrehaven den 12. Juni 1874 (stammende fra Bangerts Samling). — Endvidere findes der 2 Unger, den ene fra Dallund paa Fyen (29. Juli 1858), den anden fra Jægersborg Hegn (17. Juli 1866).

Dette er de overmaade sparsomme Meddelelser, jeg har kunnet samle om Vendehalsens Forekomst som Ynglefugl her i Landet.

Den ses og høres dog ikke sjældent i Yngletiden; et Par er bl. a. set af Ornithologisk Forenings Medlemmer paa en Ekskursion til Grib Skov den 3. Maj 1914.

Overlæge K. Schäffer, Juelsminde, har meddelt mig, at han, medens han var Reservelæge paa Vejlefjord Sanatorium ved Fakkegrav, et Foraar maatte skyde en Vendehals, hvis ustandselige Parringsskrig forstyrrede Kurgæsterne i deres Morgensøvn. Den sad hver Dag paa samme Sted — paa en Blomsterstok i et Rosenbed lige foran Sanatoriet; hvis den blev jaget væk, kom den snart efter igen og satte sig paa den samme Pind.

Som Trækfugl er den ikke sjælden hverken Foraar eller Efteraar, og den falder ofte ved Fyrene; fra disse er der i Aarenes Løb indsendt ca. 300 Eksemplarer til Zoologisk Museum. 136 af disse er i Museets Besiddelse.

Vendehalsen er, naar den ikke skriger i Parringstiden, en overmaade stilfærdig Fugl, som ikke gør sig meget bemærket. Derfor er det jo rimeligt, at den ofte undgaar Opmærksomheden, og at den mulig forekommer hyppigere end almindelig antaget. Enhver Oplysning om dens Forekomst som Ynglefugl her i Landet kan derfor have Krav paa Interesse, og hvis denne lille Meddelelse kunde fremkalde andre lignende, er Hensigten naaet.

NOGLE RØDKÆLKE SOM GÆSTER I HUSET.

AF

C. RUBOW.

I Dansk ornithologisk Forenings Tidsskrift, 7. Aarg., Hft. IV, 1913, fortalte jeg lidt om to Rødkælke *(Erithacus rubecula)*, som jeg havde haft om Vinteren, flyvende frit rundt i Huset. Jeg kalder dem Nr. 1 og Nr. 2. Jeg har siden hen haft flere af disse Fugle som Gæster om Vinteren, og det kan maaske interessere Læserne at høre lidt mere om disse Fugle, idet man derved kan danne sig et Begreb om deres Sædvaner, Karakter og Intelligens.

Nr. 1 havde vi fra December 1911 til Foraaret 1912; Nr. 2 fra December 1912 til 27. April 1913.

Nr. 3 fik vi foræret af en bekendt i Ny Taarbæk i December 1913; den blev ringet med Kanariefuglering Nr. 91. Den blev tillidsfuld i Løbet af 4—5 Dage og begyndte at kvidre lidt i Løbet af en Uge. Det var en stor, smuk Fugl med stærke Farver; vi dømte den derfor til at være en Han. Da der var gaaet 2 Uger, sang den højt, navnlig naar den saa en Rødkælk uden for Vinduet. Siddende paa en Plante i Vinduet sang den løs saa højt som en Bogfinke, og dens Sang mindede iøvrigt om Bogfinkens første Forsøg paa Foraarssangen i Februar. Senere genfandt man i dens Sang ikke saa lidt af Droslens og Solsortens Strofer, uden at det dog blev afsluttet til en Melodi, men Slægtskabet var tydelig at spore. Om Aftenen ved Lampelys sang den ikke, men kvidrede eller fløjtede dæmpet, ofte en halv eller hel Time i Træk med korte Afbrydelser. Siddende paa Kanten af en Stoleryg, paa Hjørnet af et Møbel eller paa Gulvet knap en Meter fra mig, fløjter den saa indsmigrende ligesom talende til mig, snart betragtende mig med det ene Øje, snart med det andet. Inden 3 Uger var gaaet, tog den Melorme af Haanden.

Saa kom Nr. 4 som Logikammerat den 15. Januar 1914, og denne blev mærket med Ring Nr. 72. Nr. 3 blev meget forbavset

ved Synet, ikke Spor af glad. Vi troede, det skulde blive til Slagsmaal, men det blev kun til, at Nr. 3 jagede efter Nr. 4 nogle Gange om Dagen rundt i Stuerne, idet den udstødte en knækkende Lyd, der kunde tyde paa Vrede. Efter en halv Snes Dages Forløb holdt Forfølgelserne dog omtrent op, men gode Venner blev de aldrig. Nr. 4 opholder sig helst i en anden Stue end Nr. 3; den synes ikke at ville blive tam; den hverken synger eller kvidrer og opholder sig mest paa Gulvet. Nr. 3 synger og kvidrer som før; naar jeg læser Avis, sætter den sig paa Kanten af Avisen som for at se, hvad jeg bestiller; naar Husmoder spiller Klaver, sætter den sig paa Nodestolen og kvidrer ned til hende. Af en Rødkælk at være synes den at have en rolig Natur, langt roligere end de andre, vi før har haft. Endelig begynder Nr. 4 at kvidre lidt.

Uden for Vinduerne kommer nu og da en Rødkælk, som faar Myreæg, Universalfoder og knuste Nøddekærner serveret i en lille Skaal; snart kommer der en til. Da de mødes, etablerer de et vældigt Slagsmaal, som Nr. 3 inden for Vinduet følger i største Spænding, idet den giver nogle mærkelige, gennemtrængende Lyde fra sig. En Eftermiddag ser den en Kat udenfor i Haven; hele Aftenen har den tabt Humøret, den vil ikke engang tage Melorme. Naar den atter ser en Kat, giver den en stærk Varsellyd fra sig, saa at vi altid kan høre, naar der en Kat i Sigte.

Om Aftenen bliver de ledet op i Soveværelset efter den sædvanlige Metode ved Slukning af Lyset i Dagligstuerne og Tænding af Lys paa Trappegangen. I Soveværelset synes mærkeligt nok Nr. 4 at have Overtaget. Den tager sit Nattesæde paa det ene Hjørne af Gardinstangen, og skønt denne er over 2 m lang, maa Nr. 3 ikke ogsaa sidde paa den, men maa finde sig en anden Soveplads, som Regel paa en Lampet paa Væggen. Saa længe der er Lys, holder Nr. 4 uafladeligt Øje med Nr. 3, parat til at forsvare sin Gardinstang. Om Dagen i Opholdsstuerne har Nr. 3 annekteret Dagligstuen, Nr. 4 er forvist til Herreværelset. Vover den at vise sig i Dagligstuen, bliver den straks jaget ud, men gaar Nr. 3 paa Visit i Herreværelset, sidder Nr. 4 stiv og angst og vogter den og maa endda finde sig i en lille Jagetur. Nr. 3 bliver tammere og tammere og mere og mere nysgerrig, eller, man kan maaske sige, interesseret eller videbegærlig. Naar to eller flere Personer sætter sig ved Bordet for

at se paa en Ting eller breder Papirer ud, kommer den straks hen paa Bordet og ser Tingene efter. Er det noget, den ikke forstaar sig paa — det vil sige noget ikke spiseligt — flyver den bort igen, men er det Frugt, Nødder, Kage eller lignende, hopper den omkring paa Bordet, til den faar lidt. Sidder jeg med en Avis for Ansigtet, kommer den hen paa Bordet for at se, hvad der skjuler sig bag Avisen. Det er tydeligt, at den betragter baade mig og Avisen gentagende, ligesom for at undersøge, hvad der foregaar. En af Børnene skriver Stil ved mit Skrivebord, paa hvilket der staar en Brevvægt; den sætter sig paa denne for at se, hvad Barnet bestiller, og vi konstaterer, at den vejer 20 Gram.

Efter en Maaneds Ophold begynder Nr. 4 at blive lidt tammere; den vover sig til at tage en Melorm af Husmoderens Haand eller at sætte sig paa Kanten af en Bog, som jeg læser i. Den begynder at kvidre lidt; synge gør den ikke.

Rødkælkens sagte Kvidren eller Fløjten er en saa spæd og fin Lyd, at man næppe vil kunne høre den i det fri; det er den blødeste og mest indsmigrende musikalske Lyd, jeg kender. Siddende paa en Stoleryg, fuldstændig i Hvile, lidt sammenkrøben, med slappe Fjer, hængende Vinger og Hale, lader den høre en sagte Fløjten; intet rører sig paa Fuglen end ikke Næbet. Det er som en drømmende Enetale, den fører med sig selv, eller som hviskede den en sød Hemmelighed til Mennesket i Stuen. Den gør det kun, naar der er fuldstændig stille i Stuen.

Om Morgenen er de ivrige efter at komme ud af Soveværelset, særlig Nr. 3. Naar Døren til Børnenes Værelse aabnes, flyver den straks derind, først en lille Tur hen til Vinduet for at se, hvorledes Vejret ser ud derfra, eller om maaske Kammeraten i Haven skulde vise sig. Saa et Svip ned til Skildpadden, der ligger i en flad Kurv og sover Vintersøvn under noget tørt Græs, som den søger at skjule sig under. Barnet, som ejer den, har sat en lille Skaal Vand ned i Kurven, for det kunde jo være, at Skildpadden vaagnede og vilde drikke; hun vaagner jo selv somme Tider om Natten og er tørstig. Rødkælken tager sig en Drik Vand af Skaalen — fremmed Mad smager bedst —; lidt efter tager den sig et Bad deri, hopper op paa Ryggen af Skildpadden, ryster sig, lægger maaske en lille Klat paa den; Skildpadden sover urokkelig.

Nr. 4 sætter sig nu ofte paa Kanten af Bogen, jeg læser i.

Den sidder ganske rolig og betragter mig. Hvad vil den egentlig? Er det blot for at se paa mig eller er det for at bede om noget? Er det, fordi der ikke ligger dens sædvanlige Kagekrummer paa mit Bord? Husmoderen siger, det er fordi den er forelsket i mig (Undskyld! hun er romantisk). Jeg siger, at den vil kræve mig for Kage, eller at det kun er af Nysgerrighed, thi den kommer altid fra et Sted, hvorfra den ikke kan se mit Ansigt.

Den 24. Februar 1914 forsvandt Nr. 3. Døren til Forstuen og Indgangsdøren havde staaet aabne et Øjeblik, og den var altsaa smuttet ud. En tidligere anvendt Metode, at gaa udenfor med Melormeglasset og raabe »Bibi, blev anvendt, men forgæves.

Det var den Dag en Storm af Øst, saa den er vel blæst et Stykke ind i Landet, før den har besindet sig.

Paa Nr. 4 havde det den Virkning, at den blev meget tammere. I Løbet af en Uge er den fuldstændig tillidsfuld. Den foretrækker nu Krummer af Tvebakker og Kiks fremfor Myreæg og Universalfoder. Undertiden kan den ikke finde Ro om Natten, men flagrer rundt i Mørket. Saa bliver den lukket ind i et lille Skabsrum et Par Nætter. Det hjælper, og den forholder sig rolig om Natten paa sit sædvanlige Sovested. Om Morgenen er den som de tidligere meget ivrig efter at komme ud af Soveværelset. Men den er saa udspekuleret, at blot man nærmer sig Døren, flyver den med, og naar den hører Trin udenfor, ved den, at der er en Chance for, at Døren kan blive lukket op, og flyver hen til den for at være parat til at smutte ud. Den har i høj Grad kastet sin Kærlighed paa Husmoderen; den kommer hen til hende, naar hun kalder paa den paa en bestemt Maade, og morsomt er det at se den lillebitte Skabning hoppe paa Gulvet hen til hende og kigge op paa hende. Men hun er jo ogsaa Hersker over alle Melorme, og naar hun vil traktere med denne Lækkerbidsken, kalder hun paa den bestemte Maade. Om Foraaret blev den sluppet ud.

Den 18. November 1914 paastaar to af Familiens Medlemmer, at de har set en Rødkælk med Ring om Benet i Haven.

Nr. 5 blev den 7. Januar 1915 lokket ind i Forstuen. Vi opdagede, at den var ringet, og at Ringen havde Nr. 72; det var altsaa vor gamle Ven Nr. 4. Ringen er lidt slidt; den faar derfor en ny Ring Nr. 71. Endelig oplever vi Æventyret fra de engelske Børnebøger om Robin, som kommer igen og pikker paa Vinduet for at komme ind, fordi det er saa koldt derude.

Den var tydeligt nok huskendt, og optog straks de sædvanlige Vaner. Den 11. Marts om Formiddagen var den borte. Et Par Timer efter stillede den uden for Køkkenvinduet. Indgangsdøren blev lukket op, og uden Lokkemad hoppede den ind i Huset, skøndt Pigerne stod lige indenfor ved Døren. Man maa vel have Ret til at drage den Slutning, at denne Fugl efter Overvejelse har besluttet sig til at søge at komme ind i Huset igen. Den er meget tam; naar jeg kommer hjem om Aftenen, følger den efter mig, formodentlig for at kræve sine Kagekrummer; den hopper meget nærgaaende om paa Bordet, hvor jeg arbejder. Vi har hverken Melorme eller Universalfoder eller Myreæg paa Grund af Krigen, saa Kosten er lidt sløj. Den faar lidt Talg, knuste Nøddekærner og knust Hampefrø; for Resten afsøger den Spisebordet efter Maaltiderne og kan godt lide Rugbrød. Den vejer paa Brevvægten den 28. Marts 1915 18 Gram. Det lykkes at opdrive lidt tørre Myreæg og tarveligt Universalfoder, og jeg prøver at veje, hvor meget den spiser. Jeg faar det til 2 Gram Universalfoder og 2 à 3 Gram Myreæg (i fugtig Stand 5 à 6 Gram), men desuden spiser den en Del, som ikke kan vejes, nemlig hvad den redder sig under og efter Familiens Maaltider; den synes altid at kunne finde lidt spiseligt paa Gulvet. Et Møl har jeg set den fange og spise. Som det er iagttaget ved nogle af de tidligere, kommer der ogsaa over denne undertiden en uforklarlig Uro; den flagrer omkring om Aftenen og om Natten, særligt naar det er Maaneskin. Den 13. April, en Solskinsdag, blev den sluppet ud. Maden blev stillet i et aabent Vindue; den spiste af den, men fløj ikke ud. En halv Time efter var den dog forsvundet. Hen paa Dagen kom den tilbage gennem et aabent Vindue paa første Sal, fløj lidt rundt i Værelserne, ned i Stueetagen og ud af et Vindue. Den 14. April kom den igen ind af et Vindue, opholdt sig længe i Stuerne og fløj saa igen. I et aabent Vindue lader vi dens sædvanlige Madskaal og Vandskaal staa. Den kommer og tager sig et Bad, — og saa kommer den ikke mere.

Nr. 6 kom den 19. Januar 1917. Gennem et aabent Vindue var den gaaet ned i Kælderen, blev fanget og bragt op i Stuerne. Den flagrer lidt mod Vinduerne, men finder hurtigt sin Madskaal i Vindueskarmen. Om Aftenen gaar den som de tidligere med op i Soveværelset. Det er altid lidt spændende, hvor hurtigt de vil sætte sig til Ro den første Aften. Jeg ligger i Sengen og

ser paa, at den prøver forskellige Sovepladser. Naar den har fundet et Sted, som jeg synes, den kan lide, slukker jeg Lyset, og den bliver som Regel siddende og anvender senere det samme Sted. Allerede den 21. Januar smuttede den ud, viste sig lidt efter uden for Køkkenvinduet, men fløj bort igen. Den 23. Januar kom den igen ind, gennem Entredøren, men fløj kort efter ud gennem et Vindue paa første Sal. Et Par Timer efter kom den atter ind gennem Entredøren, og saa bliver den i Huset. Den blev allerede den 19. Januar ringet med Nr. 72 paa højre Fod og Nr. 26 paa venstre Fod. Den interesserer sig for sit Spejlbillede og flagrer lidt imod det. Mine Optegnelser om denne Fugl er meget knappe; det var i den bevægede Blokadetid. I Paasken var Familien bortrejst; en nærboende Bekendt gav Fuglen hver Dag frisk Vand og Mad, men da vi kom tilbage den 10. April, var den forsvundet. Ved Eftersøgning fandtes den død bag nogle Bøger paa en Bogreol, hvor den maa være faldet eller gledet ned, og hvorfra den saa ikke har kunnet klare sig op igen.

Nr. 7 blev den 24. November 1918 fanget i Udhuset; jeg har ingen Optegnelser om den.

Nr. 8 blev fanget i Udhuset den 6. November 1921 og blev mærket med Ring Nr. 81. Den er noget vild og flyver et Par Gange haardt mod Vinduerne, saa den besvimer. Det varer et Par Timer, inden den finder Vandskaalen og Madskaalen i Vindueskarmen. Efter 2 Ugers Forløb er den tam og nysgerrig; det sidste blev dens Død. Naar nogen gik gennem Dørene, fløj den med. En Dag fulgte den med fra Dagligstuen til Forstuen, og fra Forstuen vilde den videre med til Køkkenet. Vedkommende Person lagde ikke Mærke til, at den fulgte med, men lukkede Køkkendøren hurtigt; Rødkælken var ikke hurtig nok og blev klemt ihjel mellem Døren og Karmen den 8. December 1921.

Nr. 9 hoppede den 5. Januar 1922 af sig selv ind gennem Døren til Forstuen. Det er en stor, kraftig bygget Fugl med svage Farver. Den er fornuftig og stilfærdig og lærer let at rette sig efter sine Omgivelser. Allerede efter en Uges Forløb er den ret tam og flyver hen paa Bordet, naar vi spiser. Den døde desværre allerede den 21. Januar paa en mærkelig Maade. Dens Vandskaal var en almindelig lille Urtepotteskaal. I en ganske lignende var der hældt lidt klar Paraffinolje. Den Person, som gav den frisk Vand, kom til at ombytte Skaalene, og hældte Vand i den forkerte Skaal uden at lægge Mærke til Oljen. Det

gjorde Fuglen heller ikke, men badede sig deri med det Resultat, at Fjerene gennemfedtedes og klæbede sammen. Vi prøvede at stryge det af, dels med varmt Vand, dels med Benzin, men næste Morgen laa den død.

Nr. 10 blev fanget i Udhuset den 26. Januar 1922. Det var en smuk Fugl med stærke Farver, meget sky i Begyndelsen. Den blev ringet paa begge Fødder med Ringe Nr. 55 og 56. Den synger ualmindeligt højt. Den havde en stærk Interesse for sit Spejlbillede. Om Morgenen, saa snart det er lyst, flyver den fra Gardinstangen hen foran Toiletspejlet, ser paa sit Billede et Øjeblik, flyver tilbage til Gardinstangen, sidder et Par Sekunder, farer atter hen foran Spejlet, drejer lidt til højre for at se med det venstre Øje, drejer sig til venstre for at se med det højre Øje, og farer tilbage til Gardinstangen for straks efter at gentage Manøvren. Over 30 Gange i Træk har den automatisk gjort dette. Den 27. Februar forsvandt den, rimeligvis ud af et aabent Vindue.

FUGLEFRISTEDET JORDSAND.

Resultatet af 1 Aars Fred paa Jordsand er jo meget opmuntrende. Men, skønt Amt og Stat har givet Tilsagn om Hjælp med Penge, saa er det endnu kun et Tilsagn, og de vanskelige Pengeforhold kan let lade dette Tilsagn komme paa Finanslovens »Nedskrivning«. Og om vi opnaar Tilskuddet, er dette ikke nok til en effektiv Fredning — fra Midten af April til Midten af August.

Jeg kan ikke tro andet, end at mange af Foreningens Medlemmer har Lyst til at give deres Skærv til Fredningen. Gør det derfor, og gør det med det samme, ellers glemmer De det. Indsend 1 eller 2 Kr. i Frimærker til Kontorchef Axel Koefoed, Holmens Kanal 22, Kbhvn. K., saa skal de nok blive anvendte.

H. Arctander,
forhenv. Kredslæge.

Udsigt fra Frederikslund mod Fureso. R. H. STAMM

FUGLELIVET I HOLTE OG OMEGN

AF

AXEL KOEFOED

Da jeg nu i godt 20 Aar hver Sommer fra sidst i April til først i Oktober har boet i denne Egn, dels i Søllerød og i Øverød, dels, i de sidste Aar, i Nærheden af Skovridergaardens Villaby, og da jeg samtidig har interesseret mig meget for det forskelligartede Billede, vor Fuglefauna fremviser i Landets forskellige Egne, har jeg i det følgende forsøgt at give en Lokalbeskrivelse af Fuglelivet omkring Holte. Det er mit Haab, at denne Skildring er blevet saa udtømmende, at den dels kan benyttes som en Hjælpekilde for dem, der giver sig af med hele Landets Fuglefauna, dels ogsaa i Fremtiden, naar Bebyggelse og andre Forandringer har frembragt deres som Regel ikke saa glædelige Virkninger, kan staa som et paalideligt Sammenligningsmateriale.

Holte er, som bekendt, beliggende 15 km N. for Kjøbenhavn, og naar man tager i Betragtning, at dette kun svarer til ca. en halv Times Jernbanekørsel fra Hovedstaden, forbauses man unægtelig over den Rigdom af Fugle, der findes her; enhver

Fugleven vil derfor have stor Glæde af at færdes i de sjældent smukke Omgivelser med de herlige Skove: Rudeskov og Gelskov med tilstødende Ravneholme, Paradisskoven, Frydenlundskov, der gaar ned til Furesøen, og de mange andre mindre Skovholme.

Det, der giver Egnen særlig Tillokkelse for Fuglene, er de store Skovstrækninger med den rige Underskov, bestaaende af Hindbær, Brombær og Nælder, de utallige Moser og Vandhuller, der omtrent findes i hver Mark, de mange levende Markhegn, Bakkedrag, gamle Grusgrave og Lerbrinker, dyrkede Agre, vekslende med utallige Skovholme, Haver, og endelig Furesøen med dens store Rørbevoksning: Stedet er, kort sagt, et fuldstændigt Eldorado, navnlig for alle vore herlige Sangere, der her finder rigelig Føde og gode Skjulesteder for Rederne.

Det, der hovedsagelig karakteriserer Holte og Omegns Fugleliv, er derfor følgelig Spurvefuglene; i sin Tid var dog ogsaa Rovfuglene godt repræsenterede, og bedre Ynglepladser kunde vel næppe tænkes, ligesom der ogsaa var rigeligt med Føde. Som alle andre Steder her i Landet er Rovfuglene dog taget meget betydeligt af Aar efter Aar og snart ved helt at forsvinde fra Egnen; dette føles saa meget mere, som det, der giver en Skov dens rigtige Karakter, dog er at høre de forskellige Rovfugle udstøde deres kendte Skrig og se dem svæve over Mark og Skov. Vade- og Svømmefugle findes der ikke mange Arter af som Ynglefugle, da Stederne, som rimeligt er, ikke egner sig for disse.

Med Hensyn til den Orden, hvori Fuglene opregnes, har jeg fulgt den af H. Winge i Tidsskriftets I Bind givne Fortegnelse. Mine Iagttagelser vedrørende Rovfuglenes Yngleforhold har jeg beskrevet noget udførligt, fordi de paa flere Punkter afviger fra Beskrivelsen i »Skandinaviens Fugle« af A. Kjærbølling.

Om end jeg haaber, at jeg har været saa heldig at samle et saa stort og navnlig paalideligt Materiale som muligt, kan der følgelig godt have opholdt sig endnu flere Fuglearter der i Egnen; da jeg endvidere desværre ikke kender saa meget til Fuglelivet om Vinteren, har Direktør A. L. V. Manniche venligst givet mig forskellige Oplysninger, navnlig med Hensyn til Fuglelivet paa Furesøen; endvidere har Pensionist N. Christiansen og Kontorchef Vilh. Weibüll med flere givet mig forskellige Oplysninger. Jeg udtaler herved min bedste Tak for disse Meddelelser.

Samtidig vil jeg rette en Tak til Landbrugsministeriet, som har givet mig Dispensation fra Jagtlovens Fredningsbestem-

melser, hvorved jeg uhindret har kunnet gøre mine Iagttagelser gennem Aarene.

Endelig skal jeg bemærke, at det, kort efter at jeg havde fuldendt dette Arbejde, kom til min Kundskab, at der paa Zoologisk Museum opbevaredes en Række Optegnelser af afdøde Læge H. C. Wegge, tildels vedrørende Holteegnens Fugle; et Uddrag af disse, der paa mange Punkter giver interessante Oplysninger, har jeg ladet følge med som et Tillæg.

STOKAND, *Anas boscas*, har jeg ofte truffet ynglende ved de mange Moser, der findes i Holte; i Kollemose bygger op til 8—10 Par.

Saalænge Furesøen er aaben for Is, er der mange Stokænder, der om Dagen holder til langt ude til Søs, men i Skumringen søger ind til de rørbevoksede Bredder (Manniche).

KNOPSVANE, *Cygnus olor*. I en nærliggende større Mose, Kollemose, forsøger et Par Svaner hvert Aar at yngle, men det bliver desværre aldrig til mere, da der ikke er Fred nok. Direktør Aug. Bagge, Dronninggaard, har meddelt mig, at Knopsvanen sikkert ikke yngler i Furesøen; i det tidlige Foraar ses gerne nogle Svaner ved Stavnsholt, men han mener, de kun er der en kort Tid, og Direktøren har aldrig set Svaneunger i Søen.

Om Vinteren ses den af og til paa Furesøen enkelt eller parvis, sjældnere flere sammen (Manniche).

TROLDAND, *Fuligula cristata*. Tusinder af Troldænder holder til i Furesøen, saa længe aabent Vand findes; er Søen helt tillagt, søger de ind til Sortedamssøens østre aabne Bassin. Fuglene ankommer i Efteraarstiden og forlader Søen i Marts og April, enkelte Individer endnu senere. Ved Mørkets Frembrud forlader Troldænderne Furesøen, og man ser dem i store Skarer trække ud mod Sundet, hvor de overnatter. I de aarle Morgentimer vender de tilbage til Søen (Manniche).

BJERGAND, *Fuligula marila*, er ikke tilnærmelsesvis saa talrig til Stede som Troldanden, men der findes dog om Vinteren hist og her Smaaflokke af den, undertiden i Selskab med Troldænder (Manniche).

TAFFELAND, *Fuligula ferina*. Ogsaa en Del Taffelænder er at træffe om Vinteren i Furesøen (Manniche).

HVINAND, *Clangula glaucion*, er nok almindelig paa Furesøen, dog vist sjældent i rigtig stort Tal (Manniche).

LILLE SKALLESLUGER, *Mergus albellus*, ses, om ikke hvert Aar, saa dog af og til i Furesøen; den 23. November 1913 saa jeg 3, og den 21. November 1918 2 ude paa Furesøen; og den 15. Januar og den 31. April 1922 saa Hans Pedersen henholdsvis én ♂ og en ♀.

Manniche har meddelt mig, at den i Vintertiden ikke er en helt sjælden Gæst paa Søen, dog aldrig i mere end nogle faa Stykker.

STOR SKALLESLUGER, *Mergus merganser*, træffes især i Januar, Februar og Marts, hvis Furesøen da er isfri, men ses ogsaa i det sene Efteraar. Ofte ligger der Smaaflokke paa indtil en halv Snes Stykker tæt inde under Land, hvor de tit tager Sæde paa Stenene ved Søbredden. Baade unge og udfarvede Individer træffes i Flok sammen (Manniche).

TOPPET SKALLESLUGER, *Mergus serrator*. Manniche har ikke iagttaget denne Art, men den indfinder sig dog sikkert nu og da om Vinteren; selv har jeg saaledes i Furesøen set 2 den 23. November 1913.

GRAAGAAS, *Anser cinereus*, omtales i dette Tidsskrifts 8. Aargang som ynglende i Bagsværd Sø; selv har jeg kun en Gang, den 24. Maj 1913, set 5 i Furesøen, formentlig Fugle, stammende derfra.

AGERHØNE, *Perdix cinerea*, er ret almindelig som ynglende.

ÆDELFASAN, *Phasianus colchicus*. Denne indførte Fugl er blevet en ret almindelig Ynglefugl i Holte; jeg har, i de Aar jeg har boet der, set den flere Steder, saaledes yngler der altid to til tre Par ved Kollemose, og flere Par i og ved Malmmose.

LILLE LAPPEDYKKER, *Tachybaptes minor*, har jeg set nogle Gange i Vejlemose i Yngletiden, og da Stedet med de mange smaa Mosehuller og Rørholme egner sig godt til dens Trivsel, er det rimeligt, at den har Rede der.

STOR LAPPEDYKKER, *Podicipes cristatus*, er en af de almindeligste Ynglefugle i Furesøen; de fleste Par har Rede ved

Dronninggaard og ved Frederikslund, men træffes iøvrigt meget almindeligt over hele Søen. Manniche har meddelt mig, at enkelte Individer ses langt hen paa Efteraaret.

ENGSNARRE, *Crex pratensis*, hører ogsaa til de almindelige Ynglefugle paa Markerne og ved Moserne; dens Yngel er imidlertid vanskelig at finde; det er jo en Fugl, man i det hele taget sjældent ser, men hvis ejendommelige, skærende Lokketone ofte høres om Aftenen og ud paa Natten.

VANDRIKSE, *Rallus aqvaticus*, er her som alle Steder paa Sjælland tiltaget meget i Antal i de senere Aar og maa siges at være bleven en ret almindelig Ynglefugl.

RØRHØNE, *Gallinula chloropus*, tager til Aar for Aar og findes omtrent ved hvert eneste Vandhul; saaledes har et Par omtrent hver Sommer Rede i et Gadekær i Virum. Den yngler sikkert to Gange om Aaret, da man ofte finder dens Rede med frisklagte Æg baade i de første Dage af Maj og sidst i Juni Maaned.

BLISHØNE, *Fulica atra*, er meget almindelig som Ynglefugl; man ser og hører den alle Steder ved Moser og Søer.

Vandrikse, Rørhøne og Blishøne er meget almindelige paa Furesøen, saa længe aabent Vand findes. De to førstnævnte holder. til mellem Rørbevoksningerne, den sidste ofte i store Flokke ude paa Søen (Manniche).

VIBE, *Vanellus cristatus*, yngler ikke almindeligt paa Egnen; man træffer kun enkelte Par hist og her paa Markerne; om Efteraaret ser man derimod ret store Flokke, formentlig Fugle, der har slaaet sig sammen fra andre Steder.

LILLE REGNSPOVE, *Numenius phæopus* og STORSPOVE *Numenius arqvatus*, har jeg hørt hvert Aar paa Foraars- og Efter aarstræk.

MUDDERKLIRE, *Actitis hypoleuca*, optræder ret ofte paa Gennemrejse om Foraaret, f. Eks. i Kollemose og ved Furesøen.

SVALEKLIRE, *Totanus ochropus*, har jeg hvert Aar i Yngletiden set flere Par af ved Furesøen, men de opholder sig kun der nogle faa Dage.

HVIDKLIRE, *Totanus glottis,* ses af og til ved Vejlesø og Kollemose paa Træk om Efteraaret, men kun enkelte Individer.

ENKELT BEKKASIN, *Limnocryptes gallinula.* Weibüll saa, den 13. April 1913. et stort Antal af denne Art ved Vaserne.

HORSEGØG, *Gallinago scolopacina,* yngler hvert Aar i enkelte Par ved bestemte Moser; i Kollemose er der saaledes altid to til tre Par, og i Engdraget i Frederikslund Skov yngler ligeledes nogle Par.

Som Kuriosum har Statsskovrider Chr. Irminger meddelt mig, at Horsegøgen to Gange er skudt i Bøgepurrerne i Ravneholmene Skov — et mærkeligt Opholdssted for denne Fugl.

SKOVSNEPPE, *Scolopax rusticula.* Statsskovrider Chr. Irminger har venligst meddelt mig følgende om Skovsneppen i Holteskovene:

I Foraaret 1922 blev der paa 1ste Kjøbenhavns Skovdistrikt skudt ca. 90 Skovsnepper og i Efteraaret ca. 20, hvilket regnes for et særdeles godt Sneppeaar. Gennemsnittet er ellers 30—40 om Foraaret og oftest det halve Antal om Efteraaret.

De første Snepper kommer i Reglen den 10.—15. Marts, og det sidste Træk en Maanedstid senere; Efternølere ses dog helt hen i Slutningen af April og træffes da ofte parvis; det var jo meget at ønske, om nogle af disse vilde slaa sig til Ro og yngle her i Skovene, hvor de nu ifølge den nye Jagtlov er fredede fra den 15. April.

Efteraarstrækket falder som Regel fra Midten af Oktober til Midten af November, men der træffes ogsaa Efternølere midt i Vinterens Hjerte; der blev saaledes midt i Januar 1922 skudt en Sneppe i Trørød Hegn.

Selv har jeg meget ofte om Foraaret stødt Skovsnepper op i Frederikslund Skov, samt enkelte Gange i Rude- og Gelskov.

HÆTTEMAAGE, *Larus ridibundus,* er en ret almindelig Sommergæst, dog ikke som ynglende. Lystfiskerne ere ikke saa begejstrede for dens Besøg paa Furesøen; det menes at den skader Fiskebestanden, idet den ved sine Ekskrementer gør en Del Fisk blinde. Magister C. V. Otterstrøm skriver herom i Lystfiskeri-Tidende for August 1922: »Blindheden skyldes en Ikte, *Hemistomum spathaceum,* der lever i Maagernes Tyndtarm, men

hvis Larver, almindelig kaldet *Diplostomum volvens*, lever i Øjet hos Ferskvandsfisk og særlig i Øjenlinsen; Larverne kan ses udvendig fra som smaa Pletter inde i Øjet«. Ved et Forsøg, som Sekretæren i Fiskeriforeningen, Ingeniør Otto Wolff gjorde med at sætte Garn ud i Furesøen, fangede han blandt andet en blind Gedde, en blind Aborre og en blind Skalle.

STORMMAAGE, *Larus canus*, HAVMAAGE, *Larus argentatus*, og SVARTBAG, *Larus marinus*, er alle at træffe ude paa Furesøen om Vinteren. Hyppigst er dog selvfølgelig Stormmaagen (Manniche).

TERNE, *Sterna hirundo*, ses ofte om Sommeren ved og paa Furesøen i Flokke paa 20—30 Stk., navnlig opholder de sig tit paa Pælene ved Indløbet til Frederiksdal Kanal. Den er ikke Ynglefugl i Holte.

ALK, *Alca torda*. Det hænder nu og da, at store Flokke af Alke kaster sig i Furesøen om Vinteren: Manniche har flere Gange iagttaget saadanne Invasioner. Fuglene bliver hurtig syge og svage i det ferske Vand, og der er fundet Mængder af døde og døende Individer langs Søbredderne ved slige Lejligheder. Som en ren Undtagelse kan endelig anføres, at et nyligt dødt men ganske uskadt Eksemplar blev fundet ved Søbredden ud for Virum i Juni 1898 (R. H. Stamm).

HEJRE, *Ardea cinerea*, yngler ikke i Holte-Skovene, men af og til har jeg set enkelte fiske i Furesøen; dette er formentlig Fugle fra Kolonien ved Arresø.

STORK, *Ciconia alba*, var i sin Tid en sikker Ynglefugl paa Søllerød Kirketaarn; den havde sin Redeplads der til Aaret 1904 og var, efter hvad Skovløber Jens Larsen, Søllerød, har fortalt mig, bleven saa tillidsfuld, at han mange Gange, naar han gik i sin Eng og slog Græs, har kastet Frøer hen til dem; han var dem saa nær, at de greb Frøerne i Luften med Næbbet; Tudser forsmaaede de derimod. Nu er den desværre forsvundet derfra som fra saa mange andre Steder.

Jægermester Tvermoes i Søllerød har venligst meddelt mig, at efter 1904 kom der nu og da et Par Storke, som sad noget paa Reden og opførte Kampe om denne — han antog, det var

Hanstorke — men det blev ikke til videre, og senere har Reden staaet øde og forladt.

TAARNFALK, *Falco tinnunculus,* er taget en Del af i de senere Aar, men nogle Par yngler dog endnu i Rude og Gelskov, Weibüll har endvidere fundet dens Rede med smaa Unger i Frederikslund Skov, den 14. Juni 1907.

Taarnfalken benytter i Reglen gamle Skade-, Krage- eller Musevaagereder og lægger i de sidste Dage af Maj eller først i Juni 4 til 6, meget sjældent 7 Æg. Dersom det første Kuld Æg bliver taget, lægger den ofte kort efter i samme Rede et nyt Kuld.

DVÆRGFALK, *Falco æsalon,* holder til i Skovene og i Beplantningerne langs Furesøen om Vinteren (Manniche).

LÆRKEFALK, *Falco subbuteo,* ses og høres nu meget sjældent i Skovene, hvilket maaske kommer af, at deres gamle Redepladser er omhugget af Forstvæsenet; jeg tror ikke, den bygger der nu. Lærkefalken forlanger altid bestemte aabne Redepladser helst paa et højtliggende Sted i Skoven med enkelte spredte høje Træer med Underskov, og saadanne Ynglepladser findes ikke nu. Den bruger i Reglen gamle Krage- og Musevaagereder og lægger først i Juni 2 til 3 Æg, oftest 3, men meget sjældent 4 Æg. Jeg har kun set dette Antal en Gang, nemlig det Kuld Dununger der findes paa Zoologisk Museum. I Gelskov har jeg fundet dens Rede den 9. Juni 1905 med 3 Æg, og samme Sted den 28. Juni 1907 med 3 Unger. Weibüll har ligeledes fundet dens Rede der den 18. Juni 1909 med 3 Æg.

Lærkefalken er meget forsigtig med at gaa af og paa Reden, naar den har Æg; har den derimod Unger, forraader den selv Reden ved sit hæse Skrig.

VANDREFALK, *Falco peregrinus.* Manniche har meddelt mig, at den er en forholdsvis hyppig Vintergæst ved Furesøen. Falkens Jagt gælder fortrinsvis Ænderne, og mere end en Gang har han iagttaget dens Manøvre ude over Søen, hvor dens Bestræbelser for at tilegne sig en And kronedes med Held.

MUSEVAAGE, *Buteo vulgaris typicus,* er desværre aftaget ganske betydeligt: man ser den ikke nær saa ofte som i tidligere Tid, da den var en meget almindelig Ynglefugl i Skovene; i

Rudeskov yngler der dog endnu mindst 2—3 Par. Den begynder sidst i Marts eller først i April at udbedre eller bygge sin Rede. Denne er snart anbragt højt oppe, snart lavt nede i Træerne, og belægges gerne, først med friske Grangrene, senere med grønne Grene af Løvtræer. Fuglen lægger i Reglen midt i April eller først i Maj 2—4, oftest 3 Æg. Weibüll har bl. a. den 26. April 1907 fundet dens Rede i Rudeskov med 2 Æg, og den 8. April 1909 saa han flere Par ved Rederne der, samt endelig den 4. Juli 1915 en Rede med Unger — formentlig et omlagt Kuld. —

HAVØRN, *Haliaëtus albicilla.* I tidligere Aar traf Manniche den ikke saa sjældent om Vinteren ved Furesøen, hvor dens Jagt øjensynlig gjaldt Ænderne; endvidere saa en Del af Foreningens Medlemmer paa en Ekskursion den 12. Februar 1911 et Eksemplar ud for Nørreskov (R. H. Stamm).

HVEPSEVAAGE, *Pernis apivorus,* yngler der i det mindste stadig 2 Par af i Rudeskov.

Den 25. Maj 1922 Kl. 7 Aften saa jeg 6 Hvepsevaager kredse ude over Markerne ud for Virum By, men pludselig delte de sig i 3 Par og fløj spredt i forskellige Retninger ind over Gelskov; dette har sikkert været Ynglefuglene, der ankom til Rudeskov eller nærliggende Skove.

Hvepsevaagen bygger eller udbedrer sin Rede de sidste Dage af Maj eller først i Juni, og den er altid belagt med friske Grene. Er det en ny Rede, er den helt igennem bygget af grønne Grene. Reden findes i Reglen anbragt i Løvtræer, men træffes dog ogsaa i Naaletræer, og Fuglen benytter da friske Grene af Lærk og Gran til at bekranse Reden med. Reden er dybere end Musevaagens og Glentens, men ikke saa dyb som Ravnens. Fuglen lægger midt i Juni 2, meget sjældent 3 Æg. N. Christiansen har fundet dens Rede med 2 Unger i et Grantræ den 28. Juli 1904, og Weibüll i samme Skov i et Bøgetræ den 12. Juni 1910 en Rede med 2 Æg.

RØRHØG, *Circus æruginosus.* Indtil 1902 ynglede hvert Aar et Par ved Furesøen, men efter den Tid forsvandt de, idet begge de gamle Fugle blev skudt; se Dansk ornith. Foren. Tidsskr., 5. Aargang.

BLAA KJÆRHØG, *Circus cyaneus,* ses omtrent hvert Aar paa Efteraarstræk i Malmmose.

SPURVEHØG, *Accipiter nisus,* er endnu en ret almindelig Ynglefugl i Skovene ved Holte; saaledes yngler der stadig 2 Par i Gelskov, ligesom den heller ikke er sjælden i Rudeskov.

Den bygger sin Rede først i Maj, som Regel i Gran eller Lærketræer; i Løvtræer har jeg aldrig fundet den. Oftest findes Reden her ved Veje eller Skovstier, sjældnere helt inde i en Grantykning. Den brede, flade Rede er anbragt paa et Par vandrette Grene lidt fra Stammen, og i Reglen lige hvor de friske Grene begynder; indvendig er den belagt med tynde Kviste og Rødder. Er Rugningen lidt fremskredet, findes der i Reden og i dennes Omkreds en Mængde Dun, som let kan ses fra Jorden. Æggenes Antal er 4 til 6, i Reglen 5. Ødelægges første Kuld, bygger Fuglen en ny Rede; den lægger sjældent Æg igen i samme Rede.

DUEHØG, *Astur palumbarius.* I Rudeskov yngler heldigvis endnu 1 Par; jeg har ofte set dem kredse ud over Mark og Skov om Sommeren.

Sidst i Marts eller først i April udbedrer eller bygger Duehøgen sin Rede; denne er meget stor og bred, ca. 1 m, og belægges indvendig med Grankviste. Midt i April lægges 2 til 4, meget sjældent 5 Æg; tages første Kuld, lægger den i Løbet af 4 Uger et nyt Kuld, men da sjældent paa mere end 1 til 2 Æg, der findes i en nybygget eller gammel udbedret Rede. Forstyrres den ikke, benytter den samme Rede flere Aar i Træk eller har to Reder at skifte med.

I 1904 blev Ungerne skudt fra Reden. N. Christiansen fandt den paa Reden den 16. April 1904 med 3 Æg, den 17. April 1909 med 3 Æg. Weibüll fandt 7. April 1907 en Rede med 4 Æg, den 7. April 1908 en Rede med 4 Æg, og s. A. den 26. April med 1 Æg, samt endelig den 4. Juli 1915 med 2 Unger, formentlig andet Kuld. Den ses ogsaa om Vinteren ved Furesøen, men forholdsvis sjældent (Manniche).

FISKEØRN, *Pandion haliaëtus,* har jeg set en Gang ved Furesøen den 25. August 1913 og senere den 20. August 1920 paa Malmmosevej, hvor den var kommet ind i et større Telefonnet, og havde vanskeligt ved at komme fri af dette. Manni-

che har derimod adskillige Gange set den ved Furesøen om Vinteren.

NATUGLE, *Syrnium aluco*, er en ret almindelig Ynglefugl i Holte; der findes flere Par i Rude- og Gelskov, og den synes nærmest at være tiltaget i de senere Aar. Natuglen lægger ofte sine Æg allerede i Begyndelsen af Marts, men der findes ogsaa frisklagte Æg til langt ind i April; den bygger ingen egentlig Rede, men benytter enten gamle Krage- eller Musevaagereder, eller helst hule Træer, hvor saadanne findes. Den lægger i Reglen fra 3 til 5, sjældnere fra 2 til 6 Æg. Tages det første Kuld Æg, lægger den et nyt, men da ofte med et mindre Antal. Undertiden kan træffes Æg med røde Snirkler, hvilke dog let lader sig vaske af; ofte kan der gaa flere Dage mellem hvert Æg, som lægges, hvilket ellers ikke er Reglen.

MOSE-HORNUGLE, *Otus brachyotus*, ses i Reglen hvert Aar paa Træk om Efteraaret, navnlig har jeg ofte set den i Malmmose.

SKOV-HORNUGLE, *Otus vulgaris*, yngler hvert Aar i enkelte Par i de forskellige Skove i Holte; i Gelskov høres om Aftenen ofte dens underlige Tuden, som er let at skjelne fra Natuglens. Til Redested benytter den gamle Skade-, Krage- eller Musevaagereder, og heri lægger den fra først i Marts til ind i Maj fra 4 til 6, men oftest 5 Æg; tages det første Kuld, lægger Fuglen kort efter igen et andet, men da sjældent paa mere end 4 Æg. Ogsaa hos denne Ugle kan træffes rødsnirklede Æg, der let lader sig vaske rene.

HULDUE, *Columba oenas*, har jeg flere Gange set i Træktiden i Rude- og Gelskov, men jeg tror, at kun enkelte Par yngler der; jeg har en Gang, den 14. Maj 1904, i Rudeskov i en gammel hul Eg fundet dens Rede indeholdende 2 formentlig rugede Æg. Reden var bygget af Mos, Løv og enkelte Kviste og var anbragt kun $1^1/_2$ m fra Jorden; til Reden var der tilfældigvis to Indgangshuller.

RINGDUE, *Columba palumbus*, er derimod almindelig i alle Skovene og i alle de smaa Skovholme, der findes omkring Holte; den yngler mindst to om ikke tre Gange om Aaret, da man

finder dens Rede med Æg fra sidst i Marts til langt ind i September; bl. a. har jeg fundet dens Rede med 2 Æg den 15. September 1910.

NATRAVN, *Caprimulgus europæus*, forekommer hvert Aar paa Træk i September, men da jeg aldrig har set den om Foraaret eller Sommeren, tror jeg ikke, den yngler der.

MURSVALE, *Cypselus apus*, yngler almindeligt i Holte, saaledes findes hvert Aar en ret stor Koloni paa ca. 20 Par i Søllerød Kirketaarn. Reden indeholder i Reglen 2, enkelte Gange 3 Æg. Denne Fugls Parring sker ofte i Flugten.

ELLEKRAGE, *Coracias garrulus*, har jeg set en Gang den 14. Maj 1902 i Rudeskov ved en lille Granholm.

ISFUGL, *Alcedo ispida*, findes omtalt i Dansk ornith. Foren. Tidsskr. 4. Aarg., idet Cand. med. K. Hammer i Vinteren 1908—09 har fundet en gammel Rede ved Furesøen.

Selv har jeg omtrent hvert Aar i Yngletiden set den det paagældende Sted meget tidligt om Morgenen, saa det maa formodes, at den Aar efter Aar bygger Rede der. Skrænten, den har valgt, egner sig ogsaa godt til dens Redeplads, da den er godt skjult under nedhængende Tjørnegrene.

Den 15. September 1921 saa jeg 3 Isfugle ved Kollemose, hvor de opholdt sig 4 til 5 Dage.

GØGEN, *Cuculus canorus*, er meget almindelig i alle Skovene, dog særligt ved de mange Mose- og Vandhuller, og ved de mange levende Markhegn. Bedre Lokaliteter kan heller ikke tænkes, og Smaafugle er der nok af til Plejeforældre for dens Yngel. Navnlig var Gøgen meget almindelig i Sommeren 1922; man hørte den alle Steder.

Den synes at betro sin Yngel til Tornsangeren *(Sylvia cinerea)*, men dog ogsaa til Rørsangeren *(Acrocephalus arundinaceus)*; en enkelt Gang har jeg fundet dens Æg, sammen med 2 Redeæg, hos Sivsangeren *(Acrocephalus phragmitis)*, nemlig den 13. Juli 1905 paa Øverød Mark, og samme Sted, den 15. Juni 1908, traf jeg i en Rede af Gulspurven *(Emberiza citrinella)* 1 Gøgeæg sammen med 5 Redeæg.

I en Rede af Tornsangeren fandt jeg i et Markhegn ved

Øverød den 13. Juni 1904 1 Gøgeæg og 1 Redeæg. Reden sad saaledes, at en Gøg umuligt kunde komme ind til den og lægge sit Æg, idet den var omgivet af saa mange smaa, stive Grene, at Gøgen først maa have lagt sit Æg paa Jorden, og derefter med Næbet lagt det op i Reden.

I en anden Rede af Tornsangeren fra samme Sted, hvor Gøgehunnen havde let Adgang, fandt jeg den 30. Juni 1905 1 Gøgeæg, 1 Redeæg og 3 smaa Unger. Paa Gøgeæget var der et Hul, som efter et Fuglenæb, men underlig nok indeholdt Ægget en stor død Unge; her har enten Gøgen lagt sit Æg paa Jorden — hvad Gøgehunnen ofte maa gøre — og derefter med sit Næb lagt dette op i Reden, hvorved den mulig har frembragt det Hul, der fandtes paa Ægget, eller mulig har Tornsangeren villet fjerne Ægget, efter at dens egne Unger var udrugede. Samme Sted fandt jeg den 12. Juni 1906 Kl. 7 Aften en tredje Rede af en Tornsanger med 3 Æg; i Nærheden opholdt sig 3 Gøge, vist 2 Hanner og 1 Hun, saaledes som man ofte ser. En Time efter kom jeg tilfældig forbi samme Rede, og da jeg saa ned i den, opdagede jeg, at den nu indeholdt 2 Tornsangeræg og et Gøgeæg; formentlig havde altsaa Gøgehunnen fjernet 1 Redeæg, idet den havde lagt sit eget Æg i Plejeforældrenes Rede.

I en fjerde Rede af Tornsangeren, fundet ved Gelskov, traf jeg den 28. Juni 1910 en ca. 8 Dage gammel Gøgeunge. Paa Kanten af Reden laa 3 smaa døde Tornsangerunger, som Gøgeungen sikkert havde skubbet ud af Reden. Jeg lagde nemlig nu forsigtigt de tre døde Unger ned i Reden igen for at se, hvilken Virkning dette vilde gøre paa den tilsyneladende dorske og rolige Gøgeunge; men næppe havde jeg gjort dette, før den med sin Gump og smaa Vinger ved forskellige Stød og Puf fik dem anbragt paa sin Ryg og derfra atter fik dem kastet op paa Kanten af Reden. Jeg prøvede denne Manøvre tre Gange og lod saa Fuglen være i Fred. Underligt maa det være for Plejeforældrene at se deres døde Unger ligge paa Redekanten, naar man ved, hvor nænsomme Fugle ellers er over for deres Unger. Og hvem fjerner senere Ungerne? Den næste Dag, da jeg tilsaa Reden igen, var de døde Unger der ikke mere, og paa Jorden under Tjørnebusken, hvori Reden var bygget, eller i Nærheden var de ikke til at finde, om end jeg søgte længe efter dem. Gøgeungen laa stadig velbehagelig stille i Reden.

Kun een Gang har jeg fundet den samme Rede afbenyttet af

to Gøgehunner, idet jeg den 10. Juli 1913 i et større Mosedrag nogle Mil fra København i en Rørsangers Rede fandt to Gøgeunger, den største 2 à 3 Dage gammel, den mindste lige kommet ud af Ægget; den største dækkede til Dels den mindste, der laa helt nede i Reden. Men 20. Juli var der kun een Unge tilbage, som laa paa Kanten af Reden; formentlig har den største Unge skubbet den svagere ud, idet der absolut ikke kan blive Plads til to saa store Unger i samme Rede. Den 26. Juli var Reden tom.

Enkelte Gange har jeg fundet et Gøgeæg uden Redeæg, saaledes den 19. Juni 1920 i et Markhegn paa Øverød Mark i en Rede af Tornsangeren. — Ved flere Lejligheder har jeg bemærket, at Gøgen kukker under Flugten.

VENDEHALS, *Iynx torqvilla*, er ret almindelig i Træktiden om Foraaret; navnlig har jeg ofte set den i Markhegnene ved Rudeskov; derimod har jeg ikke set den om Efteraaret.

Læge E. Schäffer har nylig givet en Beretning om dens Ynglen i hans Have i Holte, hvor den i 1920 og 1922 havde Rede i en Mejsekasse; se dette Bind S. 29.

LILLE FLAGSPÆTTE, *Dendrocopus minor*. Af denne ret sjældne Fugl blev der den 7. Januar 1920 skudt en ♀ i Gelskov; den findes opstillet i Zoologisk Museum som det eneste Eksemplar af denne Art.

MELLEMFLAGSPÆTTE, *Dendrocopus medius*, findes mig bekendt ikke i Holte og Omegn, derimod yngler der enkelte Par af dem i Dyrehaven ved Klampenborg.

STOR FLAGSPÆTTE, *Dendrocopus major*, yngler der enkelte Par af i Rude- og Gelskov, men den synes at være i Aftagen, hvilket maaske noget ligger i, at dens gamle Ynglepladser er omhuggede, og nye dertil egnede Træer ikke findes. Tages første Kuld, der i Reglen er paa 6—8, oftest 7 Æg, lægger den kort efter i samme Rede — om ogsaa Redehullet derved er blevet noget ødelagt — et nyt Kuld paa et lignende Antal.

SKOVSKADE, *Garrulus glandarius*, er meget almindeligt ynglende alle Steder i Skovene. Jeg har fundet dens Rede i fra 1½ til 10 Meters Højde over Jorden.

NØDDEKRIGE, *Nucifraga caryocatactes*, synes at være optraadt

ret spredt over Nordsjælland under den store Indvandring i 1911; jeg saa den af og til i Efteraaret det Aar i Gelskov; se iøvrigt Dansk ornith. Foren. Tidsskr., 7. Aargang, III Hæfte; derimod saaes den kun sparsomt under den anden store Indvandring i 1913 i Holte og Omegn; se sammesteds, 9. Aargang, II og III Hæfte.

SKADE, *Pica caudata,* er meget almindelig over hele Egnen, og er taget meget til i de senere Aar. Denne smukke Fugl, som meget betegnende kaldes »Nordens Paradisfugl«, er imidlertid en slem Røver og en meget kedelig Nabo til ens Have, naar man ønsker at værne om Sangfugle og andre mindre Ynglefugle, man har faaet til at bygge. Som Eksempel skal jeg anføre, at jeg i 1922 fandt 24 Smaafuglereder i min Have, hvoraf Skaden ødelagde de 10 ved at fortære Redernes Indhold enten af Æg eller Unger. Den er heller ikke bange for at dræbe voksne mindre Fugle; det saa jeg en tidlig Morgen med et Par Musvitter, *Parus major,* der havde Rede med Unger i en ophængt Mejsekasse uden for mit Sovekammervindue; jeg vaagnede nemlig ved en forfærdelig Opskræppen af forskellige Fuglestemmer, ikke mindst af Solsorten, og saa da, hvorledes nede i Haven en Skade forfulgte en Musvithun paa Havegangen og tilsidst fik Held til at dræbe den. Noget saadant kom den nu ikke til at at gøre oftere, thi jeg skød den med det samme paa Gerningsstedet.

Underlig nok klarede Musvithannen alene Opdrætningen af de 9 Unger, Reden indeholdt; men den saa ogsaa noget medtaget og forpjusket ud, da de var flyvefærdige. Det var godt gjort af saa lille en Fugl at fodre alle de Unger Resten af Tiden, nemlig godt 8 Dage. Jeg lagde nogle opblødte Melorme i en Skaal og anbragte denne oven paa Mejsekassen, men den lod ikke til at ville fodre Ungerne med disse.

ALLIKE, *Corvus monedula,* er ligeledes meget almindelig som Ynglefugl i Holte; navnlig findes en stor Koloni af denne smukke og kloge Fugl i Skovridergaardens Villaby, hvor den til mindre Glæde for Husejerne benytter Skorstenene til Redeplads og derved stopper disse til med sit ret store Redemateriale.

RAAGE, *Corvus frugilegus,* findes, mig bekendt, ikke som Ynglefugt i Holte; derimod ses den ofte ude paa Markerne, navnlig om Efteraaret.

KRAGE, *Corvus cornix*, er her, som de fleste Steder, almindelig som ynglende. Denne kloge og forsigtige Fugl er desværre ogsaa en slem Fjende mod de mindre Fugle i Yngletiden. Kragen er ogsaa Fisker; det saa jeg den 7. Februar ved Furesøen. Idet jeg kyste efter en Krage, der sad oppe i et Træ, saa jeg, da den fløj, til min store Forbauselse en levende Gedde paa ca. 15 cm falde ned derfra, hvor den havde siddet; Gedden havde den formentlig fanget i Furesøen.

TORNSKADE, *Lanius collyrio*, var i tidligere Aar meget almindelig Ynglefugl ved Øverød Markhegn, men ses desværre ikke mere der; den findes nu kun spredt meget faa Steder og kun i enkelte Par.

STOR TORNSKADE, *Lanius excubitor*, ses af og til paa Foraarstræk; jeg skød bl. a. ved Kollemose den 29. Marts 1921 en Han, der findes i E. Lehn Schiølers Samling. Desuden ses den oftere paa Efteraarstræk og om Vinteren ved Furesøens Skrænter.

PIROL, *Oriolus galbula*. Den 5. Juni 1920 hørte Driftsbestyrer Breyen og jeg i Frederikslund Skov ved Furesøen flere Gange den kendte Fløjtetone, som Pirolen har i Parringstiden, og der var ikke Tale om Fejltagelse, da Sangen stadig blev ved at gentage sig. Breyen kendte godt dens Stemme fra den Tid, han var i Tyskland, hvor den jo mange Steder er en meget almindelig Ynglefugl.

Da jeg senere i 1921 og 1922 har hørt den i samme lille Skov, kan det sikkert antages, at den yngler der, men heldigvis er dens meget kunstfærdige Rede meget vanskelig at finde, eftersom den er bygget i Kronen af høje Bøgetræer; den faar derfor nok Fred. Kun en Gang, i 1920, har jeg i Nærheden af Furesøen set en ung Pirol, som formodentlig stammede fra nævnte Par.

Det var interessant, om denne smukke Fugl ogsaa vilde brede sig her i Nordsjællands Skove; i Sydsjælland, paa Lolland, Falster, Langeland, Fyen og ved Ribe, synes den nu ikke at være sjælden som Ynglefugl.

SILKEHALE, *Ampelis garrula*. I Vinteren 1913—14 og i 1921—22 var denne smukke Fugl meget almindelig i Holte, som over det meste af Landet; jeg saa den ofte ved Vejtræerne i Flokke paa 20—50 Stk., og der frembød sig ogsaa gode Betin-

gelser for den, da der var rigeligt med Bær de Steder. Umiddelbart efter Ankomsten var de meget tillidsfulde, men senere blev de vanskelige at komme nær.

DIGESVALE, *Hirundo riparia* er meget almindelig Ynglefugl i Holte; der er saaledes to ret store Kolonier af den i Grusgravene ved Ny Holte. At den, navnlig i daarligt Vejr, ofte ses i større Antal flyvende lavt over Furesøens Overflade, er omtalt af C. Wesenberg-Lund (Internat. Revue der ges. Hydrobiologie, II, 1908), som mener, at den ved den Lejlighed snapper visse i de øverste Vandlag drivende Pupper af en Myg *(Chironomus)*.

BYSVALE, *Hirundo urbica*, er meget faatallig og ses derfor ikke meget i Holte; dog yngler enkelte Par paa Banegaarden og paa Raadhuset i Søllerød.

FORSTUESVALE, *Hirundo rustica*, er ret almindelig og yngler mange Steder; jeg har prøvet at hænge kunstige Svalereder op paa mit Hus, men desværre er de ikke blevet benyttede.

SPÆTMEJSE, *Sitta europæa*, hører ikke til de almindelige Ynglefugle; dog findes enkelte Par i Skovene; om Vinteren er den derimod ret talrig. Tages første Kuld, der er paa 7—9 Æg, og Redehullet derved bliver ødelagt, kliner den kort efter Hullet til igen med Ler og lægger da atter i samme Rede et lignende Antal Æg.

HEDELÆRKE, *Alauda arborea*, ses nu og da paa Træk, saaledes iagttog Henning Scheel den 9. Marts 1922 en Flok paa ca. 50 Stk., der senere spredte sig i mindre Flokke.

LÆRKE, *Alauda arvensis*, findes ynglende overalt paa Markerne og er meget almindelig.

TOPLÆRKE, *Alauda cristata*, fandt jeg første Gang i Søllerød den 28. April 1906; Reden indeholdt 3 Æg; senere er den tiltaget i Antal og yngler nu flere Steder i Holte. Denne Lærke, der næsten kan kaldes en Byfugl, færdes ofte paa Veje og Gader; den anbringer sin Rede forholdsvis aabent, og tit, hvor der stadig færdes Mennesker.

STÆR, *Sturnus vulgaris*, yngler overalt og er altid en kær Foraarsgæst. Den gør en Del Skade paa Kirsebær, og Jordbær

synes ogsaa at være dens Føde; jeg har saaledes ofte set den fodre sine Unger med Jordbær; men dette bærer jeg gerne over med i Yngletiden. Naar Stæren har ruget sine Æg ud, og Ungerne er flyvefærdige, forlader i Reglen hele Familien Egnen og drager rundt i Landet i store Flokke. Saaledes har jeg hen paa Sommeren ofte set 1000 og atter 1000 af Stære paa Vestkysten af Jylland, hvor de holder til ude paa de store Hedestrækninger, og der gør sig til gode med de mange Blaabær, Tyttebær og Revlingebær. Sidst i September er det rørende at se de gamle Fugle vende tilbage til deres Redekasser for at gøre disse rene til Foraaret. Hannen sidder da ofte og synger paa Taget ligesom om Foraaret, men dens Stemme er ikke saa kraftig som i Yngletiden. Første Gang, jeg saa det, tænkte jeg ikke videre over det, men det følgende Aar tog jeg mine Stærekasser ned for at se, hvad de gamle bestilte ved Reden. Ungernes Ekskrementer var aldeles fjernede, og Underlaget af Straa m. m. var ligesom løftet op med Næb eller Klør, saaledes at Reden var hævet lige op til Redehullet; der kunde altsaa komme frisk Luft under den, og den stod saaledes parat til Foraaret. Med andre Ord en saare praktisk Efteraarsrengøring. Reden har jo som bekendt en meget stram Lugt i Yngletiden.

GÆRDESMUTTE, *Troglodytes parvulus*, er en meget almindelig Ynglefugl i alle Skovene; man ser saaledes ofte saavel Han- som Hunreder; de sidstnævnte er Ynglerederne og er lette at kende, da de altid er foret med Fjer, Haar og Uld, og i det hele taget er af et blødere Stof, end Hannens Opholdsrede. Denne Fugl yngler sikkert 2 Gange om Sommeren.

TRÆPIKKER, *Certhia familiaris*, er ikke en saa almindelig Ynglefugl, som man kunde vente i de store Skovstrækninger i Holte; der findes kun enkelte Par. Den yngler to Gange; første Kuld lægges midt i Maj eller først i Juni og er paa 6—8 Æg; andet Kuld lægges sidst i Juni og er kun paa 4—5 Æg.

VANDSTÆR, *Cinclus aqvaticus*, ses regelmæssigt ved Furesøens Bredder hvert Aar umiddelbart før Søen lægger til. Den tager Sæde paa Stene, Pæle og Baadebroer (Manniche). En smuk Skildring af dens Færden i Brændingszonen er givet af C. Wesenberg-Lund (anf. Sted).

JERNSPURV, *Accentor modularis,* findes almindelig som Ynglefugl saavel i Have og Skov som i Markhegnene; denne Fugl yngler mindst to Gange om Aaret.

MUSVIT, *Parus major,* er den almindeligste Mejse i Holte og er meget let at faa til at yngle i Haver; man behøver kun at hænge Mejsekasser op og anbringe disse ca. 1 m fra Jorden, saa kan man være sikker paa, at de bliver benyttede. Saaledes var, af mine 8 Mejsekasser, de 5 beboede af Musvit; i to Tilfælde var der kun ca. 6 m mellem hvert Par. Denne Mejse er den af samtlige Fugle, der mest bruger mine Fuglebadekar i Haven. Jeg har tidligere fundet Musvit-Reder i Stendiger, Jordhuller, gamle Solsortreder og i Postkasser ved Markveje, selv om disse var i Brug.

BLAAMEJSE, *Parus coeruleus,* yngler ret faatalligt; i Øverød har jeg saaledes den 17. Maj 1905 fundet dens Rede med 15 Æg, og i min egen Have den 15. Maj 1922 med 14 Æg. Weibüll fandt dens Rede i Gelskov den 10. Maj 1907 i en gammel Skovskaderede med 1 Æg.

SORTMEJSE, *Parus ater,* yngler sjældnere i Holte, men paa Træk er den meget almindelig, navnlig om Efteraaret. Weibüll saa den bygge Rede i Frederikslund Skov den 14. April 1907.

GRAAMEJSE, *Parus palustris,* har jeg kun enkelte Gange fundet Reder af; disse har som Regel været anbragt i gamle Træstød lige ved Jorden. Paa Træk om Efteraaret og om Vinteren er den derimod ret talrig.

HALEMEJSE, *Acredula caudata,* synes at være ret almindelig, jeg har hvert Aar set nogle Reder af den, saasom ved Furesøen og i Gelskov. En Rede med to Indgangshuller og 12 frisklagte Æg fandtes den 4. Maj 1902; den opbevares nu i Zoologisk Museum. Halemeisens Rede, den kunstfærdigste og smukkeste af alle vore Fuglereder, ødelægges ikke saa sjældent; man finder saaledes ofte Reder, der ere flængede fra hinanden, og dette har sikkert Skovskaden og mulig Uglen paa Samvittigheden; ofte indeholder en saadan ødelagt Rede enkelte Æg.

Om Efteraaret ser man tit Flokke paa 15 til 20 Stk.; disse er overvejende helt hvidhovedede og kun enkelte har sorte Striber paa Hovedet.

TORNSANGER, *Sylvia cinerea,* MUNK, *Sylvia atricapilla* og HAVESANGER, *Sylvia hortensis,* hører til de almindeligste Sangere; man finder deres Reder mange Steder, dog navnlig i Skovene og i Markhegn, sjældnere i Haver. Disse tre Arter yngler sikkert altid to Gange i Løbet af Sommeren. Af Tornsangeren finder man utallige færdiglavede Reder, hvori der aldrig kommer Æg.

GÆRDESANGER, *Sylvia curruca,* er langtfra saa almindelig som de tre foregaaende Arter; medens disse sidste altid yngler i Skovene og i Markhegn, har jeg hyppigst fundet Gærdesangerens Rede i Haver eller i Nærheden af Huse. Den yngler sikkert i Reglen ogsaa 2 Gange, saaledes har jeg i min Have hvert Aar et Par, der første Gang altid bygger i en bestemt Thujabusk og lægger 6 Æg, anden Gang i en bestemt stor nedhængende Rosenbusk og lægger 4—5 Æg.

HØGESANGER, *Sylvia nisoria,* yngler kun periodisk i Holte; se saaledes Dansk ornith. Foren. Tidsskr., 16. Aarg., S. 129.

GULBUG, *Hypolais icterina,* findes sikkert kun paa Træk, og kun i ringe Antal; dens Rede har jeg aldrig fundet i Holte. Dog har jeg midt i Juni 1923 hørt den tre forskellige Steder ved Furesøen, saa det synes, som den nu vil yngle ved Holte.

KÆRSANGER, *Acrocephalus palustris,* var i sin Tid faatallig Ynglefugl i Markhegn ved Øverød, men i de senere Aar har jeg hverken set den der eller andetsteds i Omegnen af Holte.

RØRSANGER, *Acrocephalus arundinaceus,* og SIVSANGER, *Acrocephalus phragmitis,* ere begge yderst almindelige i Holte; man finder begge Arter ved omtrent hver Dam eller Mose.

I tidligere Tid, da jeg samlede paa Æg, har jeg flere Gange bemærket følgende: Tages Æggene af Rørsangerens Rede, lægges 2det Kuld ofte i samme Rede faa Dage efter. N. Christiansen har meddelt mig, at han har gjort den samme Iagttagelse, og at han saaledes den 27. Juni 1919 fandt en Rørsangerrede i Ermelunden med 1 Gøgeæg og 1 Redeæg, og at han i samme Rede den 7. Juni atter fandt 1 Gøgeæg med 2 Redeæg; ligeledes traf han den 13. Juli 1922 ved Vedbæk en Rede med 1 Gøgeæg og 1 Redeæg og den 17. Juli i samme Rede 3 Redeæg, hvoraf der blev 3 Unger; endelig fandt han ved Ermelunden den 23.

Juni 1922 en Rede med 1 Gøgeæg og 2 Redeæg, og i samme Rede den 28. Juni 3 Redeæg, hvoraf der ligeledes blev 3 Rørsangerunger.

Saa vidt jeg ved, er dette ikke Tilfældet hos andre Smaafugle, men har mulig sin Grund deri, at Rørsangeren først kan bygge sin Rede i Juni Maaned, naar Rørene har opnaaet en passende Størrelse, og allerede derved er sent paa Færde; ydermere er dens Rede vanskelig at bygge og tager længere Tid at faa færdig. Som en enkelt Undtagelse kan jeg dog anføre, at jeg en Gang, den 1. Juni 1910 paa Øverød Mark har fundet en Rede af Jernspurven, *Accentor modularis*, med 6 Æg, som jeg tog til min Samling; den 6. Juni var der atter 4 Æg i samme Rede.

Af Rørsangeren finder man ofte frisklagte Æg langt ind i August.

LØVSANGER, *Phyllopseustes trochilus*, er meget almindelig Ynglefugl i alle Skovene, ligesom der baade om Foraaret og om Efteraaret gaar et betydeligt Træk af den over Holte.

GRANSANGER, *Phyllopseustes rufus*, kender jeg navnlig fra Foraarstrækket, under hvilket jeg flere Gange har hørt den synge; den tager da altid Plads i Toppen af de højeste Bøgetræer. Dens Træk falder i Reglen omkring den 18.—20. April; enkelte Gange har jeg hørt den sidst i September og først i Oktober. Den yngler sikkert ikke i Holte.

GRØN LØVSANGER, *Phyllopseustes sibilatrix*, er en ret hyppig Ynglefugl, navnlig var den meget almindelig i alle Skovene i Sommeren 1920.

FUGLEKONGE, *Regulus cristatus*, er sikkert meget almindelig som Ynglefugl, da man ser og hører den alle Steder i Skovene i Parringstiden, og jeg ofte har set de gamle Fugle med Ungerne. Weibüll fandt den 2. Maj 1907 i Rudeskov en færdigbygget Rede, som den 28. Maj indeholdt Unger; ligeledes fandt han samme Sted den 7. Maj 1908 en Rede med 9 Æg.

ENGPIBER, *Anthus pratensis*, er faatallig som Ynglefugl; paa Træk om Foraaret og om Efteraaret ses den derimod ofte.

SKOVPIBER, *Anthus arboreus*, hører derimod til de almindeligste Ynglefugle; den var ligesom Grøn Løvsanger særlig talrig i Sommeren 1920. Den ynder ligesom Lærkefalken aabne

højtliggende Steder i Skoven med enkelte høje Træer. Sin Redeplads vælger den helst, hvor der paa Jorden er lidt Skraaninger, paa hvilke den meget skjulte Rede kan bygges.

GUL VIPSTJERT, *Motacilla flava typica,* samt HVID VIPSTJERT, *Motacilla alba,* ses mest paa Træk, og kun i meget ringe Tal; af begge Arter yngler enkelte Par spredt over Egnen.

VINDROSSEL, *Turdus iliacus,* og SJAGGER, *Turdus pilaris,* ere begge meget almindelige paa Træk Foraar og Efteraar.

SANGDROSSEL, *Turdus musicus,* og SOLSORT, *Turdus merula,* er her, som alle Steder, meget almindelige Ynglefugle; sidstnævnte yngler sikkert ofte tre Gange om Sommeren, da man finder dens Rede med Æg fra midt i Marts til sidst i August. Førstnævnte yngler derimod sikkert kun to Gange.

STENPIKKER, *Saxicola oenanthe,* er ret almindelig paa Foraars- og Efteraarstræk, men kun faa Par findes spredt som ynglende.

BYNKEFUGL, *Praticola rubetra,* er derimod en almindelig Ynglefugl; man ser den ved mange Grøfter og Engdrag.

RØDSTJERT, *Ruticilla phoenicura,* er meget almindelig paa Træk Foraar og Efteraar; den kommer altid i Følge med den brogede Fluesnapper. Rødstjertens Rede med 5 Unger blev den 20. Juni 1921 funden i en privat Have ved Furesøen; ellers yngler den sikkert kun sjældent i Holte.

Den 14. August 1922 Kl. 10 Aften, bankede det meget stærkt paa Ruden i mit Soveværelse, der ligger paa 1. Sal; da jeg trak Gardinet til Side, saa jeg, at det var en mindre Fugl, der flagrede mod Ruden; jeg lukkede saa Vinduet op, og ind fløj en smuk gammel ♂ af Rødstjerten. Det var en meget mørk Aften, saa Fuglen er formentlig fløjet efter det tændte elektriske Lys; Rovfugle var der ikke at se. Da den havde sundet sig lidt, lukkede jeg den ud af et andet Vindue, der vendte mod Skoven.

RØDKÆLK, *Erithacus rubecula.* Denne yndige, lille Fugl er meget almindelig, og er vel nok over for Mennesket den mest tillidsfulde blandt Sangerslægten. Den yngler sikkert to Gange om Aaret, da man finder dens Rede med frisklagte Æg fra først i Juni til sidst i Juli Maaned.

NATTERGAL, *Luscinia philomela,* er ligeledes en almindelig Ynglefugl over hele Egnen; navnlig er der mange Par omkring Furesøen, og da især i Frederikslund Skov og Dronninggaards Allé; man hører den alle Steder, og Lokaliteter, passende for den, findes der nok af alle Vegne. Den ankom meget tidligt i Aaret 1922, idet jeg allerede den 4. Maj hørte flere Hanner synge; ellers er dens almindelige Ankomsttid omkring den 12.—14. Maj.

Nattergalen lægger i Reglen 5, sjældnere 6 Æg, og i saa Fald er de grønlige; er de derimod af den brunlige Farve, finder man oftest 4, og kun meget sjældent 5 Æg. Hvoraf kommer dette?

BROGET FLUESNAPPER, *Muscicapa atricapilla,* hører til de ret almindelige Ynglefugle; jeg har fundet dens Rede flere Steder i Skovene, og ikke mindst i private Haver. Hvor der ophænges Mejsekasser, er den meget villig til at yngle; i min Have bygger der hvert Aar 1 à 2 Par.

Ankomsttiden for Hannen er i Reglen 2. Maj; i 1922 kom den lidt tidligere, nemlig den 29. April. Hunnen kommer altid 3 til 4 Dage senere. Jeg har hvert Aar bemærket Hannens rørende Maade at optræde paa, idet den kort efter, at den er ankommen, Gang paa Gang flyver hen til det Redehul, hvor den i tidligere Aar har bygget, og med sin lille spæde Stemme synger ned i dette. Saaledes bliver den ved, til Hunnen kommer. Senere hen, naar Hunnen ligger paa sine Æg, gentager denne Scene sig mange Gange om Dagen, ligesom Hannen ofte fodrer Hunnen i den Tid, den har Æg, og navnlig i Rugetiden. Paa Foraars- og Efteraarstræk er den meget talrig.

GRAA FLUESNAPPER, *Muscicapa grisola,* er derimod ikke almindelig som Ynglefugl; der yngler sikkert ikke mange Par i Holte; jeg har kun enkelte Gange fundet dens Rede i Dronninggaards Allé.

SPURV, *Passer domesticus,* er her som overalt en yderst almindelig Ynglefugl.

SKOVSPURV, *Passer montanus,* synes derimod at være ret sjælden; den ses meget lidt paa Egnen.

BOGFINKE, *Fringilla coelebs,* er nok en af Landets almindeligste Skovfugle, og er ligeledes meget hyppigt Ynglefugl i Haver. Den 15. Juni 1904 fandt jeg i Gelskov dens Rede med 7 Æg; ellers er det almindelige Antal 5, sjældnere 6 Æg.

KVÆKER, *Fringilla montifringilla,* kan optræde i meget store Mængder; saaledes var der det meste af Vinteren 1906 store Flokke paa flere Tusinde; iøvrigt er den en ret almindelig Vintergæst hvert Aar.

KERNEBIDER, *Coccothraustes vulgaris,* yngler hvert Aar i Holte-Skovene og i private Haver; jeg har flere Gange ved Furesøen fundet dens Rede med Æg eller Unger; man ser den ogsaa ofte om Vinteren.

SISKEN, *Chrysomitris spinus,* har jeg kun en Gang hørt og set om Sommeren, nemlig den 12. Maj 1922, da den sad og sang i Toppen af et Grantræ i min Have; om Vinteren ser man den derimod flere Steder.

STILLITS, *Carduelis elegans,* yngler sikkert kun sjældnere i Holte; jeg har aldrig fundet dens Rede eller set Fuglen i Yngletiden; men om Efteraaret ses den ret ofte i mindre Flokke.

SVENSKE, *Ligurinus chloris,* hører til de almindeligste Ynglefugle; den findes mange Steder baade i Skove og private Haver; den 31. Juli 1921 skød jeg i Kollemose en udvoksen ♂, en aldeles gul Varietet, som nu findes i E. Lehn Schiølers Samling.

IRISK, *Cannabina linota,* er vel nok, næst Husspurven, en af de almindeligste Ynglefugle i Holte.

GRAASISKEN, *Cannabina linaria typica,* er en ret almindelig Vintergæst.

DOMPAP, *Pyrrhula vulgaris,* var navnlig i Vinteren 1910—11 og 1913—14 en meget almindelig Gæst her i Landet, hvor en Indvandring af denne Fugl fandt Sted; man saa den alle Steder i Holte, hvor der fandtes Føde til den. Den ses iøvrigt hvert Aar i Holte, saaledes holder altid mindre Flokke til i Kollemose.

KORSNÆB, *Loxia curvirostra typica,* var i Vinteren 1909—10 ligeledes ret almindelig, og man saa den flere Steder i mindre og større Flokke i Granplantagerne. Ellers kan man omtrent hvert Aar iagttage den i mindre Flokke paa 2 til 5 Individer. Weibüll saa den 24. Marts 1907 et Par bygge Rede i Rudeskov.

RØRSPURV, *Emberiza schoeniclus,* er en ret almindelig Ynglefugl, navnlig er der ikke saa faa Par i Kollemose.

GULSPURV, *Emberiza citrinella*, hører her som overalt til de almindeligste Ynglefugle.

BOMLÆRKE, *Emberiza miliaria*, findes almindeligt som ynglende paa Markerne; navnlig findes ikke saa faa Par paa de sandede Jorder omkring Højbjerg.

Som det af ovenstaaende fremgaar, er Rovfuglene, med Undtagelse af Natuglen, i Holte-Egnen taget ganske betydeligt af i de senere Aar; det maa meget ønskes, at de faa Ynglepar, der endnu er tilbage, maa have Fred i Fremtiden.

Enkelte Vadefugle, saasom Grønbenet Rørhøne og Vandrikse er taget en Del til; til Gengæld er desværre Storken forsvundet fra Egnen.

Blandt Spurvefuglene er det en Glæde at bemærke tre nye Arter som ynglende, nemlig Isfuglen, Vendehalsen og formentlig Pirolen; endelig maa fremhæves Toplærkens ret store Udbredelse i de faa Aar, siden den i 1906 første Gang bemærkedes i Søllerød.

Udsigt fra Højbjerg. R. H. STAMM

TILLÆG.

UDDRAG AF H. C. WEGGE'S OPTEGNELSER OM HOLTEEGNENS FUGLE I TIDSRUMMET 1870—1902

VED

AXEL KOEFOED.

Da det, som ovenfor meddelt, er tydeligt nok, at Fuglelivet i denne Egn allerede i det forholdsvis korte Tidsrum siden Aarhundredskiftet har undergaaet visse, let paaviselige Forandringer, er det let forstaaeligt, at de her nævnte Optegnelser af afdøde Læge H. C. Wegge[1] maatte fange min Interesse; det laa jo nær at formode, at der heri kunde findes Oplysninger om Arter, der i Nutiden enten var helt forsvundne fra Egnen eller i alt Fald meget sjældne. Mine Forventninger i saa Henseende blev ikke skuffede; paa mange Punkter afgiver disse Optegnelser et værdifuldt Supplement til mine egne Iagttagelser. Jeg har derfor anset det for rigtigt i det følgende at give en Række Uddrag af Optegnelserne, idet jeg dog gennemgaaende har indskrænket mig til Arter, der enten er sjældne, eller som i de senere Tider er taget væsentlig til eller af i Antal. Oftest er desværre det sidste Tilfældet, hvad der sikkert tildels hidrører fra de store Forandringer — som Regel ikke til det bedre —, der stadig er sket i Skovene og ikke mindst i disses Omgivelser.

TJUR, *Tetrao urogallus.* En ♀ blev set den $^{14}/_{12}$ 1872 ved Stubbedam i Rudeskov. Efter Opfordring af Skovrideren, Forstraad Ulrich blev Sagen nøjere undersøgt, og efter nærmere Oplysning havde den opholdt sig der i godt 8 Dage, men forsvandt saa efter den Tid; muligvis var den sluppen løs fra Fangenskab[2].

[1] Hans Christian Wegge, f. 10. Juli 1848, d. 1. Maj 1919, praktiserende Læge i Kjøbenhavn, nærede hele sit Liv igennem en ualmindelig Interesse for Naturvidenskaben og anvendte næsten al sin, ret knapt tilmaalte Fritid paa litterære og praktiske Studier, navnlig over Pattedyr og Fugle. Hans store Samling Optegnelser om disse Dyr opbevares nu paa Zoologisk Museum. — Af vor Forening var han Medlem gennem en lang Række Aar.

[2] Det er samme Stykke, som omtales i Kjærbølling: Skandinaviens Fugle, 2. Udg., Kbhvn. 1875—77, S. 413.

ÆDELFASAN, *Phasianus colchicus,* omtales aldeles ikke i hele Beretningen.

RØRHØNE, *Gallinula chloropus.* Om denne Fugl meddeles følgende fra Aaret 1875: Den kendes overhovedet kun fra Moserne i Omegnen af 1. Københavns Skovdistrikt. Den synes i denne Egn at være bleven hyppigere i de allersidste Aar, thi i mange Aar hørtes der aldeles intet til den før end i Aaret 1901, og det uagtet Egnen grundigt gennemsøgtes Aar ud og Aar ind for Jagtens Skyld.

BLISHØNE, *Fulica atra.* Et Eksemplar af denne Fugl fra Furesø anføres den $^{22}/_{9}$ 1872, og et fra samme Sted den $^{2}/_{10}$ 1891; endelig er den set neden for Højbjerg i Kobbermosen den $^{21}/_{9}$ 1895.

STORK, *Ciconia alba.* »Ved Søllerød fandtes den i det mindste til 1896 og saaes hyppigt i Omegnen, saaledes paa Enge og Marker, i den udtørrede Skovrødsø i Rudeskov og ved Søllerødgaards Mose. En Gang er den set staaende i en Birkemose i Udkanten af Gelskov«.

SORT STORK, *Ciconia nigra,* er skudt den $^{29}/_{8}$ 1880 ved Løgsø i Rudeskov; Eksemplaret indsendtes til Zoologisk Museum.

TAARNFALK, *Falco tinnunculus,* anføres som yderst almindelig Ynglefugl i samtlige Skove.

LÆRKEFALK, *Falco subbuteo.* Enkelte Par ynglede i Gelskov, i Rudeskov og i Ravneholmene; ogsaa Søllerød Kirkeskov nævnes som Ynglested.

VANDREFALK, *Falco peregrinus,* er skudt i Gelskov den $^{26}/_{9}$ 1896; det eneste Ekspl. i mange Aar.

MUSEVAAGE, *Buteo vulgaris,* anføres som den hyppigste af vore Rovfugle der i Egnen; den yngler meget almindeligt hvert Aar i samtlige Skove; ogsaa her nævnes Kirkeskoven som Ynglested.

KONGEØRN, *Aqvila fulva.* En ung Fugl blev skudt i Gelskov af Forstkandidat G. Ulrich, vist i 1860; siden er den ikke set.

HVEPSEVAAGE, *Pernis apivorus*, blev af Læge Wegge første Gang set i Gelskov 1879, efter hvilken Tid den synes at yngle der hvert Aar; derimod omtales den ikke som ynglende i Rudeskov.

GLENTE, *Milvus ictinus*. Den $^{27}/_{3}$ 1872 blev Glenten set over Markerne mellem Rude- og Gelskov; ligeledes blev den set i Gelskov den $^{10}/_{4}$ 1873, hvor et Par byggede Rede, og en Unge blev taget fra Reden. Den $^{16}/_{3}$ 1874 saas en Glente i Gelskov, den $^{30}/_{4}$ 1876 og den $^{2}/_{4}$ 1877 blev den ligeledes set der. Efter den Tid synes den at være forsvundet fra Egnen.

RØRHØG, *Circus æruginosus*, anføres som ynglende ved Furesø i sin Tid; en ung Fugl blev fanget der i Juli 1872.

BLAA KJÆRHØG, *Circus cyaneus*. En ♀ blev skudt ved Trørød den $^{14}/_{9}$ 1880 og en ♂ ved Gelskov i Foraaret 1875.

SPURVEHØG, *Accipiter nisus*, er næst Musevaagen den almindeligste Rovfugl i Skovene ved Holte.

DUEHØG, *Astur palumbarius*, er bemærket nogenlunde konstant hvert Aar i Skovene og er anført som ynglende i Gelskov i 1872 og i Udkanten af Sækkedam ved Dronninggaard i 1895.

PERLEUGLE, *Nyctale funerea*, er skudt i Rudeskov den $^{29}/_{9}$ 1898.

NATUGLE, *Syrnium aluco*, anføres som ret almindelig Ynglefugl i alle Skovene.

SKOV-HORNUGLE, *Otus vulgaris*, nævnes som ikke saa ganske sjælden Ynglefugl i samtlige Skove.

HULDUE, *Columba oenas*, ynglede i Reglen hvert Aar i Gelskov, i Ravneholmene, i Søllerød Kirkeskov, samt ved Holtegaard, men kun i enkelte Par.

NATRAVN, *Caprimulgus europæus*, er skudt i Rudeskov den $^{15}/_{4}$ 1877 og i Gelskov den $^{27}/_{5}$ s. A.; den synes at være sjælden.

MURSVALE, *Cypselus apus*, havde Redeplads paa Søllerød Kirketaarn i 1870, og, i 1882, i det den Gang forfaldne Næsseslot.

ELLEKRAGE, *Coracias garrulus,* er skudt i Gelskov den $^{3}/_{6}$ 1886 samt den $^{31}/_{5}$ 1886; sidstnævnte blev skudt fra sin Mage; Kønsangivelse mangler.

GRØNSPÆTTE, *Gecinus viridis,* er skudt i Gelskov 1866 eller 1867.

MELLEMFLAGSPÆTTE, *Dendrocopus medius,* er skudt i Gelskov den $^{2}/_{1}$ 1872, den $^{13}/_{11}$ 1874, den $^{13}/_{1}$ 1878, den $^{24}/_{12}$ 1878 og den $^{21}/_{10}$ 84; som ynglende anføres den ikke.

NØDDEKRIGE, *Nucifraga caryocatactes.* Af denne Fugl var der et betydeligt Træk over Holte saavel som over hele Landet i Aarene 1887, 1893 og 1900.

RAAGE, *Corvus frugilegus,* anføres som ikke ynglende i Egnens Skove.

RAVN, *Corvus corax.* I April 1873 byggede den Rede i Gelskov i en mægtig Bøg i Skovstykket Vest for Jernbanelinien, og den 10 Maj blev to store flyvefærdige Unger taget fra Reden. Dette er det eneste Tilfælde, der kendes af ynglende Ravn i Gelskov.

Den er skudt i Gelskov den $^{27}/_{9}$ 1881 og den $^{6}/_{9}$ 1885; endvidere er den ofte set i Rudeskov, Søllerød Kirkeskov og i Ravneholmene, oftest parvis.

SILKEHALE, *Ampelis garrula,* gæstede i store Mængder København og nærmeste Omegn sent i Efteraaret 1866; ligeledes var der i 1886 og 1893 en mindre Indvandring.

GULBUG, *Hypolais icterina,* nævnes som aldrig set ved Holte.

GRANSANGER, *Phyllopseustes rufus,* blev skudt den $^{9}/_{5}$ 1873 og den $^{11}/_{5}$ s. A., samt den $^{18}/_{5}$ 1879 i Gelskov. Fuglen fra $^{11}/_{5}$ 1873 var en ♂, og Testes var saa store som Ærter.

MISTELDROSSEL, *Turdus viscivorus.* En fjerklædt, men ikke flyvefærdig Unge fangedes i Gelskov den $^{15}/_{6}$ 1873, Reden stod temmelig lavt i ung Bøgeskov; ellers er den kun ganske enkelte Gange skudt i samme Skov.

HVIDVINGET KORSNÆB, *Loxia leucoptera*. Af denne ret sjældne Art blev der i Rudeskov den 9/12 1889 set 5 til 6 Stykker, hvoraf en blev skudt.

STOR KORSNÆB, *Loxia pityopsittacus*, er skudt ikke saa faa Gange i Gelskov og Rudeskov, hvor den i enkelte Aar ikke synes at være saa ganske sjælden; den anføres f. Eks. som ret almindelig i Aarene fra 1872 til 1894.

I 1872 i April blev enkelte set.

I 1876 fra den 15/10 til 24/12 blev den set mange Steder og var i det hele taget meget almindelig.

I 1877 fra den 26/2 til 23/3 blev den set nogle Steder hist og her.

I 1878 fra den 13/10 til 8/12 var der atter mange.

I 1879 fra den 9/1 til 3/4 var den ret almindelig.

I 1894 i Maj var der atter ikke saa faa, og de skulde have været set hele Sommeren.

I 1898 var den at se i Juli og August, men kun enkelte.

Stor Korsnæb saa man saavel i større som i mindre Flokke, baade af Hanner som af Hunner, men ofte var de vanskelige at faa Øje paa, da de færdedes højt i Toppen af Træerne, især i Lærketræer.

De her anførte Meddelelser fra H. C. Wegge viser, at nogle Arter i Nutiden helt er forsvundne som Ynglefugle i Holte-Skovene; dette gælder saaledes Glenten og Ravnen; ligeledes er det desværre ubestrideligt, at Rovfuglene — saavel som Hulduen — er taget ganske væsentligt af i de senere Aar. Helt underligt er det for den nuværende Slægt at læse om de mange Yngle-pladser for Rovfuglene, i Gelskov, Ravneholmene og Søllerød Kirkeskov; dette kunde jo daarligt tænkes nu efter de store Forandringer, der har fundet Sted saavel i som uden for Skovene.

Misteldroslen har en enkelt Gang ynglet i Gelskov, nemlig i 1873, ligesom Gransangeren mulig har haft Rede sammesteds 1873—1879; de kan dog sikkert kun betragtes som tilfældige Ynglefugle.

Endelig er det ganske afgjort, at Rør- og Blishøne samt Vandrikse er taget ganske betydeligt til i Omegnen af Holte siden den Tid.

NOGLE ORNITHOLOGISKE OPLEVELSER FRA DE SENERE AAR

FOREDRAG HOLDT I DANSK ORNITHOLOGISK FORENING

AF

O. HELMS

Naar jeg tænker paa de Foredrag, der nu i en lang Aarrække har været holdt her i Foreningen, saa mindes jeg, at det ikke altid er de i videnskabelig Henseende mest interessante, der har fanget Tilhørerne mest; ofte har nogle i og for sig beskedne Meddelelser om Fugle og deres Forekomst omkring i Landet øjensynlig anslaaet Strenge, der gav Genklang hos Tilhørerne, og vakt en livlig Diskussion. Derfor har jeg tænkt, at jeg kunde tillade mig at komme frem med nogle — ganske vist meget spredte — Bemærkninger om, hvad jeg i de senere Aar har oplevet af ornithologisk Interesse. Store Sager er det vel ikke, men maaske findes der et og andet heri, som kunde fornøje nogle af de tilstedeværende.

Med alt det ornithologiske Arbejde, der i de senere Aaringer er gjort her hjemme, er der et Punkt, hvor vi ikke er kommen til noget Resultat, og hvor der endnu er grumme meget at gøre; det er Trækspørgsmaalet. Vi ved alle, at der over vort Land gaar et mægtigt Træk af Fugle, og god Besked herom har vi faaet ved de gennem saa mange Aar fortsatte Fyrmeddelelser. Men der er alligevel noget, vi mangler at vide. Der er ingen Tvivl om, at der gaar forskellige Trækveje over Danmark, og at ingenlunde hele Danmark har de samme Trækfugle. Jeg behøver blot at minde om de interessante Iagttagelser, Hagerup i sin Tid gjorde i Kolding, og den Mængde Fugle, han saa trække der over, tildels store Arter, som Lommer og Knortegæs, noget jeg ingensinde ser her, hvor jeg bor. Det Træk, der foregaar for vore Øjne om Dagen, har altid særlig Interesse. Vi ved, at der mange Steder rundt om i Europa, f. Eks. ved Rossitten, paa Helgoland, ned imod den hollandske Grændse og mange andre Steder, sker et mægtigt Træk af større og mindre Fugle, ogsaa om Dagen. Nogle Steder her i vort Land ses ogsaa et saadant,

men gennemgaaende er det ikke stort og ikke konstant. Her, hvor jeg bor, i en af de sydligste Egne af Fyen, umiddelbart ved Vandet, ser jeg kun sjældnere Træk af Smaafugle; men da jeg en Foraarsdag kom kun et Par Mil herfra over til Lyø, var der et ret stort Træk af mange forskellige Smaafugle, bl. a. Bogfinker, Stillidser og Hvid Vipstjert. Saa hænder det enkelte Gange om Efteraaret i Oktober, at der kommer en smuk, klar Dag med køligt, stille Vejr, og at der gaar en Strøm af Krager, Alliker og Raager over i sydvestlig eller vestlig Retning. Kragetrækket er Foraar og Efteraar stort herover og varer i lang Tid, men kun enkelte Dage kommer der samtidig mange andre Fugle. En god Trækdag var det den 30. Oktober 1921. Vinden var svag, V. N. V.; om Morgenen var det + 2° og klart Solskin. Fra den tidlige Morgenstund gik der en Strøm af Krager *(Corvus cornix)* over imod Vest, og dette vedblev hele Formiddagen igennem, saaledes at der til henad Kl. 11 næsten stadig var Krager at se i Synsfeltet, undertiden enkeltvis, undertiden i Smaaflokke, men oftest dog saaledes, at man saa en Del spredt paa en Gang. Foruden Krager var der Flokke af Alliker *(Corvus monedula)*; de begyndte Kl. 8 om Morgenen, da der kom 2 Flokke hver paa over Hundrede; senere om Formiddagen fortsattes det med Smaaflokke, enkelte Fugle og Flokke paa 50, 100 à 200 Stykker. Dette vedblev lige saa længe som Kragetrækket.

Da jeg havde mærket om Morgenen, at det vilde blive en god Trækdag, satte jeg mig, forsynet med Kikkert og Notebog, op i Sanatoriets Taarn, hvor jeg kunde se til alle Verdens Hjørner og bekvemt gøre Iagttagelser. Foruden Krager og Alliker kom der to Gange Ringduer *(Columba palumbus)* paa Træk, en Gang en Flok paa 10, en Gang en større Flok. Bogfinker *(Fringilla coelebs)* trak der en Del af imod Vest, ligeledes en Del Gulspurve *(Emberiza citrinella)*, men begge Arter kun i mindre Tal. Foruden dem kom en Del Lærker *(Alauda arvensis)*, en Sjagger *(Turdus pilaris)* og 1 Spurvehøg *(Astur nisus)*. Selvfølgelig fløj ogsaa en Del andre Fugle over, Maager af flere Arter, Graaænder *(Anas boscas)* o. s. v., men det var ikke Træk. Trækket ophørte henad Kl. 11 samtidig med, at Vinden drejede sig og gik om til Sydvest, og Temperaturen steg til en halv Snes Graders Varme.

Dette er en af de større Trækdage, jeg har haft hernede, og sandt at sige var der jo ikke meget mærkeligt paa den. Det fandt jeg derimod, der var ved Trækket en anden Oktoberdag,

den 19. Oktober 1918. Det havde stadig været smukt og mildt Vejr med sydlig Vind og Temperatur op til + 14⁰. Den 17. Oktober har jeg noteret: »Et Vejr man skal lede om Magen til paa denne Tid; sydøstlig Vind, klar Sol, Tp. op til + 14⁰; Skoven staar i sin herligste Pragt«. Den 19. var Vinden østlig, Himlen overtrukket, Tp. + 13⁰, Barometerstanden 763 mm. Om Morgenen ved 8-Tiden iagttog jeg, at der lavt over Parken uafladelig trak imod Øst smaa Flokke af Bogfinker. Senere gik jeg op i Taarnet og satte mig for at iagttage, og det samme Træk vedblev. Flokke af Bogfinker trak stadig over mod Øst, med kun Sekunders eller Minutters Mellemrum. Flokkene var kun smaa, enkelte Fugle, 10, 20 à 50 Stykker, men hele Antallet maatte gaa op i mange Tusinder. Det var ikke blot Bogfinker, der denne Dag trak imod Øst, men ogsaa Lærker *(Alauda arvensis)* og Sangdrosler *(Turdus musicus)* samt nogle større Drosler, vistnok Sjaggere, i Smaaflokke. Ogsaa andre Arter saas, deriblandt en Fugl, som jeg mente var Nøddekrige *(Nucifraga caryocatactes)*; en Flok Alliker trak ogsaa imod Øst. Henad 9-Tiden mindskedes Trækket, og senere paa Dagen saas en Del Krager, der paa sædvanlig Maade trak over imod Sydvest.

Dette østliggaaende Træk er mig ganske uforklarligt. Jeg ved meget vel, at der f. Eks. om Foraaret kan findes tilbagegaaende Træk, naar Vejret heroppe er meget barskt, men det er dog noget andet, end om Fuglene om Efteraaret skulde trække tilbage igen.

Jeg skal dernæst gaa over til at berette, hvad jeg har set paa nogle Smaaudflugter omkring her i Landet i de sidste Par Aar. I Dagene fra den 6.—9. Juni 1921 var jeg cyklende en Tur i Sønderjylland, fra Sønderborg over Graasten til Tønder og Højer Sluse. Hvad der var at se i Sønderjylland, var naturligvis for største Delen, hvad vi ogsaa har her, men ganske morsomt var det at iagttage Kragerne. Det var ikke just, fordi de var særligt talrige, men de fandtes overalt, og viste sig at være, dels Graakrager *(Corvus cornix)* og Sortkrager *(Corvus corone)* i omtrent lige stort Tal, dels, og i langt overvejende Antal, Bastarder mellem disse to Former. Saa stærk havde jeg dog ikke tænkt mig, at Blandingen var, og her synes mig at foreligge et Spørgs-

maal, som er ganske interessant at løse, nemlig hvor langt Sortkragen og Graakragen findes sammen. Spørgsmaalet har før været oppe, men jeg har aldrig set, at der er gjort virkelige Forsøg paa at komme til et Resultat. Herovre paa Sydfyen er Sortkragen ingenlunde sjælden, og parrer sig ogsaa her med Graakragen. Ellers var der ikke noget særlig mærkeligt paa det meste af Turen; jeg hørte Huldue *(Columba oenas)* i Skoven ved Graasten. Lige ved Landevejen midtvejs imellem Graasten og Tønder ligger der en lille Hedemose, ikke stort mere end 70 m paa hver Led, hvor der var gravet Tørv. Da jeg cyklede forbi, blev min Opmærksomhed først vakt af en Tinksmed *(Totanus glareola)*, som meget ivrigt forfulgte en Vibe; jeg stod af Cyklen, og Tinksmeden kom og satte sig paa en Pæl kun faa Alen fra mig, og jeg kunde nærme mig den, uden at den flyttede sig; Magen kom straks efter og satte sig paa Pælen ved Siden af, begge ivrigt skrigende, baade medens de sad, og naar de en Gang imellem fløj op. Der vilde have været den ypperligste Lejlighed til at fotografere dem. Da jeg senere gik ind i Mosen, saa jeg Grunden til deres Ængstelse, idet jeg fandt en lille Dununge, der saa ganske mærkelig ud med sine høje Ben; hvis Forældrene ikke havde været nærgaaende før, blev de det nu. En anden Ting fangede i høj Grad min Opmærksomhed; det var et Par Sortterner, som havde deres Rede paa en lille Tange, der skød sig ud i Mosen, et Sted, hvor de stadig søgte ned til. Da jeg gik der hen imod, fløj de ustandselig over mig, den ene holdende sig i nogen Afstand, den anden yderst nærgaaende; den blev ved pilsnart at skyde ned lige over Hovedet paa mig, saa jeg flere Gange greb efter den. Naar jeg fjernede mig noget, gik den ned paa Reden. Reden laa, som Sortternernes plejer, paa et utilgængeligt Sted; jeg kunde komme i en Snes Alens Afstand, men saa var der Hængedynd. Af andre Fugle var der ved Mosehullet Viber *(Vanellus cristatus)* og Rødben *(Totanus calidris)*; en Grønirisk *(Ligurinus chloris)* kom ned og drak af Vandet, en Bysvale *(Hirundo urbica)* og 2 Storke *(Ciconia alba)* kom flyvende lavt over.

Ude ved Vesterhavet ved Højer Sluse var der et mægtigt Fugleliv. Ude i Stranden stod Maager i Hundredevis, Svartbag *(Larus marinus)*, Havmaager *(Larus argentatus)*, Hættemaager *(Larus ridibundus)* og ganske sikkert 2 Dværgmaager *(Larus minutus)*. En Flok Hejrer *(Ardea cinerea)* paa en halv Snes

stod i deres mærkelige Stillinger lige i Strandkanten, Vibeflokke fløj omkring, og Flokke af Storspover *(Numenius arqvatus)* stod ude i Vandet. Inde paa Marsken ved noget fladt Vand gik en Flok Viber, en Del Rødben, 3 Strandhjejler *(Charadrius sqvatarola)* i deres pragtfulde Sommerdragt og 1 Klyde *(Recurvirostra avocetta)*. I selve den inddigede Marsk var ellers Rødbenen den hyppigste Fugl. Om Aftenen, da jeg cyklede til Tønder over de flade Engstrækninger, saa jeg to Steder Mosehornuglen *(Otus brachyotus)* paa Fangst. Solen var lige gaaet ned, men det var endnu ganske lyst. Det var morsomt at se, hvorledes den stod svævende i Luften, ganske som en Taarnfalk, og ligesom denne pilsnart styrtede sig ned paa Jorden; det var saa lyst, saa man kunde se hver Fjer paa Vingerne.

En anden Tur, der gjaldt den lille Ø Manø, foretog jeg sammen med A. Christiani fra den 7.—9. September 1922; dens Formaal var rent ornithologisk.

Det er nu ikke saa helt let at komme til Manø; den naturligste Vej er ved Ebbetid at køre de 8 km, der er over, men saa skal man selvfølgelig være klar over, hvornaar Ebben er og have bestilt Køretøj iforvejen. Man skal ikke lade sig vildlede af det Ord Kro, der paa de ældre Generalstabskort staar tværs over Manø; en saadan findes nemlig ikke, og vil man overnatte, maa man iforvejen sikre sig Nattelogis, som man faar hos Telefonbestyreren. Selve Øen er ikke ret stor, ialt ca. 600 ha; det dyrkede Land og Husene med ialt ca. 200 Indbyggere, der nu mest er Landmænd, ligger inden for en Vold, der dels bestaar af en Klitrække, dels af et kunstigt Dige; hvad der ligger uden for Diget, er store, græsbevoksede Strækninger, kun tjenlige til Græsning og Høavl. Men Havet gaar ogsaa af og til ind her og anretter mange Ødelæggelser. I 1922 skulde det saaledes have taget et Par Hundrede Læs Hø bort. Inde i Græsmarkerne ligger paa mange Steder Brakvandspytter, de saakaldte »Loer«; ser man ud over det flade Land, er det mest en grøn Strækning, man ser, men mange Steder ses desuden en rødlig eller lilla Farve; det er Strandasters og den smukke Hindebæger *(Statice scanica)*, der her findes i store tætte Bevoksninger. Det ser smukt ud med de lilla Blomsterflader, som dannes af Hindebægeret, men det er en Plante, der ikke vurderes højt af Befolkningen, der kalder den »Skrub«; Kreaturerne vil ikke æde den. Omkring Husene er der ganske gode Haver, ogsaa med Frugttræer;

et Sted er der gjort Forsøg med lidt Plantning, mest af Hvidgran; synderlig vellykket er det just ikke blevet, men det er øjensynligt, at Fuglene holder af at være der; det fik vi tydeligt nok at se under vort Ophold.

Turen over det flade Vand til Øen var interessant nok. Det var en graa Morgenstund; ude i Vesterhavet saas det flade Manø, nordpaa Fanø og Esbjerg, medens Ribe Domkirke hævede sig inde i Landet. Man saa ud over milevide Flader af Sandbund, der laa tør ved Ebben og med Pytter imellem, hvor en Mængde Vadere søgte Føde, Ryler *(Tringa alpina)*, Rødben og nogle Spover. Maager sad ligeledes rundt om, og i Luften saas Flokke af Ænder, ikke paa 20 eller paa Hundrede, men nogle af dem paa adskillige Tusinder, virkelig lignende smaa Skyer; vi fik senere disse mægtige Flokke at se liggende i Vandet. Da vi var lige ved Manø, sad der paa en af de Birkestammer, der bruges til at afmærke Ebbevejen, en Vandrefalk *(Falco peregrinus)*, der først fløj op, da vi var den paa ca. 30 Meters Afstand; den satte sig saa henne paa Engen, hvor den rolig lod os betragte sig i nogen Afstand; vi saa den forøvrigt ikke senere under vort Ophold paa Øen; den eneste Rovfugl, vi saa foruden den, var en Taarnfalk *(Falco tinnunculus)*.

I de to Dage, vi opholdt os paa Øen, strejfede vi den rundt fra Morgen til Aften, og jeg tør nok sige, at vi fik set, hvad der var at se. Det var jo Eftersommer, saa de ynglende Fugle fik vi intet Indtryk af. Det blev os fortalt, at der ynglede mange Terner og Maager, samt at Ederfugle i stigende Tal rugede i Klitterne; man samlede Dunene, naar Fuglene havde forladt Reden. Hvad der ynglede af Spurvefugle tør jeg derfor ikke udtale mig med Sikkerhed om; Stære *(Sturnus vulgaris)* var der sikkert, i hvert Tilfælde holdt de til paa Huset, hvor vi boede, og hilste os om Morgenen med deres Sang; en Solsort *(Turdus merula)* var der ogsaa i Haven, og 2 Skader *(Pica caudata)* saa vi omkring ved Husene. Men dette var noget nyt, de skulde først have indfundet sig i 1921; i 1922 holdt de til i Præstens Have, men havde næppe ynglet; Unger var i hvert Tilfælde ikke set. Spurve *(Passer domesticus)* var der selvfølgelig her som andet Steds.

Hvad vi ellers saa af Smaafugle, var for den overvejende Del paa Træk. Oppe ved Klitten i den lille Granplantning holdt sig et helt lille Selskab af trækkende Fugle; de hørte øjensynlig sammen. Der var mange Løvsangere *(Phyllopseustes trochilus)*,

mange Rødstjerter *(Ruticilla phoenicura)* af forskellig Alder og Køn, nogle Brogede *(Muscicapa atricapilla)* og nogle Graa Fluesnappere *(Muscicapa grisola)* samt 1 Tornskade *(Lanius collyrio)*; nogle Tornirisker *(Linota cannabina)* saas i Nærheden, samt enkelte Sangere, blandt andet med Sikkerhed Gærdesangeren *(Sylvia curruca)*. Forøvrigt var der omkring paa Øen, særlig i Klitten, Masser af Løvsangere, nogle Blodstjerter og en Mængde Digesmutter *(Saxicola oenanthe)*. Lærker fandtes overalt i stort Tal; naar jeg saa har nævnet nogle Engpibere *(Anthus pratensis)* og nogle Hvid Vipstjert *(Motacilla alba)*, er det væsentlige taget med af, hvad der fandtes af Sangfugle.

Af Vadere var der vel en Del, men for dem er der vist selv ved Højvande saa vidtstrakte Flader rundt om Øen, at de ikke behøver absolut at søge ind til denne; det blev derfor ikke saa umaadelig mange, vi saa her. Der var mange Præstekraver *(Ægialitis hiaticula)*, en Del Strandhjejler, Rødben, Hvidklirer *(Totanus glottis)* og Mudderklirer *(Actitis hypoleuca)*, et Par Bekkasiner *(Gallinago scolopacina)* samt nogle Kobbersnepper *(Limosa lapponica)*. Af Ryler var der nogle i Sommerdragt paa Engene, og ved Stranden saa vi Flokke paa Tusinder. Maager var der egentlig kun faa af; de stod ude omkring i Stranden; ogsaa en Flok Hejrer saa vi gaa ude i det flade Vand. Hvad der mest imponerede, var Flokkene af Ænder. Der var nogle Gravænder *(Tadorna cornuta)* og Toppede Skalleslugere *(Mergus serrator)*, men de var kun ganske faa i Tal. De vældige Andeflokke, der fandtes omkring Øen, og forøvrigt først var ankomne for en 8 Dages Tid siden, bestod af de 3 Arter: Spidsand *(Anas acuta)*, Pibeand *(Anas penelops)* og Krikand *(Anas crecca)*. De laa ved Øens sydøstlige Side ca. 150 m fra Land, stadig flyttende sig. Der var ikke Tale om Tusinder af hver Art, men om Titusinder, en saadan Rigdom af Fugle, som man ellers kun faa Steder i vort Land har Lejlighed til at iagttage.

Færdes man ved Vesterhavet, kan man jo foruden de levende Fugle ogsaa have nogen Interesse af at studere de døde, som Havet skyller op. Mange af de tilstedeværende erindrer sikkert de Meddelelser, P. Skovgaard i sin Tid gav i Tidsskriftet om, hvad han havde truffet af opskyllede Fugle paa Stranden ved Fanø og Esbjerg. Vi blev snart klare over, at der herovre paa Manø heller ikke fandtes saa lidt. Der havde ikke længe iforvejen været et stærkt Højvande, og oppe paa Engene laa der paa

hele Øens Nord- og Vestside en sammenhængende Bræmme af Tang, Træstumper, Koks og Kokosfibre, hvilke sidstes Oprindelse vi iøvrigt ikke var ganske klare over. Inde i denne Bræmme laa Rester af en Mængde Fugle i mere eller mindre opløst, indtørret og skeletteret Tilstand. En Del af disse Lig var vel nok af anskudte Fugle; derpaa tydede det høje Tal af Ænder; de andre var vel mere tilfældigt omkomne, en Del formodentlig under Trækket. Af Andefugle var der 2 Knortegæs *(Anser torquatus)*, 13 Graaænder, 1 Ederfugl *(Somateria mollissima)*, 8 Sortænder *(Oidemia nigra)*, 2 Bjergænder *(Fuligula marila)*. Saa var der 1 Blishøne *(Fulica atra)*, 1 Skarv *(Phalacrocorax carbo)*, 1 Toppet *(Podicipes cristatus)* og 1 Graastrubet Lappedykker *(P. griseigena)*. Af Vadere var der kun faa, 1 Islandsk Ryle *(Tringa canutus)* og 2 Storspover; af Maager var der 1 Svartbag, 2 Havmaager, 1 Hættemaage, 1 Ride *(Rissa tridactyla)*; endelig en Søkonge *(Mergulus alle)*. Af Landfugle var der ikke meget, 1 Stær og 1 Turteldue *(Turtur auritus)*; at afgøre hvilken af de to hos os trufne Former sidstnævnte tilhørte, vilde være vanskeligt, da den var i en meget miserabel Forfatning, men iøvrigt let kendelig, da Fjerene paa Vinger og Hale var bevarede.

Tredje Dags Morgen tog vi fra Manø og kørte atter til Fastlandet, hvorfra vi gik til Ribe. Her forsøgte vi at finde Resterne af afdøde Konditor Bjerrums Samling. Bjerrum boede, som det vil være en Del af de tilstedeværende bekendt, i en lang Aarrække i Ribe, drev Virksomhed som Konservator og havde Held til her at faa fat i en Mængde af Danmarks sjældnere Fuglearter. Efter hans Død blev hans Fuglesamling spredt og hans Optegnelser, som jeg har søgt at faa fat i ved Henvendelse til hans Efterladte, er forsvundne. I Ribe Stiftsmuseum søgte vi forgæves at finde noget; til Stiftsmuseerne plejer jo at høre en Fuglesamling, men en saadan fandtes ikke her; derefter prøvede vi paa, om der ikke skulde være noget i Kathedralskolens Samling, og fandt her af sjældnere Ting, stammende fra Bjerrum og fra Egnen her, blandt andet Dværgrørdum *(Ardetta minuta)* og Kohejre *(Ardea bubulcus)*.

I den sidste halve Snes Aar har jeg nogle Gange været paa Lolland. Ved flygtige Besøg synes Fuglefaunaen paa denne

flade Ø i alt væsentligt at være den samme som i Landets øvrige Egne. Noget ejendommeligt oplevede jeg dog her i Foraaret 1922, idet jeg den 15. April saa nogle Forstuesvaler *(Hirundo rustica)*; paa et saa tidligt Tidspunkt har jeg aldrig før set dem; den 16. var der endda en hel lille Flok. Den 13. April saa jeg i Nakskov Fjord en Terne *(Sterna)*, hvad der ogsaa er meget tidligt. Naar jeg er kommen sejlende fra Langeland til Nakskov, er der en Ting, som altid har interesseret mig, og det er at iagttage Storskarverne, som holder til paa Bundgarnspæle lige ved Indløbet til Nakskov Fjord. Man skal passe godt paa og være paa Dækket, naar Damperen nærmer sig, thi sidder de nogenlunde nær Sejlløbet, flyver de bort; sidder de i længere Afstand, bliver de siddende opret og ligner en Forlængelse af Pælen. Ejendommeligt nok ser det ud for os, som ikke er vant til at iagttage disse vældige og mærkeligt byggede Fugle. Jeg har set dem her paa alle Aarstider, dog færrest om Sommeren; ved Efteraarstid har jeg set et halvt Hundrede Stykker paa en Gang. Farvandet her er et af de tre Steder, hvor man med nogenlunde Sikkerhed kan træffe Skarver ved Danmarks Kyster; de to andre Steder er ved Samsø og i Limfjorden. E. Lehn Schiøler har for kort Tid siden indgaaende her i Tidsskriftet beskrevet, hvad det er for Racer af Storskarver, man træffer her til Lands. Skarven yngler ikke mere hos os, ej heller i Sverige; der var jo altsaa Mulighed for, at de Fugle, der træffes hos os, er norske Skarver af den typiske Form, men helt typiske synes de ikke at være. Fra Nakskov Fjord findes i Schiølers Meddelelse kun omtalt en gammel Han, ret lille og ikke særlig typisk. Men det er jo ogsaa ret langt, de norske Fugle skal for at komme herned; det ligger nærmere at antage, at de kommer fra Nordtyskland, hvis her da overhovedet yngler Skarver; det gør der ganske vist, omend kun i ringe Tal, saa ringe, at man ogsaa der har talt om den som en næsten udryddet Fugl. Den nærmeste Koloni, kun faa Mil fra Lollands Kyster, er paa Rygen, hvor der i 1922 ynglede 40 Par. Længere Øst paa i Jassenersøen i Bagpommern yngler paa en Ø en Koloni paa ca. 80 Par. Spredt omkring yngler enkelte, men andre større Kolonier kender man ikke. Det var naturligvis tænkeligt, at det er Fugle, som hører til de nordtyske Kolonier, der har slaaet sig ned ved Nakskov. En anden Hypotese er opstillet, nemlig at det skulde være Rester fra Kolonierne her i Danmark. Skarver skal kunne blive meget gamle, over hundrede Aar, og det kunde

jo da tænkes, at det var Fugle, som en Gang havde ynglet her i Landet, og nu stadig holdt til her i Nærheden; meget sandsynligt mener jeg dog ikke, dette er. Forøvrigt maa jeg sige, at det forekommer mig, at Antallet af Skarver i de senere Aar er aftaget noget ved Nakskov Fjord, men det er muligt, at det kun er et Tilfælde.

Paa min Tur videre hen over Lolland, besøgte jeg Stiftsmuseet i Maribo, der indeholder en meget smuk Samling af Oldsager og Genstande fra ældre Tid, belysende Folkets Liv. I et Par af Museets Lokaler staar en ret stor og vel udstoppet Fuglesamling; næsten alle Fuglene er kønsbestemte og har Stedbetegnelse. Desværre er en stor Del af dem blegede, ved at Lyset ikke har været holdt ude. Den danske Fauna er godt repræsenteret, selv om en Del af Stykkerne er fra Udlandet, hvad udtrykkelig er angivet. Efter Kustodens Udsagn stammer Størstedelen af Samlingen fra afdøde Sekretær Friis. Foruden den danske Samling og en Del grønlandske Fugle er der ret smukke Typer af udenlandske Former, men selvfølgelig er det noget mere tilfældigt, hvad der findes heraf; en lille Kolibrisamling er ogsaa ganske bleget. Pladsen er i det hele godt udnyttet, Fuglene er let tilgængelige og synes i Almindelighed at være rigtigt bestemte. De daarlige Ekemplarer er udrangerede af Skabene og stillede oven paa disse; alt i alt maa man sige, at Samlingen egner sig meget godt som Forevisningssamling. Paa de udstoppede Fugle findes ofte Navnene Bølling, Fischer og Friis. Daniel G. M. Bølling, født den 16. Maj 1827, død den 15. Februar 1912, ligger tæt op til vor Tid, idet han døde for ikke saa mange Aar siden som Læge i Ringsted; i dette Tidsskrift har der været optaget nogle af hans ornithologiske Optegnelser. J. C. H. Fischer, født den 3. December 1814, er kendt nok som Politiker og Kultusminister; han døde den 16. September 1885 som Direktør for Frederiks Hospital. Mere end hans politiske Virksomhed, som iøvrigt ingenlunde var ringe, vil maaske Mindet om ham blive bevaret ved hans ornithologiske Arbejder om danske Fugle, nogle af de ypperligste faunistiske Arbejder, der findes her hjemme. Niels Fritz Friis, født 1810, død 1884, er et Navn, som De sikkert ogsaa vil kende, blandt andet fra Kjærbølling; han anføres oftest som »Sekretær«, hvilket imidlertid var en Titel; han var Landmand og ejede Lille Købelevgaard paa Lolland. Han lod her bygge et stort Hus

i Haven til sin betydelige Samling af Oldsager, Mineralier og udstoppede Fugle. Denne Samling, hvortil han villig gav Omegnens Befolkning Adgang, beskæftigede ham vist adskilligt mere end Landbruget; efter hans Død skænkede hans Søn den til Stiftsmuseet i Maribo. — Foruden Fuglene er der en smuk Ægsamling, skænket af Kontorchef Bangert. Der var Navne ved alle Æggene, men desværre var disse den første Gang, jeg saa dem, blevet i høj Grad forbyttede, saaledes at Fuglekongeæg kaldtes Kærnebider, Terneæg for Vagtel, osv.; jeg tror dog, der senere er kommen bedre Orden i det.

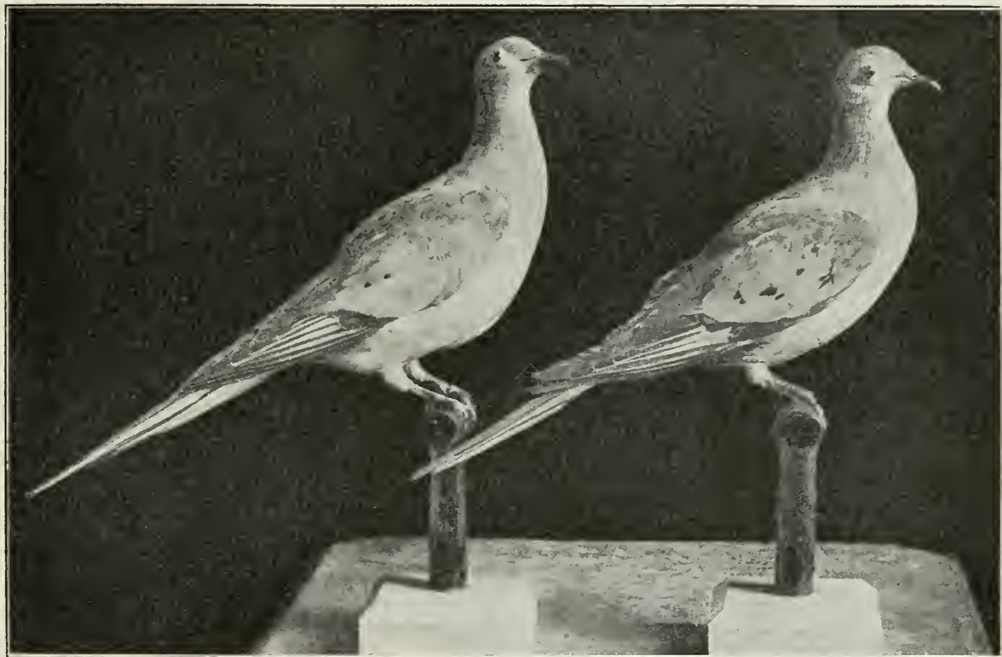
Af særlig bemærkelsesværdige danske Fugle findes der ikke meget, men naturligvis finder man i en saadan ældre Samling gode Typer af virkelig danske Fugle. Da jeg stod og betragtede Hærfugle *(Upupa epops)* og Ellekrager *(Coracias garrula)*, fortalte Kustoden, en ældre nu afdød Mand ved Navn Olsen, hvis Specialitet iøvrigt var Oldsagssamlingen, at i hans Barndom i Fyrrerne af forrige Aarhundrede havde begge Arter været almindelige i Vintersbølle Skov ved Vordingborg. Ellekragen havde Huller i Elletræerne, hvorfra han jævnlig saa dem komme ud; jeg spurgte ham selvfølgelig, om de byggede der, hvad han ikke vidste. Hærfuglen var ogsaa ret almindelig i Skoven der; dens almindelige Lyd var »pop, pop«, hvorfor Befolkningen kaldte dem »Popser«. Der findes snart ikke mange nulevende, der selv har iagttaget disse to Fuglearter som almindelige her i Landet, saa jeg synes, denne lille Oplysning, som ubetinget bar Sandhedens og Vederhæftighedens Præg, fortjener at opbevares. Blandt de udenlandske Arter er der en Lammegrib *(Gypaëtus barbatus)*, mærket Schweiz, der jo sikkert vilde være i høj Grad attraaværdig for de schweiziske Ornithologer. Men en Ting, som maa regnes for baade en stor Sjældenhed og en højst værdifuld Besiddelse for Museet, er to amerikanske Vandreduer *(Ectopistes migratorius)*, Han og Hun, meget smukt udstoppede og mærkede »Wisconsin«. Jeg spurgte Kustoden, om han kendte dem, men han anede ikke, at der var noget som helst mærkværdigt ved dem. Jeg gjorde Museets Bestyrelse opmærksom paa, hvilken Skat de her ejede, og foreslog at opbevare dem særligt under en Glaskasse, hvilket ogsaa er sket; som nævnt er det meget smukke og velbevarede Eksemplarer, bedre end de to, der staar opstillede paa Zoologisk Museum i Kjøbenhavn.

Vandreduens Skæbne er jo ret velkendt, og jeg skal blot med

et Par Ord genopfriske nogle af Trækkene i dens Historie. Den ynglede i uhyre Mængde i det østlige Nordamerika, fra Hudsonbugten til Mexikos Golf, fra Rocky Mountains til Østkysten. Den omtales fra Slutningen af det 17. Aarhundrede, faldt da i saa store Mængder over Kolonisternes Afgrøde i Canada, at en Biskop maatte ud at lyse den i Band, uden at der dog forlyder noget sikkert om, at det hjalp. De bedste og mest malende Beskrivelser har vi fra Audubons Tid; han fortæller om, hvorledes dens Skarer bogstaveligt formørkede Solen, hvorledes milestore Skove blev ødelagt af Fuglenes Skarn og af Grene, der brækkedes, naar de sad paa dem, hvordan man kunde se Sværme, der efter Udregning strakte sig over 11 danske Kvadratmil, og talte en à to Milliarder. Han fortæller tillige, hvorledes han selv overværede en uhyre Nedslagtning af Fuglene i de Skovstrækninger, hvor de hver Aften kom for at søge Hvile. Hvorledes Hundredevis af Mennesker fra en vid Omkreds drog hen til Skoven, slog Lejr og ventede paa Vandreduerne, hvoraf de første kom henad Mørkningen, medens nye Flokke vedblev at komme til hen imod Midnat. Grene brækkede under Vægten af Duerne og dræbte Masser af de nedenunder siddende Fugle; Bøsserne glimtede uafbrudt op i de tætte Skarer, men Larmen var saa stærk, at man ikke kunde høre Knaldet. Paa samme Maade gik man frem i de Skove, hvor Fuglene ynglede kolonivis, og naar man bærer sig saaledes ad, er der egentlig ingen Grund til at forbavses over, at Fuglene udryddes. Men overalt, hvor en Fugl gaar til Grunde, sker det samme, at det ikke gaar gradvis, men den tager voldsomt af paa en Gang. Endnu i 1869 bortsendtes fra Byen Hartford 12 Millioner, og i 1872 saa R. W. Shufeldt endnu Flokke, der formørkede Solen. Men hen i Halvfjerdserne forsvandt Fuglene. Man har opstillet Hypoteser om, at umaadelige Skarer skulde være gaaet til Grunde ved Drukning i de store Søer eller i Havet; man har forklaret deres Tilgrundegaaen ved Sygdomme iblandt dem osv., de samme Aarsager, som man altid opstiller, naar en Fugl forsvinder; det kunde maaske være rimeligt at tænke sig, at den samtidige Indførelse af Bagladehaglbøsserne kunde have haft nogen Virkning.

Man var nok klar over, at de store Skarers Tid var forbi, men egentlig tænkte ingen paa, at Fuglene ganske skulde forsvinde. I Halvfemserne iagttoges nogle Smaaflokke forskellige Steder, saaledes i 1896 i Staten New York en Flok paa ca. 300,

som vandrede imod Vest; samme Foraar ynglede endvidere adskillige Par i Michigan. I August 1897 skal der endnu være set Flokke paa flere Hundrede i Wisconsin, og en Flok paa henved Hundrede i Nebraska. Men saa gik det hurtigt nedad, og i de senere Aaringer er der kun af og til kommet Underretning om, at man hist og her mener at have set dem, det samme som sker med alle udryddede Fugle. I Chicago søgte man at holde en lille

Vandreduer *(Ectopistes migratorius)* i Maribo Stiftsmuseum.

Flok i Fangenskab, ligeledes i Cincinnatis zoologiske Have, hvor den sidste levende Vandredue døde den 1. September 1914. Hvorledes det forholder sig med det Antal udstoppede og skindlagte Vandreduer, der overhovedet findes i Verden, ved jeg ikke, ej heller om man har nogen Rede paa alle de kendte Eksemplarer, men uden Tvivl er et velkonserveret Skind af en Vandredue nu en værdifuld Ting, og Maribo Stiftsmuseum kan være glad ved at være kommen i Besiddelse af sit Par.

Fra Maribo tog jeg videre til Nysted. Det vil sikkert være mange bekendt, at der fra gammel Tid paa Grev Raben-Levetzaus Slot Aalholm er en Fuglesamling. Samlingen er anbragt i Haven i en særskilt lille Bygning, hvis indvendige Rum er 7 × 14 m. Fuglene staar i Skabe langs Væggene og er ret let tilgængelige. Øjensynligt bestaar Samlingen af 2 Dele, en ældre og

en yngre. Den ældre Del mangler Stedangivelser, men antagelig er det Fugle, der for en Del er skudt paa selve Godset; der skal findes en Katalog over dem. Samlingen er ikke særlig velbevaret, der findes en Del mølædte Eksemplarer, men den kunde danne et smukt Grundlag for en offentlig tilgængelig Samling af danske Fugle, og Bygningen, der rummer Samlingen, har i Virkeligheden ganske Museumskarakter. Skønt der ikke har været hængt for Vinduerne, er Samlingen ikke videre afbleget. Her findes gode Eksemplarer af danske Rovfugle, saaledes 4 Flodørne *(Pandion haliaëtus)* og et Par Havørne *(Haliaëtus albicilla)*, skudte i Petersværft Skov i Marts 1889, formodentlig et ynglende Par. Endvidere er der Nathejre *(Nycticorax griseus)*, med Angivelsen April 1897, og Dværgrørdrum, mærket Vestervig, den 27. April 1896. Adskillige grønlandske Arter findes ogsaa. Der er øjensynlig i sin Tid gjort Forsøg paa at danne en fuldstændig Samling af danske Arter, og en af de tidligere Ejere har sat sig i Forbindelse med en Udstopper og Samler, som var ret velkendt, og som jeg selv ogsaa i sin Tid har truffet, Th. Juul, Stokket. Han har øjensynlig ikke været uvillig til at komplettere Samlingen og skaffe sjældnere Fugle, og har unægtelig haft Held dermed. Jeg nævner blot, at der fra ham er kommet: Tophejre, Skehejre, Purpurhejre, Sort Ibis, Jomfrutrane, Dværgrørhøne, Dværgtrappe, Braksvale, Turteldue, Dværgugle, Rødfodfalk og Sortstrubet Digesmutte. Hvor Fuglene stammer fra, staar der

Gejrfugl *(Alca impennis)* paa Aalholm.

ikke, kun Mandens Adresse: Th. Juul, Stokket. Nu kan man vist rolig gaa ud fra, at det ikke er Fugle, der er skudt i Stokket og nærmeste Omegn, og navnlig bestyrkes Tanken herom ved, at det alle er gamle Fugle i Pragtdragt.

Vel kendt er det ogsaa, at der paa Aalholm findes en udstoppet Gejrfugl *(Alca impennis)*, en af de 3, vi har her i Landet; de 2 andre findes paa Zoologisk Museum, hvor vi desuden har et Æg og, i Spiritus, Indvoldene af Han og Hun fra Island, de eneste Gejrfugleindvolde, der findes i Verden. Gejrfuglen, der er velkonserveret og godt opstillet, findes nu i Slottets Bibliotek, hvor jeg havde Lejlighed til at se den. Det er en gammel Fugl, antagelig bragt hjem fra Island omkring 1819. Gejrfuglens Undergang og sørgelige Skæbne er jo ogsaa velkendt. Vi havde dem her i Nordeuropa, særlig ved Island, i ret stort Tal og ved Nordamerikas Kyst i uhyre Mængde. Men den store, tamme Fugl, der var ude af Stand til at flyve, var naturligvis dømt til Undergang, og den sidste sikre Beretning, man har om den, er om de to, der i 1844 blev dræbte paa Island. Tilbage findes nu her i Verden ca. 80 Skind, 70 Æg, en halv Snes Skeletter og Indvoldene af 2 Eksemplarer. Ikke saaledes at forstaa, at der ikke findes langt flere Skeletdele, thi fra Funk Island ved New Foundland er der i Aarenes Løb skaffet Masser af Skeletdele af Fugle, der her ligger indlejret i Øens Tørvelag. Hvad en udstoppet Gejrfugl er værd, ved jeg ikke; det er vist meget længe siden, nogen har skiftet Ejer. Æg derimod er af og til blevet solgte; før Krigen var Prisen paa et velbevaret Æg ca. 5000 Kr.

NOGLE OPTEGNELSER OM VENDEHALS SOM YNGLEFUGL I DANMARK

AF

O. HELMS.

I Tidsskriftets sidste Hæfte har Læge E. Schäffer i Tilslutning til Beskrivelsen af en Vendehalses Ynglen i Mejsekasse samlet de Tilfælde, der var kendte tidligere af Vendehalsens Ynglen her i Landet, og han mener, at den er en af vore sjældneste Ynglefugle. Det kan man have Ret til at sige, naar Tallet af de fundne Reder ikke gaar op til en Snes, men jeg maa dog

tilstaa, at jeg egentlig aldrig har troet, at Vendehalsen saa overmaade sjældent ynglede hos os. Da der imidlertid i Litteraturen kun findes yderst sparsomme Meddelelser, kan maaske Beretningen om et hidtil ikke offentliggjort Tilfælde og lidt nærmere om to af de i Schäffers Artikel nævnte have nogen Interesse.

Med Hensyn til den Rede, jeg i 1894 fandt ved Haslev, forholder det sig saaledes: Den 22. Maj 1894 saa jeg i Udkanten af et lille Skovstykke, der ligger paa Marken Øst for Haslev, en Vendehals; den sad i et Træ og lod sit gennemtrængende Parringsskrig høre. Den 25. Maj saa jeg samme Steds to komme ud af et Hul i et gammelt, trøsket Piletræ, og den 28. fandt jeg i Træet Reden med 8 Æg. De laa temmelig dybt nede, vel ca. 70 cm under Indgangshullet, men jeg fik Øje paa dem ved Hjælp af den Undersøgelsesmetode, jeg da lige havde angivet og arbejdede flittigt med, nemlig Undersøgelse af Reder i hule Træer med tilbagekastet Lys paa samme Maade, som bruges ved Strubeundersøgelser. Vendehalsen satte desværre ikke Pris paa min videnskabelige Iver, men forlod Reden; jeg tog senere Æggene og sendte dem til Arkitekt Hagerup, i hvis, senere til Pastor Barfod overgaaede, Samling de nu findes.

Det Tilfælde, der er anført i min Artikel om Fuglene ved Nakkebøllefjord, skyldes Meddelelse fra nuværende Skovrider O. Fabricius; han fandt Fuglen ynglende i Skoven Stenhusløkker ved Brahetrolleborg, vistnok i 1910. Den ynglede i en udgaaet Stamme i en El; da Ungerne var udfløjne, bragte Fabricius mig hele Redestedet, en ret tynd, hul Ellestamme, med Indgangsaabning i den opad afbrækkede Del, saaledes at Fuglen gik ind ovenfra.

I 1889 fandt jeg Vendehalsen ynglende i Dyrehaven ved København. Naar man fra Klampenborg Station gaar op ad Kørevejen til Raavad, staar der, eller stod der den Gang, til Venstre for Vejen, lige ved Sydranden af Eremitagesletten, en Bevoksning af gamle Elle. Den 27. Juni saa jeg her — for øvrigt første Gang i den Tid, jeg havde færdedes i Dyrehaven — en Vendehals, der kom op fra Græsset, fløj op i et udgaaet Træ og derpaa fløj bort. Den 30. Juni traf jeg den igen; jeg saa den komme flyvende op til et Hul i et Elletræ ca. 12 m over Jorden. Her sad den udenfor, klamrende sig til Stammen, og stak Næbbet ind i Hullet med Føde. Den fløj bort, kom igen, og snart saa jeg begge de gamle paa en Gang komme med Føde. Undertiden

fløj Fuglen straks fra Hullet bort over Sletten, undertiden satte den sig først paa en af Grenene i Elletræet. I 20 Minutter iagttog jeg Fodringen og klatrede saa op i Træet. Stammen var brækket midt paa, saa at den stak lige i Vejret uden Krone; ca. 50 cm fra det afbrækkede Sted fandtes Indgangsaabningen. Diametralt modsat denne var hugget to mindre Gange ind i Stammen; øjensynligt var det en gammel Spætterede, Vendehalsen beboede. Ved at lægge Øret til Stammen hørte jeg en stærk, blød Pusten og Hvæsen, der vedblev, saa længe jeg sad der oppe; ned i Reden kunde jeg ikke se. Da jeg et Øjeblik havde siddet rolig, kom en stor fjerklædt Unge ud af Indgangshullet med den halve Krop, trak sig tilbage, men kom snart igen og fløj, stadig dalende, hen i Græsset ca. 100 m borte; Vingerne kunde øjensynlig ikke bære den til Flugt lige ud. Faa Sekunder efter kom en til paa samme Maade; den tog Retning efter et Egetræ en Snes Meter borte og dalede ved Foden af dette. Hvæsningen var nu ophørt, og idet jeg frygtede, at der ikke var flere Unger tilbage, steg jeg ned af Træet. Snart efter kom de to gamle igen, og jeg saa med Glæde, at de stadig fodrede, saa der maatte være flere Unger i Reden. Den 2. Juli saa jeg jævnlig en Unge stikke Hovedet ud; skønt jeg var ved Reden ca. 1 Time, saa jeg kun en Gang en af de gamle bringe den Føde. 11. Juli var der ingen at se.

FUGLELIVET PAA HELNÆS

AF

T. STRANGE †.

Den smukke Halvø Helnæs, der ligger paa Fyens Kyst mellem Assens og Faaborg, har paa flere Steder ud imod Stranden stejle, undertiden næsten lodrette Klinter af en Højde paa indtil 25 m; midt paa Halvøen imod Vest findes derimod en ca. 220 ha stor Strandeng, »Maen« kaldet. Af dette Areal har i flere Aar ca. 90 ha været dækket af fra nogle faa cm indtil et Par m Vand. Bunden bestaar dels af Sand, dels af Mudder, og da der flere Steder findes større eller mindre Rørholme, var her før Udtørringen af »Maen«, der blev paabegyndt i Foraaret 1914, et rigt

og interessant Fugleliv, som jeg har haft god Lejlighed til at iagttage, da jeg bor umiddelbart i Nærheden.

Gaar man en Vinterdag, naar alt er belagt med Sne og Is, en Tur ud over »Maen«, kan man træffe paa større eller mindre Flokke af Snespurven *(Emberiza nivalis)*; hist og her ser man ogsaa nogle Krager spanke om eller en enlig Stormmaage komme flyvende, men ellers er alt øde og trist.

Saa snart Sneen og Isen begynder at smelte, hører man Graagæssene *(Anser cinereus)* komme trækkende for at slaa sig ned paa »Maen«; det er kun, saa længe de flyver og da navnlig i det Øjeblik, de kredser omkring i Luften, før de sætter sig, at man hører dem gække; saa snart de har sat sig til Ro i Vandet eller paa Land, hører man ikke en Lyd fra dem. Flere af Gæssene forbliver her for at ruge; jeg vil antage, at der yngler ca. 4—5 Par her om Aaret. Lidt senere end Gæssene kommer Stæren, dernæst Viben; men den Fugl, der her paa Helnæs regnes for den rigtige Foraarsbebuder, er dog den smukke Graastrubede Lappedykker *(Podicipes griseigena)*, der her kaldes »Vrælanden«; sin Ankomst sidst i Februar eller først i Marts holder den ikke hemmelig, idet man kan høre dens Skrig paa lang Afstand. Samtidig eller lidt senere kommer Blishønen *(Fulica atra)*; af dem er der her en Mængde; gaar man efter dens Ankomst en Aften langs en af Rørholmene, hvori der opholder sig »Blisænder«, genlyder dens ejendommelige Skrig stadig. Efterhaanden indfinder de forskellige Ænder og de mange Vadefugle sig; naar endelig den store Flok Hættemaager *(Larus ridibundus)*, der her kaldes »Strandmae«, er ankommet, er der fuld Koncert ude paa »Maen«, ikke alene om Dagen, men tildels ogsaa om Natten; man kan da høre den Dobbelte Bekkasin snurre oppe i Luften, Viben skrige og de forskellige Ænder rappe; Lappedykkerens Stemme høres viden om, og i Maagekolonien, der antagelig tæller c. 150 Par, er der Kiv og Strid hele Natten.

Naar alle Fuglene er ankommet, kan man til forskellige Tider foretage interessante Ture ud over »Maen«; stager man sig saaledes i en fladbundet Pram langs Rørholmene, kan man træffe paa den rugende Graagaas *(Anser cinereus)*. Jeg har to Gange fundet dens Rede, den 11. April 1915 og den 22. April 1916, begge Gange bygget paa en lille Tue, ikke større, end at den lige kunde finde Plads der. Rederne var aldeles ikke skjulte, men laa i Udkanten af Rørene og kunde let ses paa en Afstand af en Snes

Alen; de var dog vanskelige at komme nær, idet de var omgivet af Vand eller dybt Mudder; den ene var iøvrigt ikke mere end c. 250 m borte fra selve Byen og Bygaden. Den 25. Maj 1913 saa jeg to gamle Gæs komme svømmende med deres smaa Gæslinger ud af Rørene. I Foraaret 1918, altsaa efter at »Maen« var tørlagt, ynglede et Par Graagæs i en lille sivbegroet Tørvegrav tæt ved Stranden; Reden var anbragt ude paa en lille Sivholm, aldeles omgivet af Vand. Naar Gaasen fløj af Reden, hvad der altid sker med høje, skingrende Skrig, kunde man oppe fra Land skimte Æggene. Gaasen fik Æggene godt udruget og gik straks ud i Stranden med sine 6 smaa Gæslinger.

Inde mellem Rørene yngler en Del Stokænder *(Anas boscas)*, nogle faa Par Skeænder *(Anas clypeata)*, en Mængde Blishøns *(Fulica atra)* og Rørhøns *(Gallinula chloropus)*, en Del Horsegøge *(Gallinago scolopacina)* og ikke saa faa Par Vandrikser *(Rallus aquaticus)*. Jeg har flere Gange ved at liste mig ind imellem Rørene set en Del Bekkasiner og Vandrikser færdes aldeles ugenert om paa de store Dyndholme mellem Sivene. Inde mellem Rørene yngler endvidere nogle faa Par Moseterner *(Sterna nigra)*, og her findes ogsaa den store Koloni af Hættemaager *(Larus ridibundus)*.

Stager man langs Udkanten af Rørene, ser man ofte nogle smaa Dynger af raadne, vaade Plantestumper, og selv om man stager helt hen til en saadan, ser man ikke andet; pirrer man derimod op i Bunken, vil man i Reglen finde 3—5 mere eller mindre snavsede Æg af den Graastrubede Lappedykker *(Podicipes griseigena)*; undertiden ser man et helt rent, hvidt Æg i Reden; det er et nylagt Æg. Jeg har aldrig opnaaet at se Fuglen ligge paa Reden eller forlade denne, og dog er Æggene altid tildækkede, naar man kommer til Reden, som aldeles ikke er skjult, men kan ses paa lang Afstand.

Reden af den Lille Lappedykker *(Tachybaptes minor)* har jeg kun fundet en Gang her, den 29. Juni 1913, under følgende Forhold. Søndag den 22. Juni 1913 blev der bragt mig to smaa Æg, som viste sig at være Æg af den Lille Lappedykker; jeg bad da vedkommende, der havde taget dem, om ikke at forstyrre Reden mere. Søndag den 29. Juni stagede jeg selv ud til Reden og fandt i denne 6 Æg; heraf var de 4 allerede gule, 1 nogenlunde rent og 1 helt hvidt. Fuglen havde altsaa i Løbet af 7 Døgn lagt sine 6 Æg. Reden var bygget paa samme Maade

som den Graastrubede Lappedykkers og bestod af vaade, raadne Plantedele; Æggene var helt tildækkede.

Gaar man i den Tid, Fuglene yngler, en Tur ud paa selve »Maen«, vil man straks se en Mængde Viber, Stære, Rødben, Ryler og Præstekraver *(Ægialitis hiaticula)*. Træffer man paa Ryler eller Præstekraver, som har smaa Unger, er det morsomt at se, hvor ejendommeligt disse Fugle kan opføre sig for at aflede Opmærksomheden fra Ungerne; de slæber sig, lige foran en, hen ad Jorden, som om de var dødelig anskudte, og undertiden vælter de sig helt om paa Siden, saa den, der ikke er kendt med disse Forestillinger, maa antage, at nu er Fuglen let at fange; har den imidlertid først faaet en narret et Stykke bort, forsvinder den i en stor Bue bagud.

Nogle faa Par Engsnarrer *(Crex pratensis)* har Rede herude og paa de tilstødende smaa Enge, og af Ænder yngler her 4—5 Par Spidsænder *(Anas acuta)* og nogle faa Par Krikænder *(Anas crecca)*; Rederne af disse er altid anbragt i en Græstot eller ved Siden af en Tue; jeg har derimod aldrig fundet dem inde mellem Rørene.

Kommer man længere ud ad Stranden til, kan man træffe nogle faa Par Strandskader *(Hæmotopus ostreologus)* og nogle enkelte Par Dværgterner *(Sterna minuta)*, her kaldet »Eilemae«. Den Hvidbrystede Præstekrave *(Ægialitis cantiana)* har jeg først set og fundet ynglende her, efter at »Maen« var tørlagt. Reden var anbragt paa det opkastede Sand fra Kanalerne.

Den Fugl, der liver mest op paa »Maen«, er ubetinget den smukke Gravand *(Tadorna cornuta)*, der i Reglen kommer hertil først i Marts Maaned; jeg regner, at her er ca. 20—30 Stykker. Dens Stemme har en ejendommelig dirrende Lyd, ikke ulig en ældre Mands Latter, og er let kendelig fra de andre Ænders. Gravænderne opholder sig ikke i Flokke, men staar mest parvis sammen ved et eller andet Vandhul, og ofte helt nede ved Vandkanten. Naar Rugetiden indtræffer, trækker de alle ud til de høje Klinter, hvor de i Reglen anbringer Reden højt oppe i de saa godt som lodrette Brinker. Hvorledes de faar deres smaa Ællinger bragt derfra ned i Vandet, har en af mine Naboer haft Lejlighed til at iagttage. Anden, vel sagtens Hunnen, stod i det yderste af Hulen, og efterhaanden som den fik de smaa Ællinger lokket ud til sig, fik disse et lille Puf, saa de trillede ned ad Skrænten, en nem og praktisk Maade at faa den Sag ordnet paa.

Gravanden gaar straks i Stranden med Ællingerne og kommer aldrig ind paa selve »Maen« med dem. Destoværre bliver der fra Motorbaade dreven en hensynsløs Jagt paa disse smukke Fugle, da ikke alle Ællingerne er flyvefærdige, naar Jagten gaar ind. Jeg har en Gang fundet Gravandens Rede i en lille Fordybning helt nede ved Jorden og kunde, naar jeg stod udenfor, tydelig se den rugende And; da denne fløj ud af Hulen, stod der en afskyelig Stank ud af denne, en underlig Modsætning til de smukke snehvide og bløde Dun, som Æggene var tildækkede med.

Den 16. Juni 1913 blev der paa »Maen« skudt en Bjergand *(Fuligula marila)*, her kaldet den »store Blaaryg« eller »Lysanden«. Hele Foraaret 1913 laa der iøvrigt en Flok Bjergænder, 10 à 12 Stykker, inde paa »Maen«, men ellers opholder Fuglen sig i store Flokke ude paa Stranden. I Reglen er den meget sky af sig, men indfinder Frosten sig, og Stranden bliver tillagt, medens der hist og her findes aabne Vaager, søger Bjerganden til disse og bliver skudt i Mængde; den er da en af de fedeste og bedste af alle Ænderne. Bliver Frosten stærkere, saa hele Forstranden er tillagt med Is, som driver Ænderne ud paa dybere Vand, lider den Sult og afmagres hurtigt, idet den ikke gerne vil have Vand dybere end 2 à 4 m at dykke paa.

Lidt SØ for Helnæs i Horne Bugt ligger den lille Ø Ilumø, der er beboet, og de to smaa Græsholme: Horsehoved og Vigø. Paa Horsehoved yngler der en Mængde Stormmaager *(Larus canus)*, der anlægger Rederne op ad de høje, græsklædte Skrænter. Et smukt Syn er det, naar man kommer sejlende, at se den ene Maage ligge rugende oven over den anden. Af Havternen *(Sterna macrura)* yngler der ogsaa en Del herovre. Paa Sydsiden af Øen er der en Del Tjørnekrat; under dette anlægger den Toppede Skallesluger *(Mergus serrator)*, her kaldet »Buskanden«, sin Rede.

Som ovenfor anført blev Tørlægningen af »Maen« paabegyndt i Sommeren 1914; alle Fuglene var da ankommet, men heldigvis var Rugningen ikke paabegyndt. Den Fugl, som først forlod Stedet, var den Graastrubede Lappedykker, som ikke vil have mindre end 1 m Vand under sig for at føle sig tilpas. De forskellige Slags Ænder og Gæssene fortrak ogsaa temmelig hurtigt herfra. Maagerne vilde nødig forlade Stedet; de blev ved at flyve fra det ene Vandhul til det andet, men maatte jo til sidst drage bort. Den Fugl, der holdt længst ud, var Blishønen;

tilsidst saa man den i større eller mindre Flokke vade omkring i det bare Dynd, men omsider maatte ogsaa den fortrække, og kun de egentlige Vadere var da tilbage. Ved Udtørringen blev der indvundet et Areal af ca. 80 ha, men samtidig gik vi jo destoværre tabt af et smukt og interessant Fugleliv, som ofte savnes.

Om Efteraaret kommer der en Del Trækfugle til »Maen«; Storspoven *(Numenius arqvata)* og Hjejlen *(Charadrius pluvialis)* er her saaledes hvert Aar i større eller mindre Flokke, ligesom en Del forskellige Klire- og Rylearter. Den 4. Oktober 1913 blev der saaledes skudt en Selning *(Calidris arenaria)* ud af en Flok paa 10—12 Stk. Hejren *(Ardea cinerea)* ser man ofte spanke om i det lave Vand, og i Efteraaret 1915 aflagde 2 Sorte Storke *(Ciconia nigra)* en lille fransk Visit. Den Hvide Stork *(Ciconia alba)* har i flere Aar ikke ynglet her paa Helnæs, og man ser kun enkelte af dem om Foraaret komme trækkende herover. Klyden *(Recurvirostra avocetta)* er flere Gange bleven set paa »Maen«; den 23. August 1913 blev her skudt en Kobbersneppe *(Limosa lapponica)*. Bramgaasen *(Anser leucopsis)* indfinder sig hvert Efteraar i større eller mindre Flokke; den 2. November 1917 saa jeg inde paa »Maen« ca. 30 Stk. Et prægtigt Syn er det, naar en saadan Flok staar og vender det smukke sorte Bryst imod Iagttageren. Havlitten *(Pagonetta glacialis)* ser man ofte inde i Vandhullerne paa »Maen«, hvilket aldrig sker med Hvinanden *(Clangula glaucion)*, der her kaldes »Glarmesteren«. Om Efteraaret har jeg flere Gange set Skarven *(Phalacrocorax carbo)* sidde paa Fiskernes Bundgarnspæle.

Ude i selve Stranden er der om Efteraaret og Vinteren en Mængde Svømmefugle. De Fugle, som her træffes i størst Antal, er Knortegaas, *(Anser torqvatus)*, Ederfugl *(Somateria mollissima)*, Bjergand *(Fuligula marila)* og Sortand *(Oedemia nigra)* Den Store Skallesluger *(Mergus merganser)* bliver ofte skudt her, ligesom den Lille Skallesluger *(Mergus albellus)* og Søkongen *(Mergulus alle)*. Sangsvanen *(Cygnus musicus)* ser man ikke mange af; enkelte smaa Flokke kan dog komme trækkende herover.

OM BOGFINKENS ÆG

AF

A. LANDMARK.

I S. Rasmussens interessante Artikel om Hadsundegnens Fugle i sidste Hæfte anføres der om Bogfinken *(Fringilla coelebs)* blandt andet:

»En Ting, som jeg intet Steds har set omtalt, har jeg lagt Mærke til hos Bogfinken, nemlig at der forekommer to skarpt adskilte Typer af Æg: den ene med blaagrøn Bundfarve og skarpt fremtrædende sorte Pletter; den anden med lys graabrun Bundfarve og større ligesom lidt flammede, mørkebrune Pletter. Mellemformer forekommer, men kun saaledes, at de altid kan henføres til en af Hovedtyperne.»

I Anledning heraf skal jeg — maaske til Overflod — oplyse, at det nævnte Forhold forlængst er kendt og omtalt.

I R. Colletts »Oversigt av Christiania Omegns ornithologiske Fauna«, Chra. 1864, anføres saaledes om Bogfinkens Æg: »Med Hensyn til Farven dele de sig i to indbyrdes temmelig forskjellige Varieteter, hvoraf der aldrig findes Overgange, eller blandede i samme Rede. Enten er Bundfarven mørkt graaagtig og ujevn, og de mørkebrune Pletter og Aarer temmelig store og gjerne strøede ligeligt ud over det hele Æg; eller ogsaa er Bundfarven jevnt lys, blaagrøn (ved Tørring endnu lysere, næsten blaahvid), og Ægget næsten alene i tykkere Ende forsynet med smaa sorte Punkter og Prikker.« Og i en Note under Teksten tilføjer Forfatteren: »Paa et Sted i et udenlandsk Tidsskrift, jeg tror i »Naumannia«, har jeg seet den Paastand fremsat, at »Æggene i de Reder, der ligge i lave Buske, altid er af dem med den blaagrønne Bundfarve.« Jeg vil ikke undlade at omtale, at de eneste 2 Reder, som jeg har fundet i lave Buske (1860 i en Enebusk ved Ljabro, 1862 i en Stikkelsbærbusk ved Taasen) begge netop have indeholdt Æg med den blaagrønne Bundfarve, og ere tilmed noget nær de eneste, som jeg har fundet med denne. Dette besynderlige Phænomen lader sig, hvis det er constant, vel neppe forklare paa anden Maade end ved en ubetinget Tro til de Brehmske Subspecies.«

I R. Colletts efter hans Død udgivne store Værk »Norges Fugle«, Kria. 1921, omtales Forholdet saaledes: »Der forekommer

to indbyrdes temmelig forskjellige varieteter av æg, mellem hvilke der dog findes overgange, men som aldrig findes blandede om hverandre i det samme rede. Hos den ene er bundfarven mørkere eller lysere brun, ofte ujevn, med temmelig store mørkebrune eller sorte, tildels ligesom indbrændte pletter og aarer, som gjerne er nogenlunde jevnt strøede ud over hele ægget. Hos den anden er bundfarven jevnt lysblaa eller graablaa (ved tørring endnu lysere, næsten blaahvid), og ægget som oftest sparsomt forsynet med flere eller færre, ofte store, violette eller leverbrune flækker. Man vil have bemerket, at reder med blaa æg ligger i tætte busker, men de brune æg i større træer; men denne distinktion holder ikke stik.«

Ogsaa i Kolthoff og Jägerskiöld »Nordens Fåglar« omtales Forholdet kortelig. Der anføres her: »Äggen .... äro antingen ljust blågröna eller grå, ofta med rödbrun anstrykning, altid med bruna och svarta eller grå fläckar och punkter. Alla äggen i en kull tilhöra antingen det grå eller det blågröna slaget.«

Allerede i Sv. Nilsson »Skandinavisk Fauna, Fåglarna«, Lund 1858, er de to forskellige Varieteter af Bogfinkens Æg berørt, om end ikke saa stærkt fremholdt som af de ovenfor gengivne Forfattere. Han anfører: »Äggen ... blekt gråaktiga eller blåaktiga med glesa svartbruna större punkter och streck .... eller grundfärgen blekt grågrön med streck ok fläckar, mest runda, svarta, stundom med rostfärgad omgifning.«

Min personlige Erfaring stadfæster, at man næppe nogensinde vil finde Æg med blaa og Æg med brun Bundfarve i samme Rede. Men Forskellen mellem de to Varieteter er undertiden saa forsvindende, at et Kuld stundom, om end sjældent, med omtrent samme Føje kan regnes til den brune som til den blaa Form. Den sidste synes efter mine Iagttagelser at være den almindeligste i Norge; men ogsaa den brune forekommer meget hyppig. Men om der i denne Henseende kan være nogen Forskel mellem de forskellige Landsdele, tør jeg ikke udtale mig. Teorien om, at de blaa Æg ligger i Buske, de brune i større Træer, er absolut uholdbar.

Skønt maaske af mindre Interesse for danske Læsere skal jeg tilføje, at ogsaa Æggene af Bjergfinken eller Kvækeren *(Fringilla montifringilla)* — som jo i det Hele har meget tilfælles med Bogfinkens — frembyder en lignende Farveforskel.

Men hos Bjergfinken er den brune Form ulige hyppigere end den blaa, der snarere maa betegnes som sjælden og næppe nogensinde fremtræder med saa klare Farver, som man ofte finder hos Bogfinken.

Kristiania, den 26. Februar 1923.

ANMELDELSER.

Henning Weis: KÆRHØGE. IAGTTAGELSER FRA VESTJYDSKE YNGLEPLADSER. G. E. C. GADS FORLAG, KØBENHAVN 1923.

Udgivet med Understøttelse af Carlsbergfondet ved P. JESPERSEN OG Å. VEDEL TÅNING.

I en af D. O. F.'s første Udflugter deltog en ung 15aarig Discipel Henning Weis, der straks tiltrak sig de Ledendes Opmærksomhed ved den glødende Interesse, han lagde for Dagen over for Studiet af Fuglene. Gennem hele sin tidligste Ungdom anvendte han al sin Fritid til at studere Fuglene baade i Bøger og i Naturen, og da han var Skolen kvit, færdedes han saa at sige altid ude og skaffede sig en saadan Viden om vor Fauna, at den Opmærksomhed, han fra første Færd tiltrak sig, hurtigt forvandledes til noget andet og mere hos de faa, der fik den Glæde at lære ham nærmere at kende og oplevede at færdes med ham ude. Beskeden og mandig i Kraft og Sind, aarvaagen og kritisk i Iagttagelser og Slutninger var han saa tiltrækkende og indtagende, som kun ganske enkelte, og skønt intet laa ham fjernere end at søge at virke tiltrækkende, har Henning Weis blandt sine Venner efterladt et Minde om sin Personlighed, der stadig vil faa Billedet og Savnet af ham til at træde frem for dem, naar det forundes dem at se de Syner og opleve de Glæder, som kun Naturen kan give, og som de have nydt sammen med ham.

Vanskeligheder syntes ham kun til for at overvindes, men han kæmpede helst ene; saaledes ogsaa i den sidste Kamp med den langvarige Sygdom, der sluttelig tog hans Liv. Det var Weis saa ligt, at han i den lukkede sin Dør af for alle undtagen sine allernærmeste.

Man forstaar godt, at de to Venner, der nænsomt have besørget Udgivelsen af hans efterladte Manuskript, fristes til at sammenstille hans Virken og Navn med Fabers, og uvilkaarligt mindes man Brehms Ord ved dennes Død: Er starb zu früh für seine Familie, zu früh für sein Amt, zu früh für seine Freunde und viel zu früh für die Wissenschaft. Er vereinigte was sich bey wenigen Menschen zusammenfindet, einen scharfen Blick, einen unermüdlichen Fleiss,

eine Verachtung aller Gefahren und Beschwerden und eine seltene Folgerichtigkeit. Damit verband er eine grosse Bescheidenheit, ungewöhnliche Achtung gegen die Verdienste Anderer und ein geduldiges Ertragen fremder, seiner Ansicht widersprechender Meynungen. Als Freund war er gefällig, dienstfertig, uneigennützig, treu und zart, und als Schriftsteller in seinem Ausdrucke bestimmt und in seinen Schilderungen gern ausführlich, aber lebendig und anziehend. Jedes Blatt dieses Mannes ist ein deutlicher Beweis seines grossen Geistes, der noch viel geleistet haben würde. Warum es der Vorsehung gefiel, einen solchen Mann sobald aus unserer Mitte abzurufen, kann der menschliche Verstand nicht ergründen. Die göttliche Weisheit weiss es allein.«

Ikke blot Weis' Venner, men alle Venner af dansk Natur have skellig Grund til at glæde sig over, at det er lykkedes at faa denne Bog frem, og det paa en Maade, der gør baade Forlægger og Fremstillere af Tekst og Billeder lige megen Ære. Det er en Nydelse at se dens Billeder og en Nydelse at læse den. Kun de, der vide, hvor uendelig vanskeligt det er at gøre indgaaende Studier over Fuglenes intime Liv, kunne værdsætte det Arbejde, det har kostet at skrive disse Sider; kun erfarne Fotografer kunne forstaa, hvilken Udvælgelse der kræves for at frembringe saadanne Billeder som de her foreliggende; men den Omstændighed, at de fremtræde med en vis Selvfølgelighed, gør ingenlunde Bogen mindre indtagende. Skildringer som denne af Fugleliv have naturligvis set Lyset ogsaa i andre Lande, til Eksempel i England, Amerika og vore Nabolande Sverig og Norge, men Weis' Bog staar i saa fuldt Maal paa Højde med Udlandets, at dansk ornithologisk Litteratur nu med Rette kan siges at være jævnbyrdig med Verdenslitteraturens bedste Frembringelser paa dette Omraade.

Weis' Minde vil leve videre blandt hans Venner, og hans Bog vil blive staaende i dansk ornithologisk Litteratur som et Minde om en mandig og dygtig ung Forsker og som Eksempel paa, hvorledes biologiske Studier skulle drives.

E. Lehn Schiøler.

NOGLE DANSKE DAGROVFUGLES FØDE

AF

JOHS. FERDINAND

Som bekendt er der i mange Aar rundt omkring i Landet aarligt blevet skudt i Hundredevis for ikke at sige i Tusindevis af Dagrovfugle, som bortkastedes og derved blev uden nogensomhelst Betydning for Studiet af disse Dyrs Levevis og Udseende. Da der fra Aaret 1917 paa Grund af stedlige Forhold blev Lejlighed for mig til at faa en Del Rovfugle, især Musevaager, blev disse alle indlemmede i Samlinger, nemlig Zoologisk Museum, Herlufsholm Skoles Samling samt — et Mindretal — i en privat Samling. En Del Maveindhold blev undersøgt straks, Resten opbevaredes i Formalin. Imidlertid ophørte heldigvis Bortskydning af Musevaager her paa Godset efter Skolens Forstanders Beslutning for et Par Aar siden. Mine Forsøg paa andetsteds fra at faa dræbte Rovfugle gav kun ringere og ringere Udbytte, hvorfor jeg nu har bearbejdet det indsamlede Materiale. Da dette syntes mig for ringe til Offentliggørelse, har jeg henvendt mig til forskellige fugleinteresserede og beredvilligt faaet tilsendt Optegnelser over Maveindhold. De paagældende, som jeg er megen Tak skyldig, har derved foranlediget, at jeg tør fremkomme med efterfølgende Oversigter over Maveindhold for Almindelig Musevaages, Laaddenbenet Musevaages, Hvepsevaages og Taarnfalks Vedkommende.

For adskillige Læsere vil den Tanke sikkert være nærliggende, om en Undersøgelse og Offentliggørelse som denne er nogen Nytte til, da disse Fugles Ernæringsforhold maa formodes at være velkendt. Dertil maa bemærkes, at en saadan Undersøgelse, saavidt jeg ved, hidtil ikke er offentliggjort her i Landet, samt at en Bevisførelse for disse Fugles Ernæringsforhold antagelig vil kunne retlede adskillige, hvis Opfattelse i saa Henseende mer eller mindre hviler paa Enkeltiagttagelser i Naturen. Naar Resultaterne endvidere sammenlignes med nogle mere indgaaende tyske Undersøgelser, formoder jeg, at disse yderligere kan paakræve Interesse.

ALMINDELIG MUSEVAAGE
(*Buteo vulgaris*, Bechst.)

I efterfølgende Fortegnelse over 102 Musevaagers Maveindhold er de første 79 fra Aarene 1917—1922, Resten fra tidligere Aar. Nr. 30—48, 78, 79, 82—95 og 99 er undersøgte af mag. sc. R. Hørring, Zoologisk Museum; 64 og 70 af Kunstmaler P. Skovgaard, Viborg; 72 af N. E. Lawaetz; 80, 100 og 101 af † Overlærer H. Chr. C. Mortensen, Viborg; 102 af Driftsbestyrer Godske-Nielsen, Silkeborg; 81, 96, 97 og 98 af Vekselerer E. Lehn-Schiøler. Resten er undersøgte af mig, for en Del med Bistand af Disciplene L. Hansen, A. Schleisner og M. Winge.

MAVEINDHOLD

1. 19-9-1917, Han, Herlufsholm: 2 Markmus, mange Knogler af 1 Springpadde.
2. 21-9-1917, Han, Herlufsholm: 12 Knogler af Springpadde, 1 stor Sommerfuglelarve.
3. 21-9-1917, Hun, Herlufsholm: 2 Bagben af Frø.
4. 22-9-1917, Han, Herlufsholm: 1 Markmus.
5. 22-9-1917, Han, Herlufsholm: Haar af Mus, Rester af Skarnbasser.
6. 22-9-1917, Hun, Herlufsholm: 15 Lemmeknogler af Springpadder, 2 Sommerfuglelarver, 8 Løbebiller, 1 ubestemt Insekt, 1 Snegl.
7. 22-9-1917, Han, Herlufsholm: 2 Dværgspidsmus, 2 Skarnbasser, ca. 20 Myrer, 4 smaa Biller, 1 stor Sommerfuglelarve.
8. 23-9-1917, Han, Herlufsholm: Bækken og Ben af 1 lille Springpadde, 2 Løbebiller, 2 Skarnbasser, 1 Fluelarve, 1 Sommerfuglelarve, 1 Puppe af Aarevinge.
9. 23-9-1917, Hun, Herlufsholm: 1 stor Skrubtudse, 2 smaa Springpadder, 1 Regnorm.
10. 25-9-1917, Hun, Herlufsholm: Smaa Stumper af Regnorme, Jord, 1 Stykke Plantestængel.
11. 4-5-1918, Han, Herlufsholm: Musehaar, mange Fjer, Hale af Snog, Hale af Snog?, 1 Paddeknogle, 7 Løbebiller, Grus.
12. 25-9-1918, Han, Herlufsholm: 1 Skovmus.
13. 25-9-1918, Hun, Herlufsholm: Musehaar, mange Paddeknogler, 7—8 Ørentviste, ca. 15 smaa Biller, 5 smaa Larver.
14. 25-9-1918, Han, Herlufsholm: 2 Knoporme, faa Rester af Skarnbasser og Løbebiller, 1 Billelarve, 2 Vaarfluer, nogle Stumper af Regnorme.
15. 25-9-1918, Hun juv., Herlufsholm: 1 stor Bille.
16. 25-9-1918, Hun ad., Herlufsholm: 1 Muldvarp, 3 Myrer, faa smaa Biller, 1 Sommerfuglelarve, Stumper af visne Blade.
17. 25-9-1918, Han ad., Herlufsholm: 1 alm. Spidsmus, 1 Dværgspidsmus, 1 Markmus, 14 Skarnbasser, 1 stor Løbebille.

18. 25-9-1918, Herlufsholm: 1 stor Frø, 3 Regnorme, Grus, en Del Planterester.
19. 25-9-1918, Han, Herlufsholm: 1 Skarnbasse, 3 store Løbebiller, 2 røde Myrer.
20. 25-9-1918, Hun juv., Herlufsholm: 1 Knoporm, 2 Skarnbasser, 1 Løbebille, 1 ubestemt Insekt, lidt Jord.
21. 25-9-1918, Han, Herlufsholm: 1 Skarnbasse, 2 Regnorme, megen Jord.
22. 25-9-1918, Hun juv., Herlufsholm: 8 smaa Biller, 1 Skarnbasse, 1 stor Sommerfuglelarve, 1 Mariehøne, 1 Edderkop, lidt Grus.
23. 25-9-1918, Hun ad., Herlufsholm: 1 Vandspidsmus, 1 Snegl med Hus.
24. 25-9-1918, Hun juv., Herlufsholm: 1 Dværgspidsmus, Knogler af Tudse, 11 store Sommerfuglelarver, 1 Fluelarve, 1 Skarnbasse, 5 store og 8 smaa Biller, megen Jord og Grus, mange smaa Plantestumper og Plantetrævler.
25. 25-9-1918, Han, Herlufsholm: 2 Musetænder, faa Rester af Skarnbasse, 1 Løbebille, 4 store Sommerfuglelarver, Masser af Ørentviste, megen Jord.
26. 1-10-1918, Han, Herlufsholm: 1 alm. Spidsmus, ca. 20 smaa Biller.
27. 10-10-1918, Han, Herlufsholm: 2 Fjer og Dun, maaske fra Opskæring af Musevaagen, ingen Knogler, ca. 25 Regnorme, Jord.
28. 29-10-1918, Han, Gaunø: 1 Mus, 4 Ørentviste.
29. November 1918, Hun, Rønnebæksholm: 14 Skarnbasser, 1 Regnorm, Græsblade.
30. 29-9-1918, Hun ad., Herlufsholm: 2 Skarnbasser, 2 Natsværmerlarver.
31. 29-9-1918, Hun juv., Herlufsholm: 1 Skarnbasse, 1 stor Løbebille.
32. 26-9-1918, Hun ad., Herlufsholm. 34 smaa Biller (2,5—5 mm), 8 smaa Billelarver, 12 Myrer.
33. 29-9-1918, Hun juv., Herlufsholm: 1 Muldvarp, 1 Skarnbasse, 2 store Løbebiller.
34. 29-9-1918, Hun juv., Herlufsholm: 1 lille Tudse, 1 stor Regnorm, megen Jord og »Grød«.
35. 29-9-1918, Hun juv., Herlufsholm: 1 Dværgspidsmus, 1 Markmus, 4 Skarnbasser, 1 Ørentvist, 2 Natsværmerlarver.
36. 29-9-1918, Hun, Herlufsholm: 1 hel Rødstjerthan, 1 Skarnbasse, 1 Natsværmerlarve.
37. 1-10-1918, Hun ad., Herlufsholm: 1 Muldvarp, 1 Fjer fra Bagryggen af Gøg, 1 lille Frø (2 Knogler), 2 Skarnbasser, 2 smaa Løbebiller.
38. 1-10-1918, Hun juv., Herlufsholm: 1 Skarnbasse, 1 Ørentvist, 3 Natsværmerlarver, mindst 4 store Regnorme.
39. 1-10-1918, Han, Herlufsholm: Stærkt fordøjede Regnormerester, Jord.
40. 1-10-1918, Hun ad., Herlufsholm: 1 lille Frø (Knogler), 2 Biller.
41. 1-10-1918, Han, Herlufsholm: 1 Skovmus.
42. 1-10-1918, Han, Herlufsholm: 1 stor Skrubtudse, 1 Skarnbasse.

43. 1-10-1918, Hun juv., Herlufsholm: 1 stor Skrubtudse, mindst 4 Regnorme.
44. 4-10-1918, Han (juv.), Herlufsholm: 3 alm. Spidsmus, 1 Markmus.
45. 4-10-1918, Hun ad., Herlufsholm: 1 alm. Spidsmus.
46. 4-10-1918, Han, Herlufsholm: 1 Dværgspidsmus, 1 Skarnbasse, 1 Natsværmerlarve.
47. 4-10-1918, Hun juv., Herlufsholm: 1 Markmus, 3 Skarnbasser.
48. 4-10-1918, Hun (juv.), Herlufsholm: 2 Markmus, 2 Løbebiller, 1 Græshoppe.
49. 31-8-1919, Han, Herlufsholm: 1 alm. Spidsmus, 1 Dværgspidsmus, 3 Markmus.
50. 1-9-1919, Han, Gaunø: 1 Markmus, korte Fjer samt Rester af Hoved og Hals af Ringdue, Paddeknogler.
51. 4-9-1919, Han, Haslevegnen: 1 Fjer (ca. 5 cm lang), 1 stor Skrubtudse (parteret), 1 Skarnbasse, 3 Biller (ca. 1 cm), 1 Græshoppe, 1 stor Sommerfuglelarve.
52. 4-9-1919, Han, Haslevegnen: 1 Markmus, 1 Skovmus, 1 stor Frø, 1 stor Løvgræshoppe, 1 Løbebille, 1 Stump af Regnorm, 1 Græsblad, lidt Grus.
53. 11-9-1919, Han, Herlufsholm: 2 Markmus, 1 Skovmus.
54. 22-9-1919, Han, Herlufsholm: 2 Markmus, 1 lille Stump af Fjer, enkelte Dun, ingen Knogler eller Kød, 1 lille Skrubtudse, 1 Billelarve, 27 Stykker af Regnorme, megen Jord, Plantetrævler.
55. 22-9-1919, Hun juv., Herlufsholm: Faa Paddeknogler, 3 Skarnbasser, 1 Skolopender, 7 Snudebiller, 1 Bygkorn.
56. 23-9-1919, Han, Herlufsholm: 1 Markmus, 1 stor Springpaddes Knogler, lidt Grus.
57. 2-10-1919, Han, Herlufsholm: 12 Løbebillelarver, 1 Skolopender, en Del Jord, Plantetrævler.
58. 2-10-1919, Han, Gaunø: 1 lille Springpadde, lidt Jord, Brudstykker af raadne Blade.
59. 2-10-1919, Han, Herlufsholm: 1 Skovmus, 1 Markgræshoppe, 2 Skarnbasser, 1 stor Sommerfuglelarve, 2 andre Insektlarver.
60. 2-10-1919, Han, Gaunø: 2 Mus, 6 Markgræshopper, 7 Skarnbasser, 1 lille Edderkop, 1 lille Larve, faa Bladstumper.
61. 30-9-1919, Hun juv., Herlufsholm: Faa Haar af Mus.
62. 2-10-1919, Hun juv., Gaunø: Mange Paddeknogler, 1 Sommerfuglelarve, 1 ubestemt Larve, 3 smaa Rovbiller, 2 Myrer, 1 lille Bille, 8 andre Insekter.
63. 29-10-1919, Han, Gaunø: 2 store Sommerfuglelarver, 2 Skarnbasser, 1 Maalerlarve?, lidt Jord og Plantetrævler.
64. 25-8-1919, Stoholm, Viborg: Frøer.
65. 3 9-1920, Gaunø: 5 smaa Fjer (fra Musevaagen? Fuglen ikke aabnet af mig!), ingen Knogler, ca. 150 Stankelben, 1 Bladhveps, 4 store Sommerfuglelarver, 4 Markgræshopper, 1 Flue, 2 smaa Biller, 1 Skarnbasse.
66. 13-9-1920, Han, Herlufsholm: 1 Muldvarp.

67. 19-9-1920, Hun juv., Herlufsholm: Faa Knogler af Padde, 5–6 Stykker ca. 1 cm lange Regnormestumper, megen »Grød«, en Del Jord, mange Plantedele (fra Regnormene?), 1 grenet Rod.
68. 26-9-1920, Hun ad., Herlufsholm: 5 større og mange smaa Knoglestumper af Padde, 1 stor Flue, 1 ubestemt Insekt, 2 smaa Biller, 1 Myre, 4 Bænkebidere, lidt »Grød«.
69. 1-10-1920, Hun juv., Gaunø: 2 Markmus.
70. 12-10-1920, Egaa ved Aarhus: 1 Muldvarp, 1 Markmus, Frø, Skarnbasse, Løbebille.
71. 2-9-1921, Herlufsholm: 1 alm. Spidsmus, 3 Markmus, 1 lille Springpadde, 1 stor Løbebille, 1 Ørentvist.
72. 11-9-1921, Han, Holmegaard pr. Olstrup: Mængder af Musehaar, 2 Knogler af Mus?, 1 Staalorm, 1 Hugorm, 2 Firben, 8 Skarnbasser, enkelte Plantetrævler.
73. 18-9-1921, Han, Herlufsholm: 2 store Løbebiller, 1 stor Græshoppe.
74. 25-9-1921, Orehoved: 4 Læderløbere, 1 stor Bille, 2 Skarnbasser, 2 Markgræshopper, 2 Løvgræshopper, 4 store Sommerfuglelarver, 8 Ørentviste.
75. 28-9-1921, Han, Herlufsholm: 1 Markmus, 1 lille Frø, 1 stor Frø, 1 lille Bille.
76. 20-11-1921, Hun juv., Gunderslevholm: 2 Skovmus, 1 Løbebillelarve.
77. December 1921, Herlufsholm: Blev skudt i Færd med at tage en Kylling, iøvrigt ikke undersøgt.
78. 20-9-1922, Kongens Enghave: 1 Firben, 4 store Græshopper, 4 Skarnbasser, 7 grønne Natsværmerlarver.
79. ca. 25-9-1922, Hun juv., Hellebæk: 1 Spidsmus, 2 brune Frøer, 2 Natsværmerlarver.
80. 13-8-1886, Jonstrup: 2 Markmus, 1 Lærke, 1 Firben.
81. 12-9-1894, Han, Hellerupgaard: 1 ung Stær.
82. 12-2-1895, Han, Lystrup: 1 Rødmus, 1 Bogfinke (Han).
83. 7-9-1895, Han, Lerchenborg: 1 Husmus, 2 Skarnbasser, 1 Maalerlarve, talrige smaa Biller.
84. 17-9-1895, Herlufsholm: 1 Frø, 1 Løbebille.
85. 16-10-1895, Hun, Vaar pr. Nibe: 3 brune Frøer.
86. 26-10-1895, Gyldenholm: 1 alm. Spidsmus, 1 Dværgspidsmus, 1 Markmus, 1 Frø.
87. 9-11-1895, Lystrup: 2 Markmus, 1 Mus.
88. 25-1-1896, Han, Dania, Jylland: 1 Skovmus.
89. 1-9-1896, Han, Herlufsholm: 3 brune Frøer, 2 smaa Biller.
90. 13-9-1896, Hun, Søborggaard: 2 brune Frøer, 1 Kaaluglelarve, 1 Viklerlarve, 1 Løbebillelarve.
91. 15-9-1896, Han, Hesselhøj: 4 Markmus, 1 brun Frø, 1 Skarnbasse.
92. 21-9-1896, Hun, Hesselhøj: 1 Markmus, 1 Frø, 1 Natsværmerlarve, flere Smaabiller.

93. 21-9-1896, Hun, Hesselhøj: 1 Snog, 1 Frø, 1 stor Græshoppe, 7 Sommerfuglelarver, 1 Guldsmed, 2 smaa Løbebiller.
94. 22-12-1896, Hun, Frydendal: 1 afskaaret Hoved med Ring- og Taphvirvel af tam Høne.
95. 11-9-1898, Han, Kjøbenhavns Omegn: 1 Markmus, 1 Graaspurv, 4 brune Frøer.
96. 11-9-1898, Han, Ourupgaard: 1 Larve af Ligustersværmer.
97. 22-9-1899, Han?, Glorup: Kaalorme.
98. 25-5-1896, Han, Hesselhøj: Mus.
99. 17-9-1900, Han, Hvalsøe: 1 Skovmus, ca. 25 store Græshopper, ca. 10 Larver af Kaalugle.
100. 6-9-1902, Margretelund, Viborg: 1 Skarnbasse, Ørentviste, Biller (Snudebiller?).
101. 30-8-1908, Han?, Viborg?: 1 parteret Muldvarp.
102. Sidst i August, Aar?: 1 Firben, 56 alm. Græshopper.

De 102 Musevaager havde i det mindste ædt 19 Spidsmus, 6 Muldvarpe, 59 Mus, 8 Fugle, 10 Krybdyr, ca. 51 Frøer og Tudser, 300 Biller, 79 Sommerfuglelarver, 105 Græshopper, ca. 50 Ørentviste, 226 forskellige Insekter samt ca. 50 Regnorme og enkelte andre Dyr (Snegle, Bænkebidere m. m.). I denne Optælling er »Musehaars« Tilstedeværelse alene opført som 1 Mus, »Paddeknogler« som 1 Padde o. s. v. For Fjerenes Vedkommende hos Nr. 27, 37, 54, 65 var de for at medregnes til Stede i for ringe Mængde og under Forhold, som tydede paa, at de var komne tilfældigt i Maven ligesom Plantestængler, Bladstumper og lign. Nr. 37, som var dræbt den 1. Oktober, indeholdt saaledes en Rygfjer af Gøg. I den Anledning skriver Museumsamanuensis R. Hørring i et Brev: »Særlig bemærkelsesværdig er vel nok Gøgefjeren; den er den (Musevaagen) da kommet til paa ærlig Maade, enten 1) fra Aadsel eller 2) opplukket fra Jorden eller 3) gemt fra i Høsten, det sidste dog ganske usandsynligt; Fjeren giver et Fingerpeg om, at man skal være varsom med Slutninger fra Maveindhold; nogle faa Fjer kunne ikke afgørende vidne imod en Rovfugl! Intet andet Spor af Fugl fandtes i dens Mave.«

Nr. 94 indeholdt 1 afskaaret Hoved af en Høne, aabenbart taget paa en Mødding. Nr. 50 havde Rester af Hoved og Hals af Ringdue, og Nr. 77 blev skudt i Færd med at fortære 1 Kylling, — det er de 2 eneste af de 102 undersøgte Musevaager, som havde forgrebet sig paa Dyr, som har direkte Interesse for os. Kun 6 havde ædt Smaafugle, som vel næppe alle kan være tagne levende af Musevaagen selv; det kan f. Eks. være Bytte, som er taget fra en anden Rovfugl.

I hosstaaende Tabel ses det Antal Musevaager af de omtalte 102, som indeholdt vedkommende Dyr. Til Sammenligning ses de tilsvarende Tal fra en Undersøgelse af 1237 Musevaagemaver, foretagen i Tyskland af Prof. Dr. Rörig ved den kejserlige biologiske Anstalt for Land- og Forstvæsen*).

	Insektædere	Gnavere (Mus)	Vildt og Fjerkræ	Smaafugle	Krybdyr	Springpadder (Frøer, Tudser)	Leddyr (Insekter m. m.)	Regnorme	Snegle
Antal Musevaager (af 102)	19	40	2	6[1]	6	39	65	14	2
Antal Musevaager (af 102) %	19	39	2	6	6	38	64	14[2]	2
Antal Musevaager (af 1237)	219	890[3]	88	44	72	186[4]	245[5]		
Antal Musevaager (af 1237) %	18	72	7	3,6	6	15	20		

[1] Nr. 11, 36, 80, 81, 82, 95. [2] Forekommer sammen med Jord, stammende fra Ormenes Tarmindhold; kun paaviste af R. Hørring og mig, muligvis overset af andre. [3] Foruden Mus (hos 820) tillige Blindmus og Hamster samt Rotter. [4] Hos nogle baade Fisk og Padder. [5] Kun Insekter.
Følgende Dyr i Rörigs Oversigter er ikke medtagne her, nemlig: Væsel (9 Tilfælde), Egern (4) og Fisk (6).

Hvad Prof. Rörigs Undersøgelser angaar, maa bemærkes, at hans Musevaager stammer fra alle Aarets Maaneder. Paa følgende 8 nær: 11, 29, 76, 77, 82, 88, 94, 98 stammer mine fra Efteraarstræktiden fra de sidste Dage i August til og med første Halvdel af November. Disse otte forrykker ikke væsentligt Billedet af Ernæringsforholdene, hvorfor jeg ikke har udskudt dem i Tabellen.

Af Rörigs 1237 Musevaager havde, som ovenfor nævnt, 820 taget Mus. Ved at dele disse i to Grupper, den ene omfattende dem fra September til April og den anden fra Maj til August, viste det sig, hvad man havde betvivlet, at Fangsten af Mus omtrent var ens Sommer og Vinter, idet 67,5 % af Musevaagerne om Vinteren og 62 % om Sommeren

*) Prof. Dr. Rörig: Magen- und Gewölluntersuchungen heimischer Raubvögel. Arbeiten aus der kaiserlichen biologischen Anstalt für Land- und Forstwirtschaft, Bd. VII, 4. Berlin 1909.

havde været optaget af Musefangst. Om Vinteren havde en Musevaage gennemsnitlig 2,4 Mus i Maven, om Sommeren 2 Mus. Dette staar naturligvis i Forbindelse med, siger Rörig, at der om Sommeren er lettere Adgang til at tage Muldvarpe, Spidsmus, Frøer, Firben og Insekter. Jagtvildt og Fjerkræ tages saavel Vinter som Sommer undtagelsesvis. Af de om Sommeren skudte Musevaager havde kun 5,5 % og af de om Vinteren skudte 7,6 % forgrebet sig paa Jagtvildt og Fjerkræ. At Tallet for Vinterens Vedkommende er størst, staar i Forbindelse med, at Musevaagen tager svage, anskudte eller skudte Dyr. Blandt de 88 i Tabellen nævnte Tilfælde var saaledes 4 Raadyr og 14 gamle Harer fra December til Marts. Ingen mistænker vel en Fugl med saa ringe Styrke som Musevaagen for at have dræbt sunde Dyr af disse Arter, — adskillige (Raadyrene i ethvert Tilfælde) maa have været Aadsler.

Sammenlignes nu Tallene her fra Landet med Rörigs, er det mest paafaldende, at kun 39 % af Musevaagerne havde fanget Mus, og man kunde maaske vente, at det derfor var gaaet mere ud over Jagtvildt og Fjerkræ; men det er aldeles ikke Tilfældet, idet kun 2 forsyndede sig! Føden har derimod i højere Grad bestaaet af Padder (for 38 %'s Vedkommende), samt Leddyr og Orme (henholdsvis 64 % og 14 %).

Uden at generalisere i højere Grad end forsvarligt, kan det fastslaas, at Undersøgelsen tyder paa: 1) at Musevaagen i Mangel af Mus, som er dens Hovedføde, som Erstatning tager Insekter, Padder og Orme, samt 2) at Musevaagen her i Landet i Efteraarstræktiden absolut ingen Rolle spiller for Jagtvildt og Fjerkræ, idet kun een af 94 havde ædt af en Ringdue.

Prof. Rörig slutter sin Omtale af Musevaagen i sin Bog: Wild-, Jagd- und Bodenkultur (Neudamm 1912) saaledes: Gid der maa blive vist Musevaagen Skaansel i de Kredse, som ene kan forhindre den hidtidige hensigtsløse Bortskydning.

LAADDENBENET MUSEVAAGE
(*Buteo lagopus*, [Brünn.])

I efterfølgende Fortegnelse over Maveindhold skyldes Nr. 1 † Overlærer H. Chr. C. Mortensen, Viborg, Nr. 4, 7 og 8 E. Lehn-Schiøler samt Resten R. Hørring.

MAVEINDHOLD

1. 25-12-1883, Jonstrup: 9 Markmus, 1 Frø.
2. ca. 16-10-1895, Lønnede, Gaunø: 2 Markmus.
3. 26-10-1895, Hun, Lerchenborg: 1 Markmus, 1 Muldvarp.
4. 15-12-1895, Hun, Heslehøj: 3—4 Mus.
5. 6-10-1896, Hun, Bøtø, Falster: 1 Markmus, 1 Tudse, 2 brune Frøer, 1 Mariehøne.
6. 6-10-1896, Han, Bøtø, Falster: 4 Markmus.
7. 20-10-1896, Hun, Bøtø, Falster: Mus.
8. 21-10-1896, Han, Bøtø, Falster: Mus.
9. 28-10-1896, Hun, Kongelunden: 2 Markmus.
10. 29-11-1896, Han, Frederikssund: 1 almindelig Spidsmus.

Uheldigvis er mit Materiale af denne Musevaage ringe. Prof. Rörig fremhæver med Rette, at denne Fugl er endnu mere »uskyldig« end den Alm. Musevaage, idet hans Undersøgelse af 386 Laaddenbenede Musevaager gav følgende Resultat: 355 = 92 % havde fanget Mus. Hos 27 fandtes Muldvarp, hos 12 fandtes Spidsmus, hos 6 Væsel, hos 15 Rester af Jagtvildt, hos 10 forskellige Fugle — Krager, Smaafugle —, hos 2 Rester af Frøer og Insekter. Jagtvildtet bestod af 2 unge Harer, 1 gammel Hare, 3 Kaniner, 8 Agerhøns, 1 Fasan. Kun 3,9 % af 386 Musevaager havde altsaa ædt Jagtvildt.

Da denne store Art jo kun findes hos os som Vintergæst, var det maaske at vente, at den gjorde stor Skade paa Jagtvildtet, men dette er netop ikke Tilfældet, — den er i endnu højere Grad end Taarnfalken Museæder af Rang.

HVEPSEVAAGE

(*Pernis apivorus*, [L.])

I efterfølgende Fortegnelse over Maveindhold skyldes Nr. 1 og 2 † O. Winge, Nr. 4 og 7 E. Lehn-Schiøler, Nr. 3, 5, 6, 9, 10, 11 og 21 R. Hørring, Nr. 17 P. Skovgaard. Museumsamanuensis mag. sc. K. Henriksen har velvilligst undersøgt Resten.

MAVEINDHOLD

1. 4-11-1885, Han, uden Findested: Maven temmelig fuld af Insektstumper.
2. September 1888, Landskrona: Maven fuld af Hvepse og Hvepseyngel.
3. 23-8-1896, Hun, Ourupgaard: 1 Gedehams *(Vespa crabro)*.

4. 11-9-1898, Hun, Ourupgaard, Nykøbing F.: Hvepse.
5. ca. 20-9-1899, Kongelunden, Amager: ca. 400—500 Hvepse og Hvepselarver.
6. 16-9-1900, Han, Kathrinebjerggaard pr. Glostrup: Maven tom, med lidt ufordøjede Planterester.
7. 11-7-1909, Dununge (ca. 12 cm lang), Store Dyrehave, Hillerød: i Kroen Snegle.
8. 4-9-1918, Hun, Herlufsholm: ca. 20 Hymenopter-Larver[1].
9. 28-8-1919, Hun ad., Herlufsholm: Maven tom, blot lidt ubestemmelig spinatgrøn Grød.
10. 28-8-1919, Hun ad., Gaunø: en Del Hvepse og mange Hvepselarver.
11. 28-8-1919, Han, Gaunø: Rester af 2 Hvepse.
12. 28-8-1919, Hun ad., Herlufsholm: ca. 5 Hymenopter-Larver, Resten ganske ubestemmelig.
13. 28-8-1919, Hun virgo, Herlufsholm: Rester af 2 Larver, vistnok af Biller og i saa Fald vistnok den i Hvepseboer levende *Metoecus paradoxus*.
14. 30-8-1919, Han, Herlufsholm: ca. 4 Hymenopter-Larver, Rester af en Hveps, ca. 10 Rundorme (Snyltere).
15. 31-8-1919, Hun virgo, Herlufsholm: 2 Hymenopter-Larver; ubestemmelige Rester af voksne.
16. 31-8-1919, Han, Herlufsholm: 8 Hymenopter-Larver, ubestemmelige Rester af voksne.
17. 2-9-1919, Han, Herskind: 12 Ekspl. af en lille gul Humlebi, hvoraf 1 Ekspl. fuldt udviklet, Resten i Kokonstadiet, det hele i gulligt Fyldstof, vist af Kokonrester og koaguleret Næringsmasse.
18. 6-9-1919, Gaunø: 5 Hymenopter-Larver og Rester af en udviklet Hveps (*Vespa saxonica*, F.).
19. 18-9-1919, Hun juv., Herlufsholm: ca. 120 Larver, ca. 20 Pupper og ca. 16 unge (bløde) udviklede Hvepse (*Vespa vulgaris*).
20. 6-9-1920, Hun ad., Herlufsholm: ca. 70 Hymenopter-Larver, 2 Rundorme (Snyltere).
21. 18-9-1920, Hun juv., Herlufsholm: i Maven blot lidt spinatgrøn Grød.

Der er altsaa i 21 undersøgte Hvepsevaagemaver ikke fundet fjerneste Spor af Hvirveldyr af nogen Art. Hos Nr. 7, en meget lille Dununge, fandtes Snegle. Hos de øvrige var de bestemmelige Bestanddele altid Insekter, mest Larver. Paa een Undtagelse nær (Nr. 13) tilhørte Insekterne og Larverne de aare-

[1] K. Henriksen skriver i Brev: I de fleste Maver var der flere eller færre Huder af Hymenopter-Larver — vel nok Hvepse, men med Sikkerhed kan det ikke siges, uden hvor der er *Imagines* (udviklede Insekter) med —, for Larver af alle Bier, Gedehamse o. s. v. ligner jo hinanden til Forveksling.

vingede *(Hymenoptera)* og var vel sagtens Hvepse; i Nr. 17 fandtes dog Humlebi.

Prof. Rörig har undersøgt Maveindholdet hos 107 Hvepsevaager, hvis Næring overvejende bestod af Insekter. Af varmblodede Dyr fandtes kun: 2 Mus, 1 Muldvarp, 1 ung Agerhøne, 3 smaa Fugle. Krybdyr og Padder fandtes 19 Gange. Af Insekter fandtes der Hvepse og Hvepseyngel hos 48 Individer. Det fremgaar heraf, at Hvepsevaagen ingen Skade gør paa Jagtvildt og Fjerkræ, — hvorfor den bør skaanes.

TAARNFALK

(*Falco tinnunculus*, L.)

I efterfølgende Fortegnelse over Maveindhold skyldes Nr. 1, 13, 14, 41 og 42 E. Lehn-Schiøler, Nr. 2—12 R. Hørring, de øvrige er undersøgte af mig med Bistand af Disciplene S. Bang, J. Hansen, K. Lindberg, M. Winge og A. Hovmand.

1. MAVEINDHOLD

1. 24-1-1895, Hun, Lyngbygaard: 1 Grønsidsken, 2 Markmus.
2. 10-3-1895, Han, Søborggaard: 1 Musvit.
3. 11-4-1895, Han, Birkendegaard: 1 Aadselgraver, 1 Vandkalv, 2 Larver, Skarnbasse, ingen Hvirveldyr.
4. 6-6-1895, Hun, Oxholm pr. Aabybro: 1 Markmus, 1 Mejse?
5. ca. 1-9-1896, Hun, Dania, Mariager: 1 Markmus, 4 Sommerfuglelarver.
6. 21-9-1896, Hun, Søborggaard: 1 Markmus.
7. 10-9-1896, Han, Ballerup: 1 Markmus.
8. 29-1-1897, Han, Lerchenborg: 1 Markmus.
9. 25-8-1897, Han, Læsø: 2 Husmus, 2 Græshopper.
10. 25-9-1897, Han, Vemmetofte Strandskov: 1 Markmus, 3 Skarnbasser, 1 Vandkalv, 2 Løbebiller, 1 Billelarve, 14 tommelange glatte Natsværmerlarver, 12 store Løvgræshopper. (Undersøgelsen foretaget af R. H. Stamm).
11. 2-9-1898, Hun, Nysted: 10 Løvgræshopper, 1 alm. Spidsmus.
12. ?-1898, Danmark?: 1 Skovmus, 1 Markmus, 1 Bille.
13. 24-7-1899, Hun, Bøtø, Falster: Mus.
14. 15-8-1899, Han, Glorup, Fyn: Mus.
15. 4-9-1918, Han juv., Herlufsholm: 1 hvid Vipstjert.
16. 25-8-1919, Hun juv., Herlufsholm: Rester af 27 Skarnbasser 1 Bolle Haar med Kæbe og løse Tænder af 1 Markmus.
17. 25-8-1919, Hun juv., Herlufsholm: Lemmer, Kæber, Kød og Hudstykker af 1 Markmus, Rester af 1 Græshoppe.

18. 30-8-1919, Han juv., Herlufsholm: Rester af 8 Skarnbasser.
19. 31-8-1919, Hun juv., Herlufsholm: Rest af 1 Græshoppe, 32 Æg af samme (skyldes sikkert den fordøjede Græshoppe), enkelte Rester af Biller (Skarnbasse).
20. 3-9-1919, Han juv., Bregentved: 2 parterede Markmus, 1 Græshoppe?.
21. 3-9-1919, Hun, Bregentved: 1 Bolle Musehaar og Billerester.
22. 4-9-1919, Hun juv., Bregentved: 1 parteret Markmus, Tænder og Knogler af 2 Markmus, 1 Stankelben.
23. 4-9-1919, Hun juv., Bregentved: Haar og Skindstykker samt Baglemmer og enkelte Knogler af 1 Markmus og 1 Mus, Skarnbasseæg?.
24. 4-9-1919, Hun juv., Bregentved: Haar og Skindstykker, Lemmer og Lemmeknogler af 3 Mus (heriblandt 1 Markmus), Æg af Skarnbasse?, 1 Æg af Græshoppe.
25. 6-9-1919, Hun juv., Herlufsholm: Dele af 1 alm. Spidsmus, Stykker af 1 Skarnbasse, 1 Løbebille, 1 stor Græshoppe.
26. 11-9-1919, Hun juv., Bregentved: Masser af Skind og Haar samt Knogler af mindst 6 Mus (heri Hoved af 1 Markmus), Rester af 1 Bille, 1 meget stor Sommerfuglelarve.
27. 14-9-1919, Han juv., Herlufsholm: Skind, Kød, Fødder og Overkæber af 2 Markmus.
28. 14-9-1919, Han, Herlufsholm: Masser af Musehaar og Museskind, Knogler og Tænder af 2 Mus.
29. 17-9-1919, Han, Herlufsholm: 3 stærkt parterede Mus, 1 stor Græshoppe, 5 tildels hele Vaarfluer.
30. 21-9-1919, Han juv., Næstved?: Mængder af Haar, Skind og Kød m. m. af 3 Mus (heraf mindst 1 Markmus), 1 Insekt.
31. 23-9-1919, Hun ad., Herlufsholm: Bagpartier, Lemmer og 2 Hoveder af 3 Markmus, Stumper af Kitin samt Vinger af 5 Skarnbasser.
32. ca. 23-9-1919, Han juv., Falster: Masser af Haar i Boller, Rester af 2 Mus sp., Vinger og Kindbakker af 2 Græshopper, ca. 30 Græshoppeæg.
33. 2-11-1919, Han juv., Gunderslevholm: faa Rester af 1 Markmus, Masser af Haar i halvfærdig Bolle.
34. 27-8-1920, Hun ad., Gunderslevholm. 3 levendefødende Firben, Rester af Skarnbasse og Græshoppe.
35. 10-9-1920, Hun ad., Gaunø?: Haar, Knogler, Kæbe, lidt Kød af 1 Markmus.
36. 11-9-1920, Hun juv., Lou?: 1 Bolle: Knogler og Haar af 1 Markmus.
37. 13-9-1920, Hun ad., Høvængegaard, Lolland: 1 stor Haarbolle med Rester af 1 Firben, 1 Dværgspidsmus, 2 Mus (Mus sp.) og 1 stor Sommerfuglelarve.
38. 24-9-1920, Hun juv., Gaunø: faa Musehaar, 1 Skarnbasse.
39. 1-10-1920, Hun juv., Gaunø: Masser af Haar og Skindstykker, Kæber af 2 Markmus og 1 Skovmus, 1 Dun og 1 lille Taarnfalkefjer.

40. 1-10-1920, Hun juv., Gaunø: Haar, Knogler, Kæber og Tænder i ethvert Fald af 2 Markmus, Vinger og Ben af 3 Skarnbasser.
41. 10-4-1914, Han, Benzon pr. Gjerrild: 1 Mus.
42. 20-9-1914, Hun ad., Horsens Omegn: Mus.

Af de undersøgte 42 Taarnfalkemavers Indhold fremgik, at der fandtes Spidsmus hos 3, Mus hos 34, Smaafugle hos 4, Firben hos 2 og Insekter hos 25. De 42 Falke havde mindst ædt 61 Mus.

Af de 516 Taarnfalke, hvis Maveindhold Prof. Rörig — i det under Musevaagen omtalte Arbejde — har undersøgt, havde 456 = 89 % fanget Mus, ialt 642 Stkr. Desuden var følgende Hvirveldyr blevet deres Bytte: 1 (een) Hare (Killing), 3 Spidsmus og 20 Smaafugle. Hos 9 Falke fandtes Firben og hos 125 fandtes Insekter.

Ifølge dette kan det ikke nægtes, at en mere nyttig Dagrovfugl end Taarnfalken ikke findes hos os. »Skaden«, den gør paa Jagtvildtet, er ikke værd at tale om — een Harekilling paa 516 Falke, og hvad Smaafuglene angaar, var det knap 4 % af Falkene, der havde taget saadanne.

2. GYLP

Som Supplement til ovenstaaende Maveanalyser kan jeg meddele en Oversigt over Indholdet af 215 Gylp af Taarnfalk. Disse er samlede og undersøgte af Kunstmaler P. Skovgaard, Viborg, som velvilligst har stillet disse Oplysninger til min Raadighed. Da disse er fra Foraaret i Modsætning til Maveindholdet, har de særlig Interesse, fordi de fleste af Maverne var fra Eftersommer og Efteraar.

PORTION I

75 Gylp fra Ved Sø Plantage 21-4-1916.

Hovedmateriale: Musehaar; øvrige Indhold: 3 Spidsmus, 49 Markmus *(A. agrestis)*, 4 Dværgmus, 3 Skovmus, 6 spurveagtige Fugle (vist Tornirisk, Spurv, Bogfinke), en Del Skarnbasser, flade, sorte Aadselgravere og andre Biller, enkelte Firbenskæl.

PORTION II

85 Gylp fra Ved Sø Plantage 21-4-1916.

Hovedmateriale: Musehaar; øvrige Indhold: 7 Spidsmus, 6 Dværgspidsmus, 3 Skovmus, 1 Husmus, 6 Dværgmus, 2 Rødmus, 23 Markmus, 2 Fugle (vist Lærke og Tornirisk), mange Skarnbasser og store graa Snudebiller.

PORTION III

25 Gylp fra Ved Sø Plantage 1-5-1916.

Hovedmateriale: Musehaar; øvrige Indhold: 2 Spidsmus, 1 Skovmus, 11 Markmus, 1 Syd-Markmus, 3 spurveagtige Fugle, Skarnbasser, store graa Snudebiller og andre Insekter.

PORTION IV

16 Gylp fra Købkes Plantage, April 1916.

Hovedmateriale: Musehaar; øvrige Indhold: 5 Spidsmus, 3 Dværgspidsmus, 3 Dværgmus, 5 Markmus, ingen Fugle!, ingen Insekter!

PORTION V

8 Gylp fra Henne Kirke.

Hovedmateriale: Musehaar; øvrige Indhold: 2 Skovmus, 1 Husmus, 2 Rødmus, 1 Fugl, Skarnbasse, Smelder, Aadselgraver, Snudebille.

PORTION VI

6 Gylp fra Neckelmanns Plantage 20-4-1921.

Hovedmateriale: Musehaar; øvrige Indhold: 1 Spidsmus, 2 Skovmus, 3 Markmus, nogle Firbenskæl, 1 Skarnbasse.

I disse 215 Gylp fandtes altsaa:

122	Mus	= 76 %
27	Spidsmus	= 27 %
12	Smaafugle	= 7,5 %
Sum: 161	varmblodede Dyr.	

Da der heller ikke i Gylpen fandtes Rester af Jagtvildt eller Fjerkræ og kun faa Fugle i Forhold til den samlede Fødemængde (hvor Insekterne ikke er talt sammen, ifølge Sagens Natur) faas som ovenfor af den lille Rovfugls Levevis det samme Billede, som i højeste Grad berettiger fuldstændig Fredning af denne.

EFTERSKRIFT.

Idet ovenstaaende Meddelelse, som først fremkom paa et vanskeligt tilgængeligt Sted — i »Indbydelsesskrift til de offentlige Afgangs- og Aarsprøver paa Herlufsholm i Juni 1923« —, herved genoptrykkes, finder jeg Grund til at tilføje lidt om Rovfuglenes Stilling her i Landet før og nu.

Efter Lov af 8. Maj 1894 var Ørne, Høge, Falke og Glenter fredløse hele Aaret, Musevaager og Ugler derimod fredede fra den 1. Februar til den 15. September. Hvorledes denne Lov virkede i Forbindelse med Dansk Jagtforenings og privates Præmiering for Nedlæggelse af Rovfugle, skyldige og uskyldige, er desværre altfor velbekendt[1]. Imidlertid ophørte Dansk Jagtforening med Udgangen af Aaret 1910 at betale Præmie for Nedlæggelse af Rovfugle. Dette var et Resultat, som Fuglevenner var glade for, idet man haabede, at den værste Forfølgelse var forbi. Private Jagtejere vedblev imidlertid stadig i stor Udstrækning at betale Præmie. Skydelisterne i Fagblade viser fremdeles, at det ikke er smaa Tal, det drejer sig om aarligt. De egentlig skadelige Fuglearter er nu sjældne, og man kan roligt gaa ud fra, at Hovedparten af nedlagte Rovfugle er Spurvehøge, Taarnfalke og Vaager. Samtidig med, at enkelte Ornithologer herhjemme snart i en Menneskealder har hævdet disse Fugles ringe Betydning for Jagten, er i Udlandet den samme Erkendelse bleven bekræftet ved indgaaende Undersøgelser. Saaledes skriver f. Eks. Prof. Dr. Rörig i »Wild-, Jagd- und Bodenkultur«, en Bog, i hvilken der stedse tages berettigede Hensyn til Jagt og Kultur, følgende om Musevaagen: »Dens Næring bestaar fortrinsvis af Mus, ofte ogsaa af forskellige Insekter og deres Larver; over for Jagtvildtet bliver den kun i ganske ubetydelig Grad skadelig«. I »Nutzen und Schaden der Vögel« (Gera-Untermhaus 1903), udgivet af den kgl. ungarske, ornithologiske Central med Understøttelse af det ungarske Landbrugsministerium, erklæres Musevaage og Taarnfalk for nyttige.

Det var derfor en Selvfølge, at man i den nye Jagtlov af 30. Juni 1922 tog Hensyn dels til denne Erkendelse og dels til de »skadelige« Arters Sjældenhed: Ugler (undt. Sneugle) samt Glenten, som næppe findes ynglende mere i Danmark, er fredede hele Aaret; Musevaage, Hvepsevaage og Taarnfalk er fre-

[1] Se Dansk ornith. Foren. Tidsskr., I, II, V og VII.

dede fra den 1. Februar til og med den 14. September; Sneugle, Due- og Spurvehøge samt Vandrefalk er fredløse hele Aaret. De ikke særligt nævnte Dagrovfugle er fredede fra den 1. Februar til og med den 31. Juli. Denne Lov er set fra en Naturvens Synspunkt et Skridt i den rigtige Retning, selv om et og andet kunde ønskes anderledes, f. Eks. Fredning af Taarnfalk hele Aaret og Musevaage under hele Efteraarstrækket samt Fredning af vort sidste ynglende Par Vandrefalke, som forresten vistnok fredes af Jagtejeren, til stor Ære for denne.

Hvis vore Jagtejere vilde vise den Velvilje fordomsfrit at overveje det uhensigtsmæssige ved fortsat Præmiering for Nedlæggelse af de foran nærmere omtalte Arter, i Særdeleshed, naar det sker paa Efteraarstrækket, er jeg sikker paa Resultatet, og paa, at disse Medborgere vilde erhverve sig alle Fuglevenners Taknemlighed. Vore Efterkommere vil da, ligesom vi, kunne nyde Synet af Taarnfalkens Flagring paa Musejagten samt Vaagernes kredsende Foraars- og Efteraarssejlads hen over vort Land.

Hvad de sjældnere Rovfuglearter angaar, kunde vore Jagtejere ligeledes i høj Grad vinde Naturfredningsvenners Paaskønnelse og Tak, hvis man i større Udstrækning end hidtil lod Naade gaa for Ret og viste Resignation. Ja, man vilde ovenikøbet derved være loyal over for vore Naboer. I Sverige, hvor Vandrefalk er fredet et enkelt Sted, er nemlig Havørn og Kærhøg, samt Glente, helt fredede, og i Tyskland gælder det samme Kongeørnen. Naar derfor en dansk Jæger f. Eks. nedlægger en Havørn, kan den let tilhøre de knap 20 Par, som af denne Fugl endnu yngler i Sverige. Hvad et saadant enkelt Skud nutildags kan betyde for Indskrænkning af en Fugleart er altsaa uhyre meget. Her er i Sandhed et Omraade, hvor vore Jægere, til liden Skade for dem selv, med nogen Selvovervindelse kan bidrage til Bevaringen i Nordeuropa af en faatallig Bestand af nogle af de herligste Skabninger blandt Fuglene: de tre Ørnearter, Jagtfalk, Vandrefalk, Kærhøge samt Duehøg og Lærkefalk.

HERLUFSHOLM MUSEUM i September 1923.

NYE OPLYSNINGER OM

FUGLELIVET I HOLTE OG OMEGN

AF

AXEL KOEFOED

Efter Fremkomsten af den i forrige Hæfte trykte Beretning om Holteegnens Fugle har jeg fra forskellige fugleinteresserede Mennesker modtaget en Række Oplysninger, der nedenfor skal meddeles; endvidere har jeg tilføjet enkelte Angivelser, der vedrører denne Egn, og som findes i de saakaldte Fyrberetninger[1].

KNARAND, *Anas strepera.* En Knarand blev skudt paa Furesø den 16. August 1912 (Kai Hammer).

SPIDSAND, *Anas acuta.* To Spidsænder opholdt sig i Furesø den 23. April 1921 (C. V. Otterstrøm).

KNOPSVANE, *Cygnus olor.* I 1923 har et Par Knopsvaner igen forsøgt at yngle i Kollemose; de begyndte at bygge Rede de første Dage af Maj inde i en større Rørholm og fik ogsaa lagt to Æg; af en eller anden Grund blev de dog forjagede derfra, og jeg har ikke siden set dem. Desværre er der i Aar bygget flere smaa Sommerhuse i det Hjørne, hvor de plejede at holde til, og dermed er sikkert Svanens Saga forbi her i Mosen.

HVINAND, *Clangula glaucion.* Den 1. Maj 1887 saa Oluf Winge større og mindre Flokke af Hvinænder i Furesø, og den 11. December samme Aar var der adskillige smaa Flokke samme Sted og i Bagsværd Sø; se V. Fyrberetning for 1887, S. 33.

EDERFUGL, *Somateria mollissima.* Den 22. April 1919 saa C. V. Otterstrøm en ♂ i Furesø, og den 22. April 1920 en Flok paa ca. 50 samme Sted. Tre Ederfuglehanner opholdt sig en Morgen sidst i Oktober 1921 i Vejlesø (Ludvig Hammer).

[1] Chr. F. Lütken: I. Jahresbericht (1883), II. Jahresbericht (1884) über die ornithologischen Beobachtungsstationen in Dänemark. Ornis, Wien 1885—1886. — O. Winge: III., IV., V. Report on Birds in Danmark. Ornis, Wien 1887–89. — H. Winge, fra 1911 R. Hørring: Fuglene ved de danske Fyr i 1888—1920. Vid. Meddel. fra naturhist. Foren., Kbhvn. 1891 - 1922.

GRAAGAAS, *Anser cinereus.* I April 1915 iagttog Hr. Paul Hude en Flok Graagæs, der spiste paa en nysaaet Havremark ved Nordenden af Furesøen ud for Bidstrup Hegn. Gæssene, en Flok paa 50—60 Stykker, satte fire paa Vagt omtrent i Markens Hjørner, medens Resten roligt forsynede sig forholdsvis tæt samlede i Markens Midte. De fire Vagtposter spiste ikke, medens de stod i Hjørnerne, men stod og spejdede til alle Sider. Hr. Hude saa dem blive afløst efter en Stunds Forløb af fire andre. Da han en Tid havde iagttaget dem i Ro, gik han lidt ned imod dem, men da den nærmeste Vagtpost opdagede ham, hørte han den skræppe op, hvorpaa hele Flokken øjeblikkelig gik til Vejrs og forsvandt imod Nordøst. Hr. Hude har et Par andre Gange samme Sted om Foraaret set Flokke af Graagæs, der fløj saa lavt, at han antog, de kom fra en Mark.

TRANE, *Grus cinerea.* En Flok Traner passerede om Eftermiddagen, den 22. April 1909, med høje trompetstødlignende Skrig over Bistrup Hegn i Retning mod Nordøst. En Kile tranelignende Fugle trak om Formiddagen, den 11. Oktober 1911, mod Nord over Holte, men paa for lang Afstand til sikker Bestemmelse; S. Saxtorph meddelte senere, at der i de Dage var skudt en Trane ved Farum (Kai Hammer).

RØDBEN, *Totanus calidris.* Den 18. og den 27. Maj 1912 var der et Par Rødben paa Vaserne ved Furesø; endvidere blev en enkelt Rødben set den 27. April 1914 paa Engen ved Frederikslund Skov (Kai Hammer).

ALK, *Alca torda.* Den 7. og den 10. April 1920 holdt ca. 50 Alke til i Furesø; de var let kendelige under Flugten og syntes delvis at optræde parvis. Den 16. April saaes ingen paa Søen, medens derimod den 22. og den 28. April ca. 10 og den 8. Maj 10 til 20 blev iagttagne. Endelig saaes den 25. Maj atter en Flok paa 10; Søens Overfladetemperatur var da ca. 12,5°. Bøgen begyndte at springe ud allerede den 15. April, og det virkede ejendommeligt med Alkene i Søen, omgivet af den udsprungne Skov, men Grunden til, at Alkene blev her saa længe, er vel den, at den dybe Furesø opvarmes meget langsomt, saa de dybt dykkende Fugle kommer ned i meget koldt Vand. Efter 25. Maj kom Hr. Otterstrøm paa Grund af Bortrejse ikke paa Søen i længere Tid. Andre Aar end 1920 husker Hr. Otterstrøm ikke

at have set Alke i Furesø; om Vinteren er her dog sikkert nogle, men Vinterfugle har han kun sjældent haft Lejlighed til at studere nærmere.

RØRDRUM, *Botaurus stellaris.* Den 28. Maj 1917 opholdt en Rørdrum sig neden for Hr. Otto Wolff's Have i et større Rørbælte, stødende op til Kollemose. Dens underlige Lyd hørtes flere Dage i Træk, og han troede først, den stammede fra, at der blev banket paa en Baad, der laa trukket op paa den anden Side af Mosen.

STORK, *Ciconia alba,* har i flere Aar, men dog ikke siden ca. 1912, ynglet paa Hestkøbgaard ved Birkerød; derimod har et Par Storke i 1923 haft Rede paa en Skorsten paa Teglværket lidt Nord for Birkerød Jernbanestation, hvor de fik Unger. Det er første Gang, de har bygget der, og man havde ikke forsøgt, saasom ved at lægge et gammelt Vognhjul eller lignende Redemateriale op paa Skorstenen, at tiltrække dem (Paul Hude).

SORT STORK, *Ciconia nigra.* En ung ♀ blev set i Rudeskov, den 28. August 1880. Se I. Fyrberetning for 1883, S. 48.

SKARV, *Phalacrocorax carbo.* En Eftermiddag, sidst i April 1920, blev et Par Skarver set flyvende over Terrænet mellem Vejle- og Furesø i Retning nordefter (Ludvig Hammer).

LÆRKEFALK, *Falco subbuteo.* En udvoksen ♂ blev skudt paa Furesø den 13. August 1912. Ligeledes blev den 21. August 1913 en Lærkefalk skudt samme Sted; den indeholdt i Maven en Digesvale samt en Del Gedehamse (Kai Hammer).

KONGEØRN, *Aqvila fulva,* har E. Myhlertz kun set en Gang i Rudeskov; det var en taaget Martsmorgen 1911 ved Stubbesø. Nævnte Dag gik han, som saa ofte, en Tur gennem Rudeskov og hørte da ved Fiskebakken Duehøgen, *Astur palumbarius,* skrige mere op end sædvanligt, hvorfor han gik efter Lyden; han saa da en Kongeørn flyve op fra den gamle Eg, som endnu staar der i Kanten af Granerne. Ørnen fløj over imod Lollikegaarden, men vendte om, da den var kommet noget uden for Skoven, og kom atter op til Fiskebakken, hvor to Musevaager, *Buteo vulgaris,* skreg op mere end almindeligt; han saa da Ørnen komme sejlende langs Vejen i Kanten af de gamle Bøge lige imod sig kun ca. 20 m oppe. Da den var kommet paa korteste

Afstand, sprang han frem og forskrækkede den derved saadan, at den kastede begge Fangerne fremefter og slog fuld Kraft bak med de mægtige Vinger — et herligt Syn paa saa kort en Afstand. Den slog nu i nogle store Kredse ned langs Mosen og forsvandt over en høj Gran ved Planteskolen. Da den havde passeret Toppen af Granerne, fløj den ellers saa modige Duehøg ud fra en Gran lige saa forskræmt, som kunde det have været en Due, den selv var efter. Siden har han ingen Ørne set i Rudeskov, ej heller Glenter paa Træk, sikkert fordi Terrænet desværre har skiftet saa meget Karakter i de senere Aar.

HAVØRN, *Haliaëtus albicilla.* Ved Lillekalv i Furesø forfulgte en Havørn den 8. August 1911 en stor Flok Terner, *Sterna hirundo*; der skal iøvrigt i det Aar være iagttaget et Par Havørne ved Furesøen flere Gange i Sommerens Løb (Kai Hammer).

SORT GLENTE, *Milvus migrans*, saa R. Jul. Olsen, den 20. Marts 1904 Kl. 1, flyvende hen over Nørreskov ved Furesø; se 22. Fyrberetning for 1904, S. 221.

GLENTE, *Milvus ictinus*, havde Rede i Frederiksdal Skov ved Furesø, den 9. Maj 1880 (Cand. pharm. Faber); se I. Fyrberetning for 1883, S. 5. Glenten saa Hr. E. Myhlertz omtrent hvert Aar fra 1903 til 1910 — særlig i Foraarstiden — trække over Holteskovene. Kai Hammer saa den 30. Marts 1909 to Glenter flyve over hans Have i Holte.

DUEHØG, *Astur palumbarius*, iagttog E. Myhlertz første Gang i 1903 i Rudeskov, men naturligvis havde den været der mange Aar før. Ofte har han set baade Han og Hun i Yngletiden sidde paa en væltet Birkestamme ved Sækkedam i nævnte Skov. Reden havde Høgene i en gammel Birk ca. 5 m over Jorden midt ude i nævnte Dam.

FISKEØRN, *Pandion haliaëtus*, var næsten en daglig Gæst i Løgsøen i Rudeskov i 1903 og nærmest følgende Aar (Erik Myhlertz).

PERLEUGLE, *Nyctale funerea*, blev set i Nørreskov ved Furesø den 25. Oktober 1881; se I. Fyrberetning for 1883, S. 10.

HULDUE, *Columba oenas.* I Firserne byggede Hulduen almindelig i Skovene ved Furesø (Cand. pharm. Faber); se I. Fyrberetning for 1883, S. 42.

MURSVALE, *Cypselus apus*. Om Mursvalen kan jeg tilføje, at en Koloni paa 12—14 Par i 1923 har ynglet i Vandtaarnet paa Virum Skole.

LILLE FLAGSPÆTTE, *Dendrocopus minor*. En Hun iagttoges den 5. Januar 1919 af Læge Kai Hammer paa ganske nært Hold i et Ellekrat ved Furesøens Kyst; se 37. Fyrberetning for 1919, S. 220.

MELLEMFLAGSPÆTTE, *Dendrocopus medius*. En ung Fugl blev skudt i Rudeskov, den 15. August 1895, af afdøde Knud Andersen; ligeledes er en ♂ juv. skudt i samme Skov, den 11. August 1919, af R. Hørring. Begge Fuglene findes paa Zoologisk Museum.

RAAGE, *Corvus frugilegus*. I en Lund, stødende op til Hestkøbgaards Have ved Birkerød, har der i de sidste 20 Aar været en Raagekoloni paa 100 à 125 Reder; der skydes hvert Aar ved Løvspring ca. 500 Unger (Grosserer Andreas Hansen).

RAVN, *Corvus corax*. En Ravn blev set den 18. November 1912 paa en Mark ved Dronninggaard; to Ravne fløj mod Syd over Holte om Formiddagen, den 16. Marts 1914 (Kai Hammer).

DIGESVALE, *Hirundo riparia*. Den 13. August 1912 var der et mægtigt Træk paa mange Tusinde Digesvaler over Furesøen (Kai Hammer).

GRANSANGER, *Phyllopseustes rufus*. En Rede med 6 Æg af Gransangeren blev fundet i Gelskov den 29. Maj 1914. Lokaliteten var en henved 2 ha stor Bevoksning af 13 m høje Fyrretræer, staaende spredt i tæt Underskov. Reden sad ca. 60 cm over Jorden i en lille Bøg; Indgangshullet var i øverste Kant af nordre Side (Kai Hammer).

STOR KORSNÆB, *Loxia pityopsittacus*. Otte Individer opholdt sig den 8. Marts 1911 i Vejtræerne i Dronninggaards Allé; de sad og pillede Frøet ud af Fyrrekogler, som de hentede i en Plantning i Nærheden (Kai Hammer).

RETTELSER:

Side 42, Linie 3 f. o.: Frydenlundsskov, *læs* Frederikslundsskov.
— 60, — 4 f. n.: Juni, *læs* Juli.

BARTRAMS KLIRE *(BARTRAMIA LONGICAUDA)* OG BRUSHANE *(MACHETES PUGNAX)* I GRØNLAND.

AF

A. JØRGENSEN, Bramminge.

Blandt en Del Fugleskind, som jeg modtog i September Maaned fra Fotograf John Møller i Godthaab i Grønland, fandtes en Bartrams Klire, *Bartramia longicauda* (Bechst.), Hun, skudt ved Godthaab 21. Maj 1923. I den karakteristiske Tegning af Svingfjer og Halefjer er den ganske overensstemmende med et Skind fra Venezuela i min Samling.

Denne Art, der er en talrig Fugl i Nordamerika, men ikke gaar op i de arktiske Egne, er, saavidt mig bekendt, ikke tidligere truffet i Grønland; i Europa har den vist sig adskillige Gange som tilfældig Gæst, især i England, der jo har haft Besøg af mange andre amerikanske Arter; som ny for Danmark er den paavist af E. Lehn Schiøler fra Tim i Vestjylland (Dansk ornith. Foren. Tidsskr., 15. Aarg., p. 46.).

Hr. Møller har ved tidligere Lejlighed sendt mig en Brushane, *Machetes pugnax* (L.), ung Han, skudt i Efteraaret 1919 ved Kangek ved Godthaabsfjordens Munding. Da Arten kun tilfældigt forekommer i Amerika og ikke yngler paa Island samt er forsvunden som fast Ynglefugl i England, maa man vel nærmest antage, at det paagældende Individ stammer fra Norge.

Brushanen er tidligere truffet ved Nanortalik i det sydligste Grønland (se H. Winge: Grønlands Fugle, 1898, p. 162.).

ET SØSKENDEPAR AF HVEPSEVAAGEN
(PERNIS APIVORUS)

AF

P. G. LØVENGREEN

I Slutningen af Juni 1921 fødtes ved Cortina d'Ampezzo i Syd-Tyrol to Hvepsevaager, hvis Ungdom ikke blev almindelig, idet de som ganske smaa Dununger i Begyndelsen af Juli blev hentet ned fra Reden af nogle italienske Soldater (Alpinere). Reden fandtes i Skoven ved Cortina ca. 15 m oppe i en høj Gran. Den første Søndag, efter at jeg havde stiftet Bekendtskab med Soldaterne, gik fire af disse med mig ud i Skoven, og to klatrede op og fotograferede Reden, hvori der kun fandtes det ene Ben af en Fugl, vistnok en Lærke; tillige laa der en hel Del Stykker af gamle Hvepseboer. Jeg fik en af Soldaterne til at lægge sin store Alpinerhat i den ene Side af Reden, saa man let kunde bedømme dennes Størrelse.

Soldaterne havde Fuglene hos sig en Tid paa Kasernen, inden jeg kom paa Spor efter dem. Der skulde rejses et Monument over en italiensk General, som faldt ved Cortina, og Soldaterne tog

Fuglene med paa Arbejdspladsen, hvor jeg saa dem og begyndte at indlede Salgsforhandlinger med Soldaterne. Til at begynde med forlangte de en urimelig Pris, men til Slut blev vi dog enige, og jeg fik den 16. August Hvepsevaagerne hjem i Hotellets Have; her sad de hele Dagen bundne ved lange Kæder, saa de havde det ret frit i den dejlige Park, og om Natten sov de i et lukket Lysthus.

Den 14. August havde jeg mærket dem med Ringe fra det ornithologiske Institut i Salzburg, og de fik Nr. 899 og 900. Jeg kunde nu glæde mig over dem mange Timer daglig; vi blev svært gode Venner, og jeg tog en hel Række Fotografier af dem. Da jeg havde haft dem et Par Dage, maatte jeg give dem Navne og kaldte først den ene Garibaldi; men det syntes Italienerne ikke om, og jeg benævnte dem da efter et Par fra Verdenskrigen kendte Personligheder og vil benytte Forbogstaverne til Navnene i min fremtidige Omtale af dem. Nr. 899 fik Navnet L. (Ludendorff) og Nr. 900 Navnet H. (Hindenburg). H. var ældre end L., hvilket jo altid er Tilfældet med Hvepsevaagerne, som begynder at ruge, naar første Æg er lagt. Paa en Del af de tidligste Fotografier ses tydeligt, at H. har faaet fuld Fjerklædning, medens L.s Hoved endnu er helt dunklædt; denne saa i den første Tid ret pudsig ud med det laadne Hoved, men det varede ikke ret længe. H. var meget mørkere end L., som var et meget lyst Eksemplar, med næsten cremefarvet Hoved og Overkrop. L. var langt den kønneste, idet H. næsten var haleløs; L. havde nemlig, medens Fuglene endnu var hos Soldaterne, hvor de ofte længe ad Gangen sad alene i en lille Kasse, moret sig med at pille Halefjerene af H.

Jeg fodrede dem med Kød, udblødt Brød, Kartofler, og som en ekstra Delikatesse fik de ofte Druer og Melon etc. De var i det hele taget ikke Kostforagtere og derfor meget nemme at have. Vand havde de altid, men drak saa at sige intet.

Parken laa lige ud til Alfarvej, og der var ofte mange Tilskuere, naar de blev fodrede eller jeg paa anden Maade beskæftigede mig med dem. Der var ofte livlig Diskussion om, hvad det var for Fugle, og Italienerne vilde absolut have, at det skulde være »Aquila«. Naar jeg sagde til Italienerne, at jeg vilde give Fuglene Friheden, naar jeg syntes, de var modne dertil, blev de helt vrede; de mente ikke, man kunde give saadanne »skadelige Rovfugle« Friheden; de vilde tage altfor mange Smaafugle, som

Italienerne helst vilde beholde for sig selv. Hotelværten, hvem jeg ellers stod mig særlig godt med, blev meget ked af at høre, at han ikke kunde vedblive med at have dem i Haven; det var saa god en Reklame. Da Cortina ligger 1224 m o. H., begyndte det at blive koldt om Natten, og den 31. August besluttede jeg saa at slippe dem løs ude i Skoven i Nærheden af Reden, hvor

de for første Gang saa Dagens Lys. En Del af Hotellets Gæster fulgte saa interesseret med ud i Skoven, og den store Dag var inde.

Jeg tog Frokost med i Rygsækken for rigtig at kunne have Tid til at observere dem, og Gæsterne fortrød, at de ikke havde gjort det samme, da H. og L. ikke vidste, at de havde den gyldne Frihed og derfor blev siddende hos os, efter at de havde nydt deres Maaltid fri for Kæder etc. Jeg tog saa til Slut en af Gangen og smed dem op i Luften, og Flyvefærdigheden var der ikke noget i Vejen med, da de fik prøvet det. L. gik tilvejrs i et Lærketræ og opholdt sig der hele Dagen. H. fløj ogsaa op i en Lærk og derfra til en Gran, saa ned at æde igen og langt hen i et andet Træ, hvor den blev om Natten. Det morede mig at se den Maade, hvorpaa H. kradsede op i den første Kokasse, den saa. En Musevaage oppe i Luften fik de

straks Øje paa, og de fulgte interesseret de skrigende Musevaager i Luften. Fra denne Dag førte jeg Dagbog over deres Færd, hvorfor jeg i det følgende vedføjer Datoen.

1. September. Jeg kom Kl. 7 Morgen ud til Stedet, hvor jeg havde forladt Fuglene Dagen i Forvejen. H. sad i samme Træ, L. var nede paa Jorden, men fløj lidt efter temmelig højt op i et Træ. Alt Kød fra den foregaaende Dag var ædt. Lidt efter kom H. ned, og jeg saa den meget optaget af noget; det viste sig, at den havde fundet et Humlebo i Jorden. Først iagttog den det meget nøje, derefter begyndte den at bearbejde det med Kløerne omtrent som Hønsene, naar de skraber ihærdigt. Imidlertid kunde den ikke rigtig komme til Bunds i det paa Grund af Trærødder, men det viste dens Evne til at finde sig Føden selv. Ved Hjælp af min medbragte Mad fik jeg lokket begge til mig og fodret og fotograferet dem. Derefter smed jeg H. op i et Træ, da dens Lyst til at vagabondere paa Jorden var stor, og jeg helst vilde have den i Nærheden. Ved 9½ Tiden tog de begge Solbad ved at sætte sig med Ryggen til Solen og sprede Vingerne ud, noget de ofte havde brugt i Hotelhaven til stor Gene, naar de skulde fotograferes en face. L. kradsede i Jorden forskellige Steder og fløj saa op i et Træ ret lavt. Det var interessant at se, hvor de mange Grene i Træerne generede dem, naar de fløj eller vilde sætte sig. Morsomt var det ogsaa at lægge Mærke til, hvor umuligt det var dem at beregne, hvor de kom hen, naar de fløj. Det var øjensynligt, at L. et Par Gange vilde ned til mig og Maden, som jeg lokkede med, men den fløj for langt og havnede oppe i et andet Træ for først senere at komme ned. Kl. 11 gik jeg hjem og vendte tilbage igen Kl. 12. L. var fløjet hen i et andet Træ højt oppe. H. saa jeg ikke, hvorefter jeg paany forlod mine Venner og kom igen Kl. 3½. L. var ikke mere i Træet. Efter at jeg i et Kvarter havde ledt efter den og fløjtet mit bestemte Signal, som jeg havde vænnet dem til i Fangenskabet, kom L. flyvende lige ned til mig fra en ganske anden Kant, end hvor den sidst havde siddet. Jeg gav den lidt Brød, Kartofler og et Stykke Ost, der var til Rest fra min Frokost, og da den endnu ikke var mæt, rev den rask en Rørhat om og aad af den, uden at det dog rigtig syntes at smage den; med Hensyn til Kosten var de jo lidt forvænte. Efter endt Maaltid fløj den et temmelig langt Stykke og satte sig i et Træ. Jeg gik en god Runde for at se efter H., men uden Resultat.

Da jeg kom tilbage, sad L. et andet Sted, hvorfra den lidt efter fløj bort, og det gentog sig nogle Gange, indtil den endelig syntes at være falden til Ro i et ret lavt Fyrretræ, hvor jeg forlod den Kl. 6.

2. *September.* Jeg mødte i Skoven Kl. 8. Da jeg var kommen lidt ind i Skoven, opdagede jeg H. siddende i et Træ; jeg

kaldte paa den, men den syntes straks ret ligeglad; lidt efter snakkede den dog med mig, idet den knurrede, som de plejede, naar vi hilste paa hinanden, og de glædede sig til Mad. Ved at lokke med Maden fik jeg den til at komme ned, men den betænkte sig længe, inden den kom hen til mig og tog Føden af min Haand. Det glædede mig at se, at den ikke var slet saa dristig som før; thi jeg indsaa, at Faren for dem ligger i deres Dristighed over for Mennesker, som de jo endnu kun kender fra den gode Side. Da der af de italienske Soldater er særlig mange i Byen for Tiden, og de er slemme til at dræbe alle Dyr, især Fugle, kan Hvepsevaagernes Stilling være ret truet. Med Hensyn til at skaffe sig Føde er jeg ikke saa bange for dem, det gaar nok; jeg saa jo, hvor flinke de var til at finde Humleboet etc., saa Sulten skal nok lære dem det, de mangler i den Retning. Da H. havde faaet et rart lille Maaltid, fløj den langt bort, saa jeg tabte den af Syne og derfor gik for at lede efter L. Medens jeg gik og saa efter den, hørte jeg Musevaager skrige

og saa lidt efter 5 kredse i Luften. Da Klokken var 9½, gik jeg hen til det Sted, hvor jeg havde givet Fuglene Friheden, hvilket Sted jeg i Fremtiden vil kalde Fodringssted I. Herfra var der et langt Stykke til det Sted, hvor jeg sagde Farvel til L. Aftenen forud. Her satte jeg mig saa til at fløjte efter den, og to Minutter efter hørte jeg Vingesus i Luften, og den fløj lige ned til mig, stillede sig foran mig og baskede med Vingerne og fik saa som Løn et godt Maaltid Mad. Da den omtrent var færdig, spejdede den ivrigt op i Luften, og det viste sig, at der fløj en Duehøg forbi. Efter endt Maaltid og et Hvil i Solskinnet i det grønne fløj den op i et Træ, og jeg gik ned for at se, om jeg kunde finde H. igen. Paa Vejen nedad saa jeg den straks et Stykke derfra, hvor den havde sat sig efter Maaltidet. Den sad og nød Tilværelsen i et Træ lige ved en lille Lysning i Skoven. Klokken var nu 11, og jeg gik ned i en lille Alperestaurant for at indtage et Maaltid. Medens jeg sad der, drog en Musevaage i ret lav Højde hen over Hovedet paa mig. Kl. 12 vendte jeg tilbage for at se, om H. endnu sad i samme Træ, men det gjorde den ikke, hvilket jo tyder paa, at den allerede har faaet Smag paa den gyldne Frihed.

Fra Luften kom uafladelig herlige Musevaageskrig, som glædede mig paa Plejebørnenes Vegne. I Løbet af et Kvarter afsøgte jeg uden Resultat de nærmeste Træer og gik hjem. Kl. 3 ankom jeg igen til Stedet, hvor jeg sidst saa H. Jeg saa efter den og fløjtede uden Resultat. Jeg gik saa op mod Fodringsstedet og fløjtede, og L. kom mig i Møde, lidt før jeg kom dertil og fulgte flyvende med derop til. Den knurrede af Glæde og nød igen et Maaltid. Lige da den var færdig, blev den bange for noget, fløj et godt Stykke bort og satte sig i et højt Træ.

3. September. Kl. 9 kom jeg til Skoven og gjorde Holdt der, hvor jeg sidst saa H. Jeg fløjtede godt, men H. kom ikke. Da jeg vilde til at gaa op til Fodringssted I, kom L. pludselig sejlende lige ned til mig. Jeg gav den lidt Mad til Belønning og gik derpaa helt op til Fodringstedet, fordi vi ellers vilde staa lige ved Alfarvej. Da jeg fløjtede deroppe, kom den ½ Minut efter og fik sin Mad. Naar jeg bruger Udtrykkene: »gik op« og »gik ned«, saa er det, fordi Terrænet steg meget op mod Fodringsstedet, og Skoven i det hele taget var meget kuperet. Klokken 5 gik jeg derhen, hvor jeg sidst saa H., og derfra en Tur paa tre Kvarter rundt i Skoven; jeg lod være med at fløjte for

at se, hvordan det vilde gaa, og endte ved Fodringsstedet, hvor jeg satte mig, og i samme Øjeblik kom L. Det begyndte imidlertid at regne; jeg gav ham derfor Maden og gik og overlod ham til sig selv. Paa Hjemvejen saa jeg igen efter H. og fløjtede, men uden Resultat.

4. September. Var jeg ikke derude.

5. September. Gik jeg op i Skoven ved 4-Tiden, ledte først resultatløst efter H., gik ad en stor Omvej til Fodringsstedet, hvor jeg fløjtede, og øjeblikkelig var L. der og fik sit Maaltid. Gik tilbage og ledte efter H., som ikke var at øjne.

6. September. Var jeg i Skoven Klokken 10 og begyndte ret tidligt at fløjte for eventuelt at hidlokke H., som jeg jo ikke havde givet Mad i 3 Dage. Intet Resultat. Da jeg kom lidt længere ind til en stor Lysning, fløjtede jeg stærkt for at hidkalde L. og se den flyve i det aabne Terræn, som jeg havde udset til fremtidigt Fodringssted, og som jeg vil kalde Fodringssted II. Jeg hørte saa dens Glædesskrig i Skoven, og lidt efter kom den flyvende ned til mig, men drejede i sidste Øjeblik af og satte sig i et Træ i Nærheden. Lidt efter fløj den ned til mig, og jeg klappede den og talte venligt til den, men den fløj straks igen. Derefter kom den atter ned, men forlod mig paany. Tredie Gang blev den siddende lige tæt ved mig, og jeg kastede et Stykke Kød hen til den, hvorpaa den kom helt hen til mig og fik mere. Det var interessant at se, hvor sky den var blevet for mig; der var en øjensynlig Forandring til Stede, som glædede mig, da min Hensigt jo var den, hurtigst muligt at bringe dem til at leve deres frie Liv i Overensstemmelse med deres Natur. Da vi havde siddet lidt sammen, fik jeg pludselig Øje paa H. i et Træ i Nærheden og fik den hurtigt lokket ned ved Hjælp af Mad; den nød i høj Grad Maaltidet. Straks var den lidt ængstelig, men efterhaanden gik det, og den blev helt den gamle. De to Fugle lod til at være ganske ligegyldige for hinanden, hvad jeg ogsaa før havde iagttaget; det var mærkeligt nok, da de dog havde været sammen lige fra Fødslen. Jeg havde Vand med til dem i Dag, men ingen af dem drak; det havde de kun gjort en enkelt Gang, medens jeg har set derpaa, men deres Næring var jo ogsaa overvejende vegetarisk. Derimod tog L. et Par Gange Bad i et stort Badekar, medens de var i Hotelhaven. Efter Maaltidet sad de lige ved Siden af hinanden, og jeg gik stille bort for at se at faa dem til at holde sammen.

7. September. Jeg gik op i Skoven Klokken 9 til Fodringssted II. Da jeg havde fløjtet nogle Minutter, gav L. sig tilkende ved Skrig, og noget efter fik jeg Øje paa den og begyndte at lokke den med Føden. Flere Gange fløj den ned mod mig, men bøjede af i sidste Øjeblik, og først efter at have forsøgt otte Gange fløj den ned til mig og fik et lille Stykke Kød, men idet 2 Herrer, der havde ledsaget mig, nærmede sig, blev den bange og fløj. Jeg gik hen i Nærheden af, hvor den satte sig, og fik den igen ned, og den fik et Par Stykker Kød og tre smaa Stykker Rævebov, som jeg havde faaet af en Jæger, der havde skudt Ræven Dagen forud. Disse slugte den ganske vist, men bagefter syntes det ikke at smage den; den blev ved at synke og ligesom smage efter; det har nok været en ram Mundfuld. Da jeg havde siddet lidt, nærmede mine Ledsagere sig paany, og L. fløj straks; fremmede vilde den altsaa absolut holde sig paa Afstand fra. Jeg lagde et Par Stykker Kød og gik. H. mener jeg bestemt, at jeg hørte, og det samme gjorde mine Ledsagere, men vi saa den ikke.

8. September. Var Klokken 9 i Skoven ved Fodringssted II, hvor jeg Dagen før forlod L. Det Rævekød, jeg havde efterladt i Græsset, var ikke rørt. Fodringssted II var beliggende ved en stor Lysning meget højt i Skoven. Efter at have fløjtet stærkt saa jeg langt borte en Musevaage flyve over Trætoppene. Da jeg vel havde tabt den af Syne, kom L. flyvende lidt foran mig og satte sig i et Træ. Straks efter kom den ned til mig og fik sin Løn; den var meget sulten. Dagen før havde den kun faaet ganske lidt. Da den nu straks kom ned, vilde den jo ogsaa have gjort det, da jeg begyndte at fløjte, men da har den sikkert været langt borte; det tyder jo paa, at den begynder at blive kry paa det. Jeg lagde al Maden foran den og gik et Stykke bort for at se, hvor længe den vilde være om at æde. Da jeg havde ventet et Kvarter, gik jeg tilbage for at snakke lidt med den, men den vilde helst have Madro; den nappede efter Hænderne og bed i mine Bukser, hvad den aldrig før havde gjort. Jeg gik atter et godt Stykke bort; den aad nu ikke mere, men fulgte mig stadig med Øjnene. Efter at have siddet saadan i 10 Minutter, begyndte den at æde igen, men lidt efter skræppede nogle Skovskader frygteligt op og gjorde den bange, saa det varede lidt, inden den tog fat paa Maden igen. Et Par Gange syntes jeg at høre Knurren fra H. i Træerne, men fik ikke Øje

paa den. Da L. havde siddet en lille Time, kom H. pludselig flyvende og satte sig ca. 4 m fra den. Jeg tror ikke, den saa mig, der sad i Skygge under nogle Træer. Der sad den i 5 Minutter, men spankede saa paa sin pudsige Maner forsigtig hen for at æde med. L. ligesom dækkede straks over Føden, men lod dog H. tage fat med. H. var tilsyneladende ikke nær saa sulten, som L. var, da den begyndte, saa jeg haaber, at den, som den ældre, er saa vidt, at den forstaar at finde Føde selv, hvilket jo ogsaa bestyrkes ved, at den ikke var kommet ned paa et tidligere Tidspunkt. Da jeg havde siddet og set paa dem ialt 1 Time og 10 Minutter, gik jeg hen for at underholde mig lidt med dem. H. var aldeles ikke bange, snarere tillidsfuld; den havde dog mere Lyst til at passe sit Maaltid, tog et Stykke Kød og gik lidt fra mig for at æde i Ro, og den aad sindigt og langsomt uden at forsluge sig. I det hele taget er der stor Forskel paa H.s og L.s Temperament; H. er ganske anderledes koldblodig og rolig. L. var efter at have siddet ved Maden 1½ Time (Kødet var meget senet) endnu ikke mæt, og jeg gik saa fra de to ædende Fugle.

9. September. Var jeg ikke i Skoven.

10. September. Gik jeg op til Fodringssted II, hvor jeg sidst forlod Fuglene. Jeg fløjtede og hørte straks L. svare, og 1 Minut efter kom den og fik sin Mad. Da den lige var begyndt at æde, satte den sig pludselig i Kampstilling med Fjerene rejst, med udspilede Vinger og aabent Næb, og jeg saa da, at H. kom flyvende og satte sig lidt fra os; lidt efter kom den hen og aad med. Jeg gik noget bort fra dem for at lade dem æde i Ro og saa dem lidt efter begge kigge ivrigt efter noget, som viste sig at være en Mand, der gik forbi i Nærheden. Jeg talte lidt med ham om Fuglene og bad ham gaa hen imod dem for at se, hvad de vilde gøre. Da han var ca. 8 m fra dem, fløj L. op, og da han kun var ca. 4 m borte, fløj H. op; saa bad jeg ham gaa lidt bort og gik selv hen til Maden og fløjtede, og straks kom H. og noget efter L., som imidlertid igen blev bange for Manden og fløj op i et Træ. H. blev siddende at æde, og jeg kaldte noget efter L. ned igen. Det var tydeligt at se, at de var bange for den fremmede, og denne lille Tildragelse illustrerede paa en ganske pudsig Maade, hvor forskelligt de to Fugle reagerede over for Farer. En Gang spejdede de svært efter noget,

og lidt efter kom en Spurvehøg ret lavt hen over vore Hoveder. Efter endt Maaltid fløj de begge op i Træer tæt ved hinanden.

11. September. Klokken 9 var jeg i Skoven et Stykke fra, hvor jeg i Gaar forlod dem. Et Par Musevaager kredsede ret lavt i Luften. Nogle Minutter efter at jeg var begyndt at fløjte, kom H. og satte sig paa Jorden i Nærheden. Lidt efter kom L. ogsaa. L. kom først hen til mig og lige derefter H. Da de var i Gang med at æde, gik jeg hen under nogle Træer i Nærheden. Efter at H. i 40 Minutter og L. i 55 Minutter havde gjort sig til Gode med Maden — jeg maa sige, at Køkkenjomfruen, maaske i Anledning af Søndagen, havde givet mig en mægtig Portion med — var de tilfredse, og jeg besluttede ikke at gaa op i Skoven til dem før efter 3 Dages Forløb. 10 Minutter efter at H. var færdig, fløj den bort, og 15 Minutter efter at L. var færdig, fløj den op i et nærstaaende Træ, men fløj efter mig, da jeg gik ned til et Vandhul i Nærheden, hvori jeg smed Resten af Maden for ikke at forvænne dem. L. satte sig i et Træ lige ved Vandet og snakkede paa sin kendte knurrende Maade ned til mig. Men jeg hørte Lyd lidt nærmere og saa da H. sidde paa en stor Sten i Nærheden af Vandet. Jeg underholdt mig lidt med den og satte mig lige ved Siden af den. Straks efter fløj den ned til Vandet og drak nogle Gange. Jeg troede, at den vilde bade, men det gjorde den ikke. Pludseligt kom et Egern til Syne lige tæt ved mig, og det saa med sin smukke rødbrune Farve nydeligt ud i Solskinnet. Lige efter gik et Par Musevaager skrigende ganske lavt hen over vore Hoveder, og en Sortmejse var nede at drikke Vand, saa der manglede ikke Liv i Skoven. Tre Personer gik forbi, og især L. blev meget urolig og var lige ved at flyve. Lidt efter hørtes atter Musevaagernes Skrig, og jeg glædede mig over, at H. og L. havde Selskab, selv om det kun var Fætre. H. sad stadig paa Jorden ikke langt fra Vandet og L. i Træet lige ved, og jeg gik hjem efter det morsomme 2 Timers Besøg i den henrivende kuperede Skov med de store Lærketræer og den enestaaende Luft; Skoven ved Cortina og denne By med Omgivelser er noget af det dejligste, man kan tænke sig, idet Dolomiterne viser sig til alle Sider, saa saare man er ude af Skoven, eller en Lysning aabner fri Udsigt.

Jeg havde ikke behøvet at tage Beslutningen om at lade Fuglene være alene i tre Dage, thi den 12. September blev jeg

syg og kom ikke mere i Skoven, saa jeg desværre mangler en rigtig Afslutning paa Æventyret, som jeg helst vilde have set endt med, at Fuglene ikke vilde komme ned til mig. Men jeg tror absolut, at de var i Stand til at klare sig, og at de i Løbet af de nærmeste Dage vilde have betragtet mig som Luft, selv om de selvfølgelig endnu længe vilde kunne huske mig. Men jeg er helt sikker paa, at de var ret selvstændige, hvilket jo var mit Maal. Et Par Bekendte i Cortina har jeg senere spurgt, om de havde hørt eller set noget til mine to Venner, men det havde de ikke. Nu lever jeg i Haabet om en Gang før eller senere gennem Lederen af Institutet i Salzburg, Dr. Tratz, at høre fra mine Plejebørn Nr. 899 og 900, der var et Par let omgængelige og interessante, morsomme og kloge Fugle at leve sammen med. Jeg har ofte sendt dem en venlig Tanke, naar jeg siden har været paa Ekspedition i Naturen, det herligste af alt.

HAVØRNEN *(HALIAËTUS ALBICILLA)* PAA ISLAND

EN TILFØJELSE AF

P. NIELSEN, EYRARBAKKI

Som Supplement til min Afhandling om Havørnens Udbredelse paa Island (Dansk ornith. Foren. Tidsskr., XV, 1921) kan jeg berette, at en forsinket Meddelelse bragte Oplysning om endnu 2 Par rugende Havørne i Dala-Syssel. Ifølge de til mig opgivne Beretninger ynglede der altsaa 5 Par Havørne paa Island i 1920.

Ved en paa Regeringens Foranstaltning af Sysselmændene i Sommeren 1921 paa Tingrejser foretagen Optælling af rugende Ørne fandtes foruden disse 5 Par endnu 1 Par ynglende i Kjósar- og Gullbringusyssel, og 1 Par i Borgarfjarðarsyssel. Desuden havdes Formodning om, at 2—3 Par muligvis ynglede i Omegnen af Siglufjarðarkaupstað paa Nordlandet, hvor de tidligere skal have ynglet, men dette betvivles dog fra kyndig Side.

Med fuld Vished kan altsaa fastslaas, at mindst 7 Par Havørne har ynglet paa Island i 1921. Dette, skulde man jo synes, spaar godt for Ørnens Fremtid, eftersom den er fredet til 1940. Men vedbliver Giftudlægningen som hidtil, er jeg dog bange for, at næste Optælling vil give et mindre gunstigt Resultat.

OM LILLE FLUESNAPPERS FOREKOMST I DANMARK

AF

ANTON FLØYSTRUP.

LILLE FLUESNAPPER *(Muscicapa parva,* Bechst.) har sit Hjem i Sydøsteuropa og tilgrænsende Dele af Asien. For Europas Vedkommende er dens Forekomst dog ikke indskrænket til det nævnte Omraade. Den træffes saaledes ikke alene i Mellemeuropa, særlig mod Øst, men ogsaa i Vesteuropa (Frankrig og England) og sporadisk ogsaa i Middelhavslandene. Endelig er den observeret i Finland, Sverige og Danmark, men hidtil ikke i Norge. I alle disse Lande — uden for Sydøsteuropa — er den dog en mere eller mindre sjælden Gæst; men det er almindelig antaget, at den ogsaa paa disse Steder er hyppigere, end man faar Indtryk af, fordi den fører en ret skjult Tilværelse og derfor ikke er let at opdage. Foruden at være en af vore mindste Fugle — ikke meget større end Gransangeren — er den nemlig uden stærkt iøjnefaldende Farver, og dertil kommer, at den i Yngletiden færdes, ofte højt tilvejrs, i Kronerne af de store Skovtræer, af hvilke den særligt ynder de gamle Bøge. Kun Hannens flittige Sang kan i denne Periode røbe dens Nærværelse; men det er de færreste Mennesker, som kender denne Sang, der vel er karakteristisk, men dog har saa megen Lighed med flere andre Smaafugles Sang (Løvsanger, Broget Fluesnapper), at en Forveksling let kan finde Sted.

Det er derfor maaske ikke saa besynderligt, at der fra det Tidspunkt, hvor Lille Fluesnapper saas første Gang her i Landet, 1829, gik omtrent 30 Aar, før den atter blev iagttaget, 1858, og derfra atter gik godt 20 Aar til den næste Iagttagelse, 1879. Omtrent 10 Aar senere, 1888, faldt Lille Fluesnapper første Gang ved et af vore Fyr (Obs. 4); men derefter blev den ikke observeret oftere i det nittende Aarhundrede.

Efter Aarhundredskiftet er den imidlertid iagttaget oftere, og for at faa et Skøn over dens Forekomst her i Landet har jeg da i nedenstaaende Oversigt samlet i kronologisk Orden de Til-

fælde, som jeg har fundet hidtil offentliggjort i vor hjemlige, ornithologiske Litteratur:

1. En ung Han fanget i Søndermarken ved Kjøbenhavn den 24. September 1829 af Kobberstikker Walther, der skænkede den til Det kongelige Museum, hvor den blev opbevaret i Spiritus. (Kjærbølling: Skandinaviens Fugle).
2. I Juni 1858 skød Pastor Theobald en Lille Fluesnapper i Almindingen paa Bornholm. (Kjærbølling: Skandinaviens Fugle S. 204, cfr. 3. Supplement til samme, S. 46 og Fischer: Nogle Iagttagelser over Bornholms Fugle i Naturhist. Tidsskrift, 3. R., 2. Bd., 1863, S. 67.)
3. 14. Juni 1879 iagttog O. & H. Winge en Han i Skoven ved Liselund paa Møen under Forhold, som gjorde det sandsynligt, at den havde Rede der. (Fuglene ved de danske Fyr i 1888, ved H. Winge)[1].
4. En Han i Efteraarsdragt, uden rød Strube, faldt ved Anholt Fyr 10. Oktober 1888. Sammesteds.
5. En Lille Fluesnapper i graa Dragt, udstoppet, med tilhørende Krop i Spiritus, kom til Zoologisk Museum. Skudt ved Ribe (M. Clausen) den 2. Oktober 1901. (Winge: Fyrberetning for 1901).
6. Lille Fluesnapper set paa dens Gennemrejse ved Ribe i Maj 1903. (Winge: Fyrberetning for 1903).
7. 16. September 1903 saa M. Clausen en Lille Fluesnapper i sin Have ved Ribe. Sammesteds.
8. 21. Oktober 1903 blev, ifølge R. Jul. Olsen, en Lille Fluesnapper skudt ved Eskildstrup paa Falster. Sammesteds.
9. I Oktober 1906 saa M. Clausen en Lille Fluesnapper ved Ribe. (Dansk ornith. Foren. Tidsskr., 1. Aarg., S. 113).
10. I Tidsrummet 5. Juni til 18. Juli 1908 observerede A. Christiani en Han i Jægersborg Dyrehave ved Kjøbenhavn. Sammesteds, 2. Aarg., S. 213; cfr. Winge: Fyrberetning for 1908.
11. I 1909 saa H. Winge den 21. Maj og senere sammesteds en Lille Fluesnapper paa Ynglested i Dyrehaven ved Kjøbenhavn. (Winge: Fyrberetning for 1909).
12. Den 20. September 1909 faldt en Han ved Østre Flak. (Winge: Fyrberetning for 1909).

[1] I det følgende kaldes disse Beretninger for Kortheds Skyld blot Fyrberetninger.

13. Den 6. Oktober 1915 faldt en Han ved Horns Rev. (Hørring: Fyrberetning for 1915).
14. Den 10., 11. og 12. Oktober 1918 saas en Han i Botanisk Have i Kjøbenhavn. (Fløystrup: Dansk ornith. Foren. Tidsskr., 14. Aarg.).
15. Den 13. Oktober 1918 faldt Lille Fluesnapper ved Læsø Trindel. (Hørring: Fyrberetning for 1918).
16. Den 13. Oktober 1918 blev en Lille Fluesnapper skudt paa Amager. (Jørgensen: Dansk ornith. Foren. Tidsskr., 16. Aarg.).

Det ses heraf, at medens Lille Fluesnapper, som nævnt, i forrige Aarhundrede, fra 1829 at regne, kun var observeret 4 Gange, er den alene i de sidste ca. 20 Aar iagttaget ikke mindre end 12 Gange. Denne hyppigere Forekomst i disse Aar kunde maaske forklares ved, at der i den samme Periode er kommet en forøget Interesse herhjemme for Fugleiagttagelser; men det ligger ogsaa nær at formode, at Forøgelsen af observerede Individer kunde være en Følge af, at Iagttagelserne paa Fyrene, der begyndte midt i Firserne af forrige Aarhundrede, er kommet til. Denne Faktor er ganske vist ikke helt uden Betydning i denne Henseende; men Hovedgrunden til Stigningen i Observationernes Antal er den dog ikke, idet Lille Fluesnapper — foruden som nævnt i 1888 — senere kun er faldet ved Fyrene 3 Gange (Observation 12, 13, 14), altsaa i alt kun i en Fjerdedel af de observerede Tilfælde. Ved de øvrige 12 Iagttagelser har Observationsmaaden været forskellig. I et enkelt Tilfælde (Obs. 1) angives Fuglen at være fanget; 4 Gange er den skudt (Obs. 2, 5, 8, 16); medens den i de resterende 7 Tilfælde kun er bleven set, men af saa kyndige Folk og under saa gunstige Forhold, at der ikke kan herske Tvivl om Iagttagelsens Paalidelighed.

Det har ved hver Observation som Regel kun drejet sig om et enkelt Individ, kun et Par Gange skal der have været to. Der er ikke i disse ca. 20 Aar observeret Lille Fluesnapper hvert Aar, og i de fleste af Aarene er der kun observeret et enkelt Individ. Kun i 1901 saas 2, i 1903 endog 3, i 1909 2 og i 1918 atter 3, i dette Tilfælde omtrent samtidigt (Obs. 14, 15, 16), men dog ikke paa samme Sted. En med Aarene jævnt tiltagende Hyppighed kan ikke konstateres, og nogen større Indvandring i et enkelt Aar har heller ikke fundet Sted. Betegnelsen faatallig i H. Winges Fortegnelse over Danmarks Fugle, 1906, passer saaledes fremdeles for Lille Fluesnappers Vedkommende.

Observationerne er langtfra fordelt jævnt over Landet, de er begrænset til visse Regioner. Man faar det bedste Overblik over den ejendommelige Fordeling ved at markere Observationerne paa et Danmarkskort. Man ser da straks, at Lille Fluesnapper kun er truffet i de alleryderste Dele mod Øst og i de alleryderste mod Vest eller rettere Sydvest, medens den ikke er observeret i hele den øvrige Del af Landet. Af disse 2 Grupper, en østlig og en vestlig, omfatter den førstnævnte, den østlige, det største Antal Observationer, nemlig 11 af de 16, altsaa næsten de tre Fjerdedele, medens den vestlige kun har 5. Den østlige, der har en stor Udstrækning, nemlig fra Læsø til Bornholm, falder atter naturligt i 2 Afdelinger, en mere nordlig, som kun omfatter Observationerne fra de 3 Kattegatfyr, Læsø Trindel, Østre Flak og Anholt (Obs. 15, 12 og 4), ved hvilke det udelukkende drejer sig om Fald af Lille Fluesnapper paa Efteraarsvandringen (fra det nordlige Jylland? fra Sverige?), og en mere sydlig Afdeling, omfattende de 8 Iagttagelser fra Sjælland (Obs. 1, 10, 11, 14, 16), Møen (Obs. 3), Falster (Obs. 8) og Bornholm (Obs. 2). Denne Gruppe indbefatter Individer, der baade er truffet paa Foraars- og Efteraarsvandringen, samt Individer, som maa antages at have ynglet her. Af de 8 Observationer, som denne Gruppe omfatter, skyldes de 5 alene Kjøbenhavn og Omegn (Obs. 1, 10, 11, 14, 16). At der er saa mange Observationer paa dette lille Omraade, kan vel nok være en Følge af, at der har været flere opmærksomme og kyndige Iagttagere end paa andre Omraader af tilsvarende Udstrækning. Derimod skyldes de forholdsvis talrige Observationer — 4 — fra Ribeegnen (Obs. 5, 6, 7, 9) alle en enkelt interesseret Iagttager (M. Clausen, Lustrupdal ved Ribe), og de udgør i Forbindelse med det Individ, som faldt ved Horns Rev (Obs. 13), den vestlige Gruppe.

Alle de i Danmark observerede Individer af Lille Fluesnapper er saaledes truffet dels i Landets østlige, dels i dets sydvestlige Del, omtrent som i Sverige, hvor den ogsaa kun er iagttaget i dette Lands sydlige og østlige Provinser.

De 4 Fyriagttagelser (Obs. 4, 12, 13, 15) har alle fundet Sted under Efteraarsvandringen, i Overensstemmelse med den forlængst gjorte Erfaring, som ogsaa er let forstaaelig, at de om Foraaret senest ankommende Smaafugle, de, der kommer efter de lyse Nætters Indtræden, ikke eller kun sjældent falder ved Fyrene. I det Hele taget er Flertallet af de her meddelte Iagt-

tagelser — ikke alene Fyriagttagelserne — gjort om Efteraaret. Af de 16 Observationer falder saaledes alene de 11 paa denne Aarstid, de færreste i September (Obs. 1, 7, 12), tidligst 16. Septbr., de fleste — ialt 8 — i Oktober (Obs. 4, 5, 8, 9, 13, 14, 15, 16), senest den 21. Oktbr. (Obs. 8), saaledes at Lille Fluesnappers Afrejse her fra Landet foregaar temmelig sent, hvilket stemmer med Erfaringerne fra England, Helgoland og til Dels Sverige.

Skønt dens Rede ikke vides at være fundet her til Lands, maa Lille Fluesnapper antages at have ynglet her flere Gange. Det er saaledes sandsynligt, at den ynglede i Jylland (ved Ribe?) i 1903 (Obs. 6), hvor den var iagttaget baade paa Foraars- og paa Efteraarsvandringen, ligesom at den havde Rede paa Møen i 1879 (Obs. 3); men det kan betragtes som saa godt som sikkert, at den ynglede i Jægersborg Dyrehave, baade i 1908, hvor en syngende Han blev iagttaget i 6 Uger paa et begrænset Omraade (Obs. 10), og i 1909, hvor den saas paa samme Sted den 21. Maj og senere (Obs. 11).

De her meddelte Tilfælde er jo ikke særdeles mange, kun 16 i henved hundrede Aar; men naar man betænker, at 75 % af Iagttagelserne falder inden for de sidste 20 Aar, er der formentlig Grund til at antage, at Lille Fluesnapper heller ikke her til Lands er saa sjælden, som man efter de tidligere Erfaringer skulde tro.

ANMELDELSER.

A. BERTELSEN: FUGLENE I UMÁNAQ DISTRIKT.

(Særtryk af Meddelelser om Grønland LXII., København 1921.)

Saa længe Grønland har været koloniseret, har Studiet af Fuglelivet haft ivrige Dyrkere blandt de Danske, som har boet eller rejst der oppe, og der er vel næppe nogen anden Dyreklasse, om hvis Udbredelse og Forekomst i Grønland man ved saa god Besked. Nu er det jo slet ikke saaledes, at Grønlands Fugleverden i og for sig er meget righoldig; Arterne er faa, selv om nogle af dem findes i stort Tal, og ligefrem fristende for en Ornitholog synes Nordgrønland ikke at være om Vinteren, naar Havet er tillagt, og de eneste Fugle, der træffes paa Landjorden, er Ravne og Ryper.

Bertelsens Afhandling beskriver Fuglelivet i Umánaq Distrikt, der ligger mellem 70 og 72^{0} n. Br., et Bjergland, indskaaret af Fjorde, med et Klima, der egentlig ikke minder om Rivieraens, idet Aarets Middeltemperatur er ÷ 6^{0} og Antallet af Frostdage ca. 275. Om Vinteren ses Solen ikke i 65 Døgn; til Gengæld lyser Midnatssolen i 73 Døgn. I denne ugæstfri Landsstrækning er truffet 57 Fuglearter, hvoraf 21 er almindelig ynglende, medens 23 mest er tilfældige Gæster.

Ved Omtalen af de enkelte Arter anføres, foruden det danske og det systematiske, tillige det grønlandske Navn med en velkommen Oversættelse. For Ynglefuglenes Vedkommende er der afsat nøje Angivelser af Ynglepladserne paa et Bogen ledsagende, større Kort; desuden viser talrige, mindre Kort Ynglepladserne for den enkelte Art; fremdeles er i en Liste angivet Navnet paa Ynglepladserne og Tallet af de paa hvert Sted ynglende Arter, noget som næppe nogensinde før er sket i en saadan Udstrækning hverken i Grønland eller andet Steds; dette betyder en overordentlig Lettelse for alle kommende Ornithologer, som vil studere Fuglelivet i det samme Distrikt.

Der er altsaa herigennem givet en fuldstændig omend selvfølgelig skønsmæssig Optælling af, hvor mange Ynglefugle der i det hele findes i Distriktet; man faar at vide, at der yngler ca. 50,000 Par Stormfugle og 150,000 Par Rider (Tretaaet Maage), hvoraf de 100,000 paa et enkelt Fjeld, medens Lomviens Tal gaar op over 500,000 Par, hvoraf den halve Million yngler paa et Sted. Sagdleqøen, en Yngleplads omtalt for over hundrede Aar siden; Beskrivelsen af dette Fuglefjeld er højst fornøjelig.

Der er mange interessante Enkeltheder at læse om i Bertelsens Afhandling; han behandler Spørgsmaalet om, hvorvidt Graamaage og Hvidvinget Maage er den samme eller to forskellige Arter, og kommer, omend med forsigtig Udtryksmaade, til det Resultat, at de er artsforskellige, men ikke har noget konstant Skelnemærke ud over Størrelsen, særlig Næblængden. Maalene, der viser, at den mindste Graamaagehun har større — ganske vist kun lidt større — Næb end den største Han af Hvidvinget Maage, ser bestikkende ud;

man kunde ønske, at der havde været flere af dem. Mon der i den øvrige Fugleverden findes noget tilsvarende, at to Arter, der lever samme Sted, ligner hinanden i alle Henseender, i Ydre og i alle Dragter, endog i Levevis, men kun er adskilt i Størrelse?

Bedrøveligt er det at erfare, at der nu ogsaa kan tales om en mulig Forsvinden af ynglende Arter i Grønland, at Skarven skulde være truet, og at Lunden maaske kan følge efter; naar der antydes, at Ederfuglen mulig vil blive Nr. 3, bidrager dette unægtelig til at forstaa, hvorledes Fugle, der, som Vandreduen, har eksisteret i uhyre Masser, har kunnet gaa fuldstændig til Grunde; for 30 Aar siden vilde en saadan Tanke, som at Ederfuglen skulde blive udryddet i Grønland, have været umulig, selv om man nok vidste, at dens Tal var aftaget.

Hvidsiskenen, et Navn Forfatteren bruger under Billedet men ikke i Teksten, regner han for en Race af Graasiskenen; den er dog vist en rigtig god Art og skiller sig baade i Udseende og Levevis meget stærkt ud fra den i Sydgrønland almindelige Form af Graasiskenen; man tænke blot paa, at de sydgrønlandske Graasiskener alle forsvinder om Vinteren, medens i hvert Tilfælde et stort Antal Hvidsiskener overvintrer i Nordgrønland; nyere systematiske Forfattere som Reichenow og Hartert regner ogsaa Hvidsisken og Graasisken som artsforskellige.

Af Forfatterens Optegnelser fremgaar det, at Trækfuglene besynderligt nok ikke kommer saa meget senere til Nordgrønland end til Sydgrønland, og at Yngletiderne i de to Landsdele ikke synes at afvige meget, ja endda at være fuldt saa tidlige i Nordgrønland som længere Syd paa. Hvidsisken og Snespurv yngler først i Juni, og af Ravn har Forfatteren faaet Æg den 8. April, paa en Dag, hvor Temperaturen var ÷ 22°, et Standpunkt, den holdt sig paa Maaneden ud.

De, der blot kender noget til Fugle og særlig lidt til Grønlands, vil have Glæde af mange Enkeltheder i Afhandlingen; de overordentlig smukke Fotografier, der i saa rigelig Mængde ledsager Teksten, vil gøre, at andre end Ornithologer vil kunne have Fornøjelse af den. Der er Billeder, hvor det landskabelige spiller Hovedrollen, og andre, hvor Fuglene er det overvejende; en stor Del af Billederne er Helsidesbilleder, bl. a. visende Fuglenes Ynglen paa Fuglefjeld; Reproduktionen af Billederne er fortræffelig.

O. Helms.

C. A. RASMUSSEN: DANSKE FUGLE. ET HALVT HUNDREDE BILLEDER AF DANSKE FUGLE FOTOGRAFERET I NATUREN. G. B. N. F., KØBENHAVN 1923.

Lærer C. A. Rasmussen i Faaborg har udsendt en nydelig, lille Bog med Fotografier af forskellige Fugle. Forbilledet for Bogen har været de bekendte, engelske Smaabøger »Gowans's Nature Books«, og

saavel Format som Udstyr er meget tilsvarende. Der er Billeder af følgende Arter: Vibe, Rødben, Ryle, Dobbelt Bekkasin, Præstekrave, Engpiber, Bynkefugl, Lærke, Spætmejse, Svane, Tornirisk, Gærdesanger og Stær. Fotografierne er udmærkede og Reproduktionen er, særlig naar Hensyn tages til Bogens billige Pris, gennemgaaende upaaklagelig. Billederne vidner om, at Forfatteren er i Besiddelse af stor teknisk Færdighed og af den Taalmodighed, der er nødvendig for at fremskaffe saadanne Fuglefotografier. Den foreliggende Række Billeder af Vibe afgiver saaledes et smukt Bevis i saa Henseende. Bag i Bogen findes en kortfattet Tekst, der paa en fornøjelig Maade beretter lidt om de forskellige Arters Levevis.

Den tiltalende, lille Bog kan varmt anbefales enhver Naturven, og man maa ønske den størst mulig Udbredelse, saaledes at den snart kan blive efterfulgt af andre Bøger af lignende Art. Forfatterens Dygtighed som Fotograf og Erfarenhed som Ornitholog bevirker, at en Fortsættelse maa imødeses med Interesse.

P. Jespersen.

A. KLØCKER: DANSK ORNITHOLOGISK EXKURSIONSFAUNA. KBHVN. 1923, G. E. C. GADS FORLAG.

Det foreliggende, lille Hæfte, der ikke er noget originalt Arbejde, indeholder i Nøgleform en Bestemmelsesliste over de danske Fugle, med Undtagelse af enkelte meget sjældent optrædende Arter; desuden giver det ved de enkelte Arter korte Beskrivelser af de karakteristiske Dragter, men samtidig desværre ingensomhelst Oplysning om vedkommende Fugls Forekomst og Hyppighed. Det synes nærmest beregnet som Vejledning for de første Begyndere og kan, som Følge af vor hjemlige Litteraturs Mangelfuldhed paa dette Punkt, sikkert ogsaa i saa Henseende være til adskillig Nytte. For viderekomne, der navnlig ønsker nærmere Oplysning om de forskellige Dragter og Racer, frembyder det derimod næppe synderligt af Interesse.

R. H. Stamm.

FORENINGSMEDDELELSER.

MØDER.

I Tidsrummet Januar—April 1923 samledes Foreningens Medlemmer 5 Gange; de egentlige Møder afholdtes i Universitetets zoologiske Studiesamling, Nørregade 10, der, ligesom tidligere Aar, ved Professor, Dr. Ad. S. Jensens Velvilje, var stillet til Foreningens Raadighed.

Søndag den 7. Januar fremviste Museumsamanuensis, Magister R. Hørring i Zoologisk Museum den nyordnede danske Fuglesamling.

Med stor Interesse besaa Foreningens Medlemmer Zoologisk Museums Udstillingssamling af danske Fugle efter den nylig fuldendte Revision og Omordning, og der var sikkert almindelig Enighed om, at det meget betydelige Arbejde, der af Foreviseren var nedlgat i denne Sag, havde bragt et lige saa smukt som i videnskabelig Henseende tilfredsstillende Resultat. Forholdene var jo unægtelig ogsaa tidligere langtfra tilfredsstillende; ofte og med Rette havde der, bl. a. ogsaa her i Foreningen, været klaget over, at denne Samling stod paa et særdeles uheldigt og mørkt Sted, hvor den kun var til ringe Glæde og Nytte for de Besøgende; lige siden Museets Indflytning i Bygningen i Krystalgade havde nemlig den danske Fuglesamling haft sin Plads paa første Sal i Galleriet ind mod Hallen, og navnlig paa mørke Dage kunde her være saa skummelt, at de Studerende kun ved Hjælp af Lommelamper kunde benytte Samlingen. Den systematiske Fuglesamling havde derimod Plads i 6 store, lyse Værelser ud mod Gaden, og skønt det ikke kunde nægtes, at ogsaa denne Samling med sine mange exotiske og smukke Former kunde gøre Fordring paa gode Lokaler, blev det dog efterhaanden Museets Bestyrelse klart, at vore egne Fugle burde have Fortrinsretten, og at en Omordning burde finde Sted, selv om denne maatte blive baade langvarig og bekostelig.

Til Brug for den danske Samling blev da udvalgt 2 store, lyse Lokaler ud mod Gaden; disses Skabsplads, maalt i løbende Meter, var op mod en Femtedel større end Galleriets. Man gik da igang med de vidtløftige Omflytninger, der paa Grund af den herskende Pladsmangel blev et sandt Puslespil, særlig da man for Publikums Skyld søgte at afspærre saa faa Lokaler ad Gangen som muligt; trods forceret Arbejde kunde det hele Foretagende ikke gennemføres paa mindre end et Aar.

Selve Samlingen maatte reduceres meget, idet altfor mange Individer af samme Art gennem Tiderne var opstillede, hvorved Fuglene var kommet til at staa meget sammenpakket i Skabene; navnlig var altfor mange »sjeldne« Fugle opstillede, hvorved Publikum let kunde faa et forkert Indtryk af den danske Fuglefauna; naar der saaledes stod 24 Steppehøns opstillet, blev dette Tal reduceret til 5 o. s. v. Tillige fjernedes alle Monstrositeter, saaledes de mange mere eller mindre hvidfødte Fugle (Albinoer). Man tilstræbte, saa vidt Pladsen kunde række, at opstille Eksemplarer af Fugle i alle de vigtigste Dragter, bl. a. Hanner og Hunner, Sommer- og Vinterdragter samt Ungfugle og Dununger. Hvert enkelt Stykke blev grundigt efterset og vasket i Benzin, hvorved bl. a. de hvide Fugle, Maager o. l., atter helt genvandt deres oprindelige Skønhed; mange friske Fugle blev endvidere udstoppede til Udfyldning af Lakuner i Samlingen. Endelig blev alle Præparaterne ometiketteret og forsynet med danske Navne og ensartede systematiske Benævnelser, alle i Overensstemmelse med Winges Fugleliste i dette Tidsskrifts 1ste Bind; for Begyndere var

det nemlig ofte forvirrende, at Individer af samme Art i de skiftende Tider i Samlingens hundredaarige Tilværelse var mærkede med mange forskellige Navne.

Som Samlingen nu fremtræder, let overskuelig i sine hvidlakerede Skabe, vil den formentlig i en Række Aar kunne gøre god Fyldest som en smuk og righoldig Oversigts- og Studiesamling for danske Ornithologer, og man maa inderlig ønske, at den maa blive brugt i saa stort Omfang som muligt og derved hjælpe til Udbredelsen af Kundskaben om de danske Fugle.

Lørdag den 20. Januar gav Overlæge O. Helms sin i dette Bind trykte Meddelelse »Nogle ornithologiske Oplevelser fra de senere Aar«.

Lørdag den 17. Februar holdt Stationsforstander R. Jul. Olsen et Foredrag om Gøgen.

Lørdag den 17. Marts holdt Stationsforstander R. Jul. Olsen et Foredrag om de danske Spætter.

Lørdag den 21. April holdt Læge Th. N. Krabbe et Foredrag om nogle udvalgte grønlandske Fuglearter (Tretaaet Maage, Almindelig Kjove, Havørn, Ravn og Snespurv), idet han særligt skildrede deres biologiske Forhold.

GENERALFORSAMLING 1923.

Lørdag den 20. Oktober afholdtes Foreningens Generalforsamling i Zoologisk Studiesamling, hvor godt en Snes Medlemmer var mødt.

Til Dirigent valgtes Fuldmægtig J. Späth. Formanden, Vekselerer E. Lehn Schiøler aflagde Beretning om Foreningens Virksomhed i det forløbne Aar. Som særlig interessant bør fremhæves, at Foreningen har faaet dannet sit eget Bibliotek. Dette bestaar for det første af forskellige, store og kostbare Værker, som Foreningen har modtaget fra sine Bytteforbindelser eller som Gave fra Forfatteren eller Forlæggeren; dernæst har de forbedrede økonomiske Forhold muliggjort Anskaffelsen af en Række værdifulde Bøger, der tilfældigt kunde købes til meget billig Pris; endelig har Foreningen haft den Glæde at faa overdraget, som et varigt Minde om den nys afdøde, lovende unge Ornitholog, Forstkandidat H. Weis, dennes ornithologiske Bogsamling. Der vil senere i Tidsskriftet komme en Katalog over Bøgerne samt en Meddelelse om de nærmere Betingelser for Udlaan.

Formanden fremlagde derefter det nedenfor gengivne reviderede Regnskab, for hvilket der gaves Decharge. Endvidere oplæstes Regnskabet for Foreningens Rejse- og Studiefond, der udviste en Sum

REGNSKAB FOR DANSK ORNITHOLOGISK FORENING 1922—23.

INDTÆGT	Kr.	Øre
1. Oktober 1922.		
Saldo fra forrige Aar	374	50
341 Medlemmer à Kr. 8.00	2728	00
24 — — 10.00	240	00
1 Livsvarigt Medlem à 100,00	100	00
Avertissementer	115	00
Solgte Aargange og Hæfter	122	50
Resterende Kontingenter fra f. Aar:		
1 à Kr. 8.00	8	00
3 — 10.00	30	00
Renter i Aarets Løb	44	16
Saldo 1. Oktober 1923..... Kr. 549.98		
Ikke indgaaede Kontingenter - 98.00		
Kr.	3762	16

UDGIFT	Kr.	Øre
1. Oktober 1922.		
Porto	350	74
Konvolutter m. m.	90	79
Rengøring i Zoologisk Studiesamling	15	00
Flytning af Tidsskriftet	27	60
F. Hendriksens Reproduktionsanstalt	101	70
H. H. Thieles Regn. for 16. Aarg., IV Hft.	726	25
— — for I/III Hæfte iaar.	1253	85
Avertering i Kraks Vejviser	4	00
Køb af tidligere Aargange	175	50
Repræsentationsudgifter	10	00
Brandforsikring	12	50
Medhjælp til Redaktøren	50	00
— - Kassereren	50	00
Køb af Bøger til D. O. F.s Bibliothek	188	75
Indbinding - — —	155	50
Balance 30/9 23	549	98
Kr.	3762	16

København, den 1. Oktober 1923.

A. KOEFOED
Kasserer.

Regnskabet er revideret og befundet rigtigt.

A. VALENTINER
Revisor.

paa 944 Kr. Der var ikke i Løbet af det sidste Aar indsendt Anmodninger om Understøttelse. Formanden fremlagde derefter det ligeledes nedenfor gengivne Regnskab for Fredningen af Øen Jordsand og konstaterede med Tilfredshed, at Foreningens Medlemmer betaler over en Tredjedel af de Udgifter, der er forbundet hermed. Stationsforstander R. Jul. Olsen gav i Anledning af Regnskabet nogle Oplysninger om en Udbedring af Opsynsmandens Hus, der var foretaget i det forløbne Aar.

De tre Bestyrelsesmedlemmer Læge Th. N. Krabbe, Stationsforstander R. Jul. Olsen og Docent R. H. Stamm, der efter Tur skulde afgaa, blev alle genvalgt.[1]

Under det sidste Punkt paa Dagsordenen »Eventuelt« gav Stationsforstander R. Jul. Olsen, der sidst i Maj Maaned havde besøgt Jordsand, en Række Meddelelser om Fredningen. Det foreløbige Resultat var meget glædeligt, idet Fuglebestanden var blevet stærkt forøget. Der var blandt andet nu en anselig Koloni af Splitterne, og Strandskaden optraadte i meget stor Mængde i Forhold til Øens ringe Areal. Hættemaagen havde i mindre Antal slaaet sig ned paa Øen, hvad der dog maaske burde betragtes som et mindre glædeligt Resultat, da det jo er velkendt, at denne Fugl ofte fordriver andre Fuglearter fra Ynglepladserne. Direktør A. L. Manniche fremhævede Nødvendigheden af at indsamle Æg af Hættemaagen, for at denne ikke skulde brede sig paa de andre Fugles Bekostning. Læge Th. N. Krabbe gjorde i den Anledning opmærksom paa, at man ved en eventuel Ægindsamling fraveg Princippet i Naturfredning. Der udspandt sig om dette Punkt en længere Diskussion, der resulterede i, at man foreløbig vilde afvente Begivenhedernes Gang for at se, hvorledes Forholdene vilde udvikle sig. I Diskussionen deltog Læge Krabbe, Direktør Manniche, Stationsforstander Olsen, Vekselerer Schiøler og Docent Stamm.

Generalforsamlingen sluttet.

FUGLEFRISTEDET »JORDSAND«. 2. BERETNING, SOMMEREN 1923.

I det forløbne Aar er Jordsand kommet i dansk Eje, idet Øen af Købmand Wasmuth i Hamborg er solgt til en i Brodsbøl bosiddende, dansk Undersaat Jens Winther Jensen. Forinden dette Salg kom istand, havde Hr. Wasmuth atter tilbudt Øen for 3000 Kr. til Dansk ornithologisk Forening; da denne savnede de fornødne Midler og en Forespørgsel i Justitsministeriet om, hvorvidt der kunde være Mulighed for, at Staten vilde ofre det omhandlede Beløb, blev besvaret med, at der under den foreliggende finansielle Situation ingen som helst Udsigt var til, at Staten vilde købe Øen, og der tilføjedes, at Fredningen ved eventuelt Ejerskifte jo alligevel blev staaende

[1] Ifølge den paa forrige Generalforsamling givne Bemyndigelse havde Bestyrelsen i det forløbne Aar suppleret sig med Magister P. Jespersen som Sekretær.

REGNSKAB FOR »JORDSAND« FOR 1922—23.

INDTÆGT	Kr.	Øre		UDGIFT	Kr.	Øre
Saldo fra forrige Aar $^{1}/_{10}$ 22	39	76	$^{21}/_{10}$ 22	Tønder Amtstue, Skatter til Øen	1	24
Bidrag fra følgende Medlemmer i Aarets Løb:			$^{27}/_{12}$ 22	Hjerpsted Sogneraad — - —	10	10
Th. N. Krabbe 6,00, Hans Pedersen 10,00	16	00	$^{17}/_{5}$ 23	R. Jul. Olsen, Rejseudgifter	39	20
R. Jul. Olsen 5,00, Axel Koefoed 5,00	10	00	$^{25}/_{5}$ 23	Tønder Amtstue, Skatter til Øen	0	99
P. G. Ralfe 10,00, Frithjof Høst 2,00	12	00	—	Hjerpsted Sogneraad — - —	27	50
Georg S. Johansen 25,00, G. E. Cleaver 5,00	30	00	$^{14}/_{6}$ 23	Pengekuverter	0	35
Axel Christiani 25,00, H. Arctander 20,00	45	00	—	Opsynsmand N. Mathiesen	200	00
J. Olsen 4,00, Joh. Ferdinand 3,00	7	00	$^{14}/_{7}$ 23	— —	200	00
K. S. Bardenfleth 2,00, S. Rasmussen 2,00	4	00	$^{14}/_{8}$ 23	— —	200	00
C. S. Larsen 5,00, C. Neergaard-Petersen 5,00	10	00	$^{17}/_{8}$ 23	F. Hendrichsen, 1 Rulle Jerntraad	13	50
Ved H. Arctander 2,00, E. Schäffer 20,00	22	00	$^{19}/_{9}$ 23	Bygmester Niels Nissen, Uhr	196	00
P. Nicolaisen 2,00, Aage Danneskiold-Samsøe 20,00	22	00	$^{30}/_{9}$ 23	Porto	3	85
E. W. Friderichsen 2,00, A. Jørgensen 5,00	7	00		Balance	88	25
Carl Chr. Olsen 1,00, P. Nielsen 10.00 isl. Kr. = 8,40	9	40				
Carl og Erik Madsen 10,00, Poul Madsen 10,00	20	00				
P. G. Løvengreen 100,00, Chr. S. Jacobsen 5,00	105	00				
E. Axel og Skovrider Hornemann à 5,00	15	00				
Tønder Amtstue $^{1}/_{5}$ 23	300	00				
Finanshovedkassen	300	00				
$^{30}/_{9}$ 23 Renter: $^{1}/_{2}$ Kr. 1,09 og $^{1}/_{7}$ Kr. 5,73	6	82				
Saldo $^{1}/_{10}$ 23	88	25				
Kr.	980	98		Kr.	980	98

København, den 1. Oktober 1923.

A. KOEFOED
Kasserer.

Regnskabet er revideret og befundet rigtigt.

A. VALENTINER
Revisor.

ved Magt, takkede man Hr. Wasmuth, men beklagede ikke at kunne modtage hans Tilbud.

I Brev af 19. April underrettede ovennævnte J. W. Jensen herefter Foreningen om, at han havde købt Øen, og at han kun mod et passende Vederlag kunde tillade, at Fredningen fortsattes; herom sattes Justitsministeriet i Kundskab med det Resultat, at Hr. Jensen gennem den stedlige Øvrighed blev underrettet om, »at de skiftende Ejere af Øen er pligtige til at respektere den iværksatte Fredning, og at enhver Overtrædelse, i Henhold til § 26 i Lov om Naturfredning, straffes med Bøder fra 10 til 10,000 Kr.«

Da der som sidste Aar atter var bevilliget 600 Kr. af Stat og Amt til Øens Bevogtning, tog denne sin Begyndelse allerede den 9. Maj ved samme Opsynsmand som ifjor.

Da Hytten efter Opsynsmandens Indberetning trængte til en snarlig og grundig Istandsættelse, idet Pælene, hvorpaa den stod, var stærkt frønnede, rejste jeg den 11. Maj til Hjerpsted for derfra at tage over til Jordsand og se paa Forholdene. Ved min Ankomst til Hjerpsted om Morgenen den 12. var Vejret imidlertid blevet saa stormende, at Overfarten til Jordsand blev erklæret utilraadelig, og da Vejret den 13. ikke væsentligt havde bedret sig, og min Tid ikke tillod mig at blive længere og vente paa roligere Vejr, maatte jeg opsætte Besigtigelsen til senere.

Den 22. Maj meddelte Opsynsmanden i Brev, at han ved sin Ankomst til Øen den 9. Maj havde forefundet 9 Æg af Strandskade *(Hæmatopus ostreologus)*, og at Ternerne nu begyndte at indfinde sig. Den 20. havde han talt 35 Strandskadeæg, 11 Æg af »de store Terner« og 160 Æg af »Havterner«, hvormed er betegnet baade *Sterna macrura* og *Sterna hirundo;* desuden 4 Præstekravereder med 10 Æg og 2 Rødbenreder med 6 Æg. Af »de store Terner«, som under mit Besøg viste sig at være Hættemaager *(Larus ridibundus)*, skrev han, »var der ifjor 2 Reder, men iaar er der 5; de er alle lige ved hverandre«.

Den 5. Juni besøgte jeg Jordsand pr. Baad fra Munkmarsk paa Sylt. Vejret var ikke det bedste; en kraftig Vestenvind med Byger satte Havet i stærk Bevægelse ind gennem Listerdybet, men gav ogsaa Sejlbaaden god Fart, saa at vi efter $1^1/_2$ Times Sejlads naaede Sandflakket ved Jordsand Kl. 9 Fm. En vældig Flok Ederfugle *(Somateria mollissima)*, der talte mange Hundrede Individer samt nogle »Rulter«, Knortegæs *(Anser torquatus)* laa ved Øens Nordostside og lettede, da Baaden lagde sig for Anker ved Flakket. Jeg begyndte den lange Vadetur ind til Øen, og kort efter, at jeg havde forladt Baaden, bemærkede jeg, at Opsynsmanden kom mig imøde. Omtrent halvvejs mellem Baaden og Strandbredden mødtes vi, og Opsynsmanden, der ikke kendte mig, gjorde mig bekendt med, at Landgang var forbudt. Efter at have legitimeret mig fulgtes vi ad ind til Strandbredden, men forinden vi naaede den, forlod Fuglene deres Reder og hvirvlede i tæt Sværm over Holmen og vore Hoveder.

Antallet var overvældende stort, og navnlig fangede en stor Flok af Splitterner *(Sterna cantiaca)* Opmærksomheden.

Holmen var fyldt med Reder; overalt havde Kyst- og Søternerne *(Sterna macrura* og *Sterna hirundo)* deres Bo; begge Arter saas, men det er ganske umuligt blot løseligt at anslaa deres Antal eller afgøre, hvilken Art der er talrigst. En ret betydelig Splitternekoloni havde slaaet sig ned midt inde paa Øen; paa et forholdsvis lille Omraade laa Æggene som sædvanligt ganske tæt samlet. Tid til at tælle dem havde jeg ikke, da Afrejsen skulde finde Sted samtidig med, at Vandet begyndte at falde; efter mit Skøn over Æg og Fugle maatte der dog være op mod 1000 Fugle. Forskellige Steder paa Sandstranden havde Dværgternerne *(Sterna minuta)* Redekolonier; Strandskaderederne, ofte flere ganske nær ved hverandre, fandtes navnlig i Kanten af Græsset langs Kysten. Over Øens Nordostende svævede enkelte Par Sølvmaager *(Larus argentatus)*, og her fandt jeg nogle tomme Maagereder og en med 3 Æg. Endelig saa jeg nogle Rødben *(Totanus calidris)*, nogle Hvidbrystede Præstekraver *(Ægialitis cantiana)*, mange Lærker *(Alauda arvensis)* og nogle faa Hættemaager *(Larus ridibundus)*. Sidstnævnte Art er temmelig sjælden i disse Egne, og den er ikke tidligere anført som truffet paa Jordsand. Der var iaar 5 Reder, og efter Opsynsmandens Udsagn havde han allerede ifjor bemærket Fuglen og fundet 2 Reder af den; den var dog dengang opført under den misvisende Betegnelse »Stor Terne«.

Det er med nogen Betænkelighed, at man ser denne Art bosætte sig paa Jordsand. Efter de Erfaringer, der er indhøstet mange andre Steder, f. Eks. Klægbanken i Ringkøbing Fjord, Søborg Mose ved Kjøbenhavn, Sundet ved Faaborg o. s. v., har dens raske Tiltagen i Antal haft til Følge en stærk Formindskelse i Antallet saavel af Individer som af Arter af andre derboende Fugle. Skulde dens Optræden paa Jordsand ogsaa vise sig at have farlige Følger for de øvrige Fuglearters Trivsel, kan det blive nødvendigt at overveje, hvorvidt en regulerende Indgriben ikke bør finde Sted for at forhindre, at Jordsand forvandles til Bosted for en mægtig Hættemaagekoloni, selv om Hensigten med Øens Fredning, — at skabe for Fuglene uden Hensyn til Arterne et fredlyst Yngleomraade, hvor Menneskets Indflydelse er indskrænket til kun at vaage over Freden — derved i nogen Maade maatte fraviges.

I denne Forbindelse bemærkes, at Opsynsmanden er instrueret om ikke paa nogen Vis unødvendigt at forstyrre Fuglene og paase, at saadant ikke sker fra de besøgendes Side. Det vakte derfor ikke ringe Forbavselse, da Opsynsmanden meddelte, at en besøgende i den forløbne Sommer havde opholdt sig en hel Dag paa Øen og ringmærket Fuglene og yderligere havde forsynet Opsynsmanden med fornødent Materiale til fortsat Mærkning uden i Forvejen til rette vedkommende at have rettet nogen Forespørgsel om, hvorvidt man billigede dette Foretagende.

Den 15. Juni havde Opsynsmanden tilendebragt en Optælling af Æg og Unger, et Arbejde der er saare vanskeligt og naturligvis kun

kan give et tilnærmelsesvis rigtigt Tal. Til Resultatet, der findes i den nedenstaaende Oversigt, knytter han følgende Bemærkninger: »De store Splitterner bliver ved med at lægge Æg; de har nu begyndt et andet Sted tæt derved; disse kan jeg tælle en anden Gang, da der hver Dag kommer flere. De smaa Dværgterneæg forsvinder Dag for Dag; jeg tror, at Maagerne tager Æggene«.

Den 8. Juli meddeler han endvidere: »Jeg har nu talt 1100 Æg af de store Splitterner, og der kan godt komme flere. De har nu lagt Æg et Stykke fra det første Sted, som De saa, og der er snart flere end paa denne Plet. Her er snart alle Ungerne komne frem og nogle begynder allerede at flyve, men der kommer dog endnu hver Dag flere Æg. — Af de smaa Dværgterner er der nu atter 45 Æg, men det er helt andre Reder, for Fuglene har een Gang alle været borte fra Holmen. Jeg tror, at Maagerne tager Æggene, for jeg har slet ingen Unger set af denne Art. — Af de smaa Præstekraver *(Ægialitis cantiana)* har jeg talt 12 Unger og en Rede med 3 Æg; det er ikke længe siden, de er kommet, men der kan jo gerne være flere endnu, for det er ikke let at finde dem. Jeg tror ikke, der er saa mange som ifjor. De store Præstekraver *(Ægialitis hiaticula)* tror jeg, der ingen er af. — Hættemaagerne har alle Unger nu; jeg har set, at de har taget af de smaa Præstekraveunger. — Ellers er der mange Unger iaar; der er ikke mange døde.

Sidste Beretning sendte Opsynsmanden den 25. August og meddelte heri: »at der den 1. August endnu var en hel Del Unger snart af alle Slags, men det varede ikke mange Dage, saa var de væk. Det stormede i nogle Dage, da tog Maagerne alle dem, der var til Rest; de tog ogsaa mange, der kunde flyve. Jeg tænker, der var omtrent 50 Maager, der jagede hele Tiden i to Dage; saa var der slet ingen Unger mere at finde. — Men ellers har der været en forfærdelig Masse Unger iaar, men det er jo Skade, at Maagerne tager dem. Jeg tror nok, at de har taget de fleste af Præstekraverne, og saa var det mest Kystterner, de tog; Dværgternerne havde en hel Masse Unger, men jeg saa dem kun i et Par Dage, saa har jeg ikke set mere til dem. Den 15. August var der ingen Unger mere paa Øen, og Fuglene var snart alle væk«.

Som det fremgaar af foranstaaende, har Fredningen ogsaa iaar givet et udmærket Resultat, og det i Aarsberetningen for 1922 udtalte Haab om, at Bestanden ved fortsat Fredning vilde naa sin tidligere Størrelse, er mere end opfyldt. Af særlig Interesse er det, at Splitternerne har indfundet sig i saa mægtigt et Antal, idet denne vor skønneste Terneart vist ikke, saa længe Fuglene har været fredet paa Jordsand (siden 1907), har ynglet der i mere end ganske enkelte Par. Paa de øvrige nordfrisiske Øer kendes i de senere Aartier kun en enkelt større Koloni, og i Danmark findes ikke ret mange Splitternekolonier.

Forøgelsen skyldes vel for en stor Del, at der paa alle de tyske Vesterhavsøer søges efter Fugleæg saa vedholdende og omhyggeligt som ingensinde før, en Følge af den der herskende Knaphed paa

	$^{15}/_{6}$ 23	$^{8}/_{7}$ 23	1922	1913	1912	1911	1910	1909	1908	1907
Ederfugl *(Somateria mollissima)*							6 Æg	5 Æg		
Terner *(Sterna macrura og hirundo)*	3850 Æg	c.2400 Æg og lige saa mange Unger	c. 2600 Unger, 400 Æg	c. 3800 Unger	c. 4000 Unger	c. 4950 Unger	c. 3320 Unger	c. 2500 Unger	c. 700 Unger	c. 550 Unger
Dværgterne *(Sterna minuta)*	c. 120 Æg	c. 45 Æg	c. 160 Æg	c. 200 Unger	c. 210 Unger	c. 160 Unger	c. 150 Unger	c. 150 Unger	c. 30 Unger	c. 25 Unger
Splitterne *(Sterna cantiaca)*	c. 530 Æg	c. 1100 Æg	5 Æg	1 Unge	1 Unge	—	—	2 Æg	—	—
Sølvmaage *(Larus argentatus)*	3 Æg	5 Æg, 3 Unger	6 Æg	—	—	—	—	3 Unger	—	—
Hættemaage *(Larus ridibundus)*	13 Æg		—	—	—	—	—	—	—	—
Strandskade *(Hæmatopus ostreologus)*	66 Æg, 55 Unger		30 Æg, 45 Unger	c. 75 Unger	c. 100 Unger	c. 85 Æg	c. 60 Unger	c. 50 Unger	c. 10 Unger	c. 12 Unger
Præstekrave *(Ægialitis hiaticula)*	—		c. 41 Æg, 3 Unger	c. 70 Unger	c. 28 Unger	c. 30 Unger	c. 3 Unger	c. 30 Unger	c. 12 Unger	c. 10 Unger
Hvidbrystet Præstekrave *(Ægialitis cantiana)* ...	4 Æg, 12 Unger	3 Æg, 12 Unger	c. 18 Æg		c. 45 Unger	c. 30 Unger	c. 28 Unger	—		
Rødben *(Totanus calidris)*	—	15 Unger			c. 12 Unger	c. 12 Æg	c. 12 Unger	c. 8 Unger	2 Reder	2 Reder
Stær *(Sturnus vulgaris)* .	—			4 Æg	2 Reder, 10 Æg	2 Reder, 10 Unger	1 Rede 5 Æg	—	—	
Lærke *(Alauda arvensis)*.	11 Æg		11 Æg	6 Æg	24 Æg	23 Æg	47 Æg	15 Æg	talrige	

Levnedsmidler; men Jordsands gunstige Beliggenhed inden for Listerdybet med let Adgang til rigelig Føde for saavel de gamle Fugle som Ungerne er naturligvis Grundbetingelsen for, at en saa talrig Fuglebestand kan trives der.

Det er glædeligt, at Interessen for Fristedet »Jordsand« efter Bidragydernes voksende Antal at dømme ogsaa er i Vækst, saaledes at det har været muligt uden at stifte Gæld i Sommer at bekoste den højst nødvendige Istandsættelse af Vogterhytten. Det viste sig nemlig ved Istandsættelsen, at den Del af Pælene, der stod i Jorden, var ganske raadden, og det hele var utvivlsomt faldet sammen og skyllet væk under de stærke Storme, der fra August gentagende Gange har hjemsøgt Vestkysten. Ved den stærke Storm sidst i August Maaned var hele Jordsand oversvømmet, og Vandet stod helt op til Hyttens Gulv, der er ca. 2 m over Jorden. Da Istandsættelsen var fuldført, skete der intet ud over, at Trappen blev slaaet løs og skyllet bort.

Som ovenfor nævnt er Bidragydernes Antal vokset, men er dog endnu ret lille; det maa derfor formodes, at adskillige flere har Interesse for Opgaven at oprette Fuglefristeder. Som det tydeligt kan ses af »Jordsand«, er saadanne Fristeder af største Betydning for Bevarelse af vor Fuglefauna, og »Jordsand« skulde jo nødigt forblive det første og sidste Fristed i Danmark, hvor Fuglene i Yngletiden virkeligt er beskyttede mod Ægindsamling og anden Forstyrrelse fra Menneskehaand.

Vis derfor Interesse for Fugleverdenen ved at være med til at opretholde Fuglefristedet »Jordsand« og om muligt at tilvejebringe andre.

R. Jul. Olsen.

EKSKURSIONER.

UDFLUGT TIL SKOVENE VED FURESØEN OG FARUM 4. MARTS 1923.

Om Morgenen Kl. $7^3/_4$ afgik man fra Hovedbanegaarden med Tog til Lyngby. Deltagernes Antal var 18. Turen gik som sædvanlig fra Lyngby ad Prinsessestien og langs Aaen i Frederiksdal Skov til Frederiksdal Kro, hvor man holdt Frokosthvil. Man begav sig derefter til den tæt ved Kroen liggende Hjortholm Ruin, hvor man nød Synet af en Flok Svaner paa 14 Stk., som trak over højt til Vejrs. De gav ingen Lyd, og Afstanden tillod ikke at bestemme Arten. Derfra gik Turen videre gennem Aasevang, Nørreskov og Fiskebæk for at ende ved Farum Station, hvorfra de fleste med Tog tog til København. — Vejret havde været fint med stille, noget tyk Luft og Temperatur lidt over Nul, men desværre var Furesøen isdækket uden en eneste Vaage og ganske blottet for Søfugle; ikke engang siddende paa Isen saas nogen Fugl. Fuglelisten blev derfor lidt mager.

Med Sikkerhed iagttoges følgende 24 Arter samt 2 kun slægtsbestemte Former: Stokand *(Anas boscas)* 1, Svane *(Cygnus sp., musicus* eller *olor)* Flok paa 14, Vibe *(Vanellus cristatus)* Flok paa c. 15 samt nogle, Hættemaage *(Larus ridibundus)* nogle, Spætte *(Dendrocopus sp., major* eller *medius)* 1, Skade *(Pica caudata)* 4 Gange enkeltvis, Allike *(Corvus*

monedula) mange, Krage *(Corvus cornix)* en Del, Spætmejse *(Sitta europæa)* nogle, Lærke *(Alauda arvensis)* nogle, hvoriblandt flere syngende, Stær *(Sturnus vulgaris)* 1, Træpikker *(Certhia familiaris)* en lille Flok, Musvit *(Parus major)* Mængde, Blaamejse *(Parus coeruleus)* nogle, Graamejse *(Parus palustris)* nogle, Fuglekonge *(Regulus cristatus)* nogle, Sjagger *(Turdus pilaris)* en Flok paa ca. 10, Solsort *(Turdus merula)* nogle, Rødkælk *(Erithacus rubecula)* Par Stk., Husspurv *(Passer domesticus)* faa, Bogfinke *(Fringilla coelebs)* en Del, hvoriblandt flere syngende, Grønsisken *(Chrysomitris spinus)* en Flok paa ca. 10, Svenske *(Ligurinus chloris)* nogle, Irisk *(Cannabina linota)* Par Stk., Dompap *(Pyrrhula vulgaris)* 1, Gulspurv *(Emberiza citrinella)* en Del, hvoriblandt flere syngende.

Om Eftermiddagen ved 4¹/₄-Tiden var Størsteparten af Deltagerne atter i København.

Th. N. Krabbe.

UDFLUGT TIL SØBORG (UTTERSLEV) MOSE 27. APRIL 1923.

Om Morgenen ved 9-Tiden mødtes Deltagerne, hvis Antal var 24, ved Apoteket i Utterslev. Under Direktør A. L. V. Manniche's Ledelse begav man sig ned til Mosen, langs hvis sydlige Bred man gik omtrent hen til Søborghus Kro, derpaa tilbage til Utterslev, hvor man spiste Frokost i Kroen. Derefter gik man atter ned til Mosen, passerede den nye Bro over Aaen i Mosens midterste Del og gennemgik nu den vestlige Del af Mosens nordre Bred, idet man endte ved Brønshøj. Paa Grund af det stormende Vejr var der kun nogle faa af Deltagerne, der af Mosens Opsynsmand lod sig stage en Tur gennem Rørene især for at iagttage Lappedykkerreder. Ved 1¹/₂-Tiden opløstes Selskabet i Utterslev, hvorfra man tog tilbage til København fraregnet nogle faa Deltagere, som forlængede Turen til Damhussøen. — Vejret var ikke det bedste; det var uroligt med skiftende Solskin og Graavejr og med stormende Blæst, som i høj Grad generede Brugen af Kikkert. Det ornithologiske Udbytte blev ikke desto mindre meget tilfredsstillende. Løvsanger, Stork, Stor og Sorthalset Lappedykker var vel det mest bemærkelsesværdige.

Følgende 31 Arter iagttoges med Sikkerhed: Krikand *(Anas crecca)* 2 sammen, Atling *(Anas querquedula)* nogle, Stokand *(Anas boscas)* mange, Skeand *(Anas clypeata)* en Del, Troldand *(Fuligula cristata)* mange, Taffeland *(Fuligula ferina)* en Del, Sorthalset Lappedykker *(Podicipes nigricollis)* 2 sammen, Stor Lappedykker *(Podicipes cristatus)* nogle, Rørhøne *(Gallinula chloropus)* 1, Blishøne *(Fulica atra)* mange, Vibe *(Vanellus cristatus)* en Del, Rødben *(Totanus calidris)* Par Stk., Horsegøg *(Gallinago scolopacina)* Par Stk., Hættemaage *(Larus ridibundus)* mange, Stormmaage *(Larus canus)* en Del, Stork *(Ciconia alba)* 1 + 1, Skade *(Pica caudata)* 1, Krage *(Corvus cornix)* 2 sammen, Digesvale *(Hirundo riparia)* nogle, Forstuesvale *(Hirundo rustica)* en Del, Lærke *(Alauda arvensis)* nogle, Stær *(Sturnus vulgaris)* en Del, Løvsanger *(Phyllopseustes trochilus)* 1, Engpiber *(Anthus pratensis)* Par Stk., Solsort *(Turdus merula)* 1, Husspurv *(Passer domesticus)*

mange, Skovspurv *(Passer montanus)* nogle, Svenske *(Ligurinus chloris)* nogle, Irisk *(Cannabina linota)* nogle, Rørspurv *(Emberiza schoeniclus)* nogle, Gulspurv *(Emberiza citrinella)* 2 sammen.

Om Eftermiddagen ved 2-Tiden var Størsteparten af Deltagerne atter i København.

Th. N. Krabbe.

UDFLUGT TIL HARESKOV OG SØNDERSØ 27. MAJ 1923.

Deltagerne, hvis Antal var 19, mødtes om Morgenen paa Slangerupbanens Station paa Nørrebro og afgik herfra med Tog 9^{20} til Hareskov Station. Efter en større og udbytterig Ronde i Hareskov spiste man Frokost i Skovløberhuset nær ved Vandværket ved Søndersø og gennemgik derefter Terrainet syd for Søen og tilsidst Terrainet langs dennes østlige Bred. Terrainet syd for Søen gav især et fornøjeligt Udbytte. Fra Søens østlige Bred begav man sig omsider til Værløse Station, hvorfra man med et Tog ca. $5^3/_4$ vendte tilbage til København. — Vejret var fint med stille, mild Luft, dog uden Solskin; det ornithologiske Udbytte særdeles tilfredsstillende.

Med Sikkerhed iagttoges følgende 52 Arter: Agerhøne *(Perdix cinerea)* 2 sammen, Stor Lappedykker *(Podicipes cristatus)* nogle, Vibe *(Vanellus cristatus)* nogle, Hættemaage *(Larus ridibundus)* Par Stk., Terne *(Sterna hirundo)* 1 + 1, Stork *(Ciconia alba)* 1 samt 2 sammen paa Rede, Musevaage *(Buteo vulgaris)* 1 + 1, Ringdue *(Columba palumbus)* nogle, Mursvale *(Cypselus apus)* mange, Gøg *(Cuculus canorus)* en Del, idet dens Kukken hørtes særdeles ofte, ligesom Fuglen gentagne Gange saas, Flagspætte *(Dendrocopus major)* 1 + 1, Skovskade *(Garrulus glandarius)* 1 + 1, Skade *(Pica caudata)* Par Stk., Krage *(Corvus cornix)* en Del, Tornskade *(Lanius collyrio)* nogle, Digesvale *(Hirundo riparia)* mange, Forstuesvale *(Hirundo rustica)* mange, Spætmejse *(Sitta europæa)* nogle, Lærke *(Alauda arvensis)* nogle, Stær *(Sturnus vulgaris)* mange, Gærdesmutte *(Troglodytes parvulus)* nogle, Sang hørt flere Gange, Jernspurv *(Accentor modularis)* nogle, Musvit *(Parus major)* en Del, Blaamejse *(Parus coeruleus)* nogle, Graamejse *(Parus palustris)* Par Stk., Halemejse *(Acredula caudata)* 3 sammen, Tornsanger *(Sylvia cinerea)* nogle, Sang hørt enkelte Gange, Gærdesanger *(Sylvia curruca)* 1, Munk *(Sylvia atricapilla)* nogle, Sang hørt Par Gange, Havesanger *(Sylvia hortensis)* en Del, Sang hørt flere Gange, Rørsanger *(Acrocephalus arundinaceus)* en Del, Sang hørt flere Gange, Sivsanger *(Acrocephalus phragmitis)* nogle, Sang hørt flere Gange, Løvsanger *(Phyllopseustes trochilus)* en Del, Sang hørt mange Gange, Grøn Løvsanger *(Phyllopseustes sibilatrix)* nogle, Sang hørt flere Gange, Fuglekonge *(Regulus cristatus)* nogle, Skovpiber *(Anthus arboreus)* Par Stk., af hvilke én syngende, Gul Vipstjert *(Motacilla flava)* Par Stk., Hvid Vipstjert *(Motacilla alba)* 1, Sangdrossel *(Turdus musicus)* en Del, Sang hørt flere Gange, Solsort *(Turdus merula)* en Del, Sang hørt flere Gange, Bynkefugl *(Praticola rubetra)* 1, Rødkælk *(Erithacus rubecula)* en Del, Sang hørt flere Gange, Nattergal *(Luscinia philomela)* mange, Sang hørt mange Gange, Broget Flue-

snapper *(Muscicapa atricapilla)* 1, Graa Fluesnapper *(Muscicapa grisola)* Par Stk., Husspurv *(Passer domesticus)* en Del, Skovspurv *(Passer montanus)* en Del, Bogfinke *(Fringilla coelebs)* mange, Sang hørt mange Gange, Svenske *(Ligurinus chloris)* nogle, Irisk *(Cannabina linota)* nogle, Rørspurv *(Emberiza schoeniclus)* Par Stk., Gulspurv *(Emberiza citrinella)* mange, Sang hørt mange Gange.

Om Eftermiddagen ved $6^1/_2$-Tiden var man atter i København.

Th. N. Krabbe.

UDFLUGT TIL SALTHOLM 26. AUGUST 1923.

Deltagerne mødtes om Morgenen paa Amagerbro Station og tog derfra med Tog 8^{40} til Kastrup, hvorfra man med lejet Motorbaad satte over Drogden og ankom til Saltholm ved 10-Tiden. Deltagernes Antal var 22. Som sædvanligt indtog man først Frokost i »Holmegaards« Have og begav sig derefter først ud til Øens Nordende, hvor man bl. a. iagttog en Svartbagflok paa ca. 120 Stk. — hovedsagelig gamle udfarvede Fugle —, som laa paa Søen ret nær ved Land. Turen gik derefter langs Øens Østkyst sydpaa til »Jægerly«, derpaa tværs over Øen lidt nord for Plantagen og derpaa langs Vestkysten tilbage til »Holmegaard«. Saavel i »Skoven« som i Træerne i den lille Have ved »Jægerly« syd for »Skoven« saas nogle Sangfugle (Rødkælk og Broget Fluesnapper samt nogle Løvsangere) paa Træk og ganske utilbøjelige til at lade sig fordrive fra de smaa Beplantninger. Efter et Hvil med Maaltid i »Holmegaards« Have gik man til Baaden og forlod Øen omtrent Kl. $6^1/_2$ og vendte over Kastrup og derfra med Tog tilbage til København. — Vejret havde været mildt, men stærkt blæsende og med tyk Luft, saa at Brugen af Kikkert hæmmedes en Del. Dertil kom, at man ikke var saa heldig at staa over for noget Træk af Vadefugle; især vakte det Forundring, at der af en saadan Art som Almindelig Ryle kun saas nogle faa Stykker, af Vibe kun én og af Brokfugl ikke en eneste. Det ornithologiske Udbytte blev derfor ikke særlig glimrende, men dog nogenlunde tilfredsstillende.

Følgende 31 Arter iagttoges med Sikkerhed: Spidsand *(Anas acuta)* Par Stk., Skeand *(Anas clypeata)* 1, Ederfugl *(Somateria mollissima)* nogle, Toppet Skallesluger *(Mergus serrator)* en Hun svømmende med ca. 10 Unger, Vibe *(Vanellus cristatus)* 1, Præstekrave *(Ægialitis hiaticula)* nogle, Strandskade *(Hæmatopus ostreologus)* nogle, Storspove *(Numenius arqvatus)* 1, Svaleklire *(Totanus ochropus)* 1, Rødben *(Totanus calidris)* nogle, Ryle *(Tringa alpina)* nogle, Hættemaage *(Larus ridibundus)* Par Stk., Stormmaage *(Larus canus)* nogle, Svartbag *(Larus marinus)* en stor Flok (se ovenfor), Mursvale *(Cypselus apus)* nogle, Tornskade *(Lanius collyrio)* 1, Digesvale *(Hirundo riparia)* Mængde, Bysvale *(Hirundo urbica)* 2 sammen ved Rede med Unger, iøvrigt ingen, Forstuesvale *(Hirundo rustica)* en Del, Lærke *(Alauda arvensis)* nogle, Stær *(Sturnus vulgaris)* en Del, Løvsanger *(Phyllo-*

pseustes trochilus) nogle, Engpiber *(Anthus pratensis)* nogle, Hvid Vipstjert *(Motacilla alba)* 3 sammen, Stenpikker *(Saxicola oenanthe)* nogle, Bynkefugl *(Praticola rubetra)* 2 sammen, Rødstjert *(Ruticilla phoenicura)* 1, Rødkælk *(Erithacus rubecula)*, 1, Broget Fluesnapper *(Muscicapa atricapilla)* 1, Husspurv *(Passer domesticus)* Par Stk., Irisk *(Cannabina linota)* mange.

Om Aftenen Kl. ca. $8^1/_2$ var man atter i København.

Th. N. Krabbe.

NYE MEDLEMMER.

Aarhus' naturhistoriske Museum, ved Lektor V. R. Møller, Nyborggade 6, Aarhus.
Barfod, Knud, stud. art., Jensløvs Tværvej 11, Charlottenlund.
Christensen, Olav, Seminarieelev, Jonstrup Seminarium, Ballerup.
Hansen, C. G., Lærer, Middelfart.
Hartmann, F. J. C., Sekretær, Kastelsvej 11, Ø.
Hegermann-Lindencrone, F., Generalmajor, Kammerherre, K. DM., Holsteinsgade 5, Ø.
Hofman-Bang, N. O., Forstander, Rolighedsvej 25, F.
Jørgensen, Hans, Lærer, Aahøjrup, Brenderup, Fyen.
Kjeldsen, Frederik, stud. art., Hørsholm, Rungsted.
Løppenthin B., stud. med. Adr.: Maskinmester Fabricius, Sundholm, S.
Madsen, Harry, Præparator, Zoologisk Museum, Krystalgade 23, K.
Olufsen, P., Godsejer, Quistrup, Struer.
Pedersen, Julius M., Arrestforvarer, Raadhuset, Skanderborg.
Rannje, F., Bogtrykker, Falkoneralle 15, F.
Rasmussen, Caius, Tømrermester, Langgade 81, Valby.
Salomonsen, Finn, Skolediscipel, Uraniavej 18, V.
Steinbach, Axel, cand. pharm., Apotheket, Hadsund.
Tranekjær, F., Kasserer, cand. phil., Reassuranceforeningen, Vester Boulevard 40 St., B.
Windeballe, A. R., Conservator, Zoologisk Museum, Krystalgade 23, K.

DANSK ORNITHOLOGISK FORENINGS BYTTEFORBINDELSER.

Danmark:

Universitetets zoologiske Museum, Krystalgade 23, K.
Det kgl. danske geografiske Selskab, Østergade 1, K.
»Den internationale Katalog«, Polytechnisk Læreanstalt, Sølvgade, K.
»Flora og Fauna«, Silkeborg.
»Naturens Verden«, Botanisk Museum, Gothergade 130, K.
Dansk Jagtforening, Mynstersvej 12, V.
Dansk Skovforening, Brogade 3, C.

Norge:

»Naturen«, Bergens Museum, Bergen.
Stavanger Museum, Stavanger.
Tromsø Museum, Tromsø.

Sverige:

»Fauna och Flora«, Vetenskapsakademien, Stockholm.
Svenska Jägareförbundets Tidsskrift, Rittmestare O. v. Mentzer, Uppsala.
Svenska Naturskyddsföreningen, Stockholm 14.
»Från Jaktmarker och Fiskevatten«, Hornsberg.

Tyskland:

»Ornithologische Monatschrift zum Schutz der Vogelwelt«, Johannisplatz 7, Gera, Reuss.
Vogelwarte Rossitten, Rossitten, Kurische Nehrung.
Biologische Anstalt, Helgoland.
Ornithologische Gesellschaft in Bayern, Neuhauserstrasse 51, München.
Dr. Erwin Stresemann, Zoologisches Museum der Universität, Invalidenstrasse 43, Berlin.
»Zeitschrift für Oologie und Ornithologie«, Forsthaus Räumde, Post Crampe, Kreis Arnswalde, N.-M.

Østerrig:

Naturhistorisches Museum, Burgring 7, Wien, I.
»Ornithologisches Jahrbuch«, Villa Tännenhof, Hallein.

Ungarn:

Det kongelige ungarske ornithologiske Institut, Budapest 2, Debröi-ut 15 Szam, Ungarn.

Holland og Belgien:

Club van Nederlandsche Vogelkundigen. Adr.: Baron Snauckaert van Schauburg, 65 Rue du Prince Royal, Bruxelles, Belgien.
»Le Gerfaut« Revue Belge d'Ornithologie, Square Prince Charles 21, Laeken, Bruxelles, Belgien.

England:

British Museum of Natural History, South Kensington, London.
»The Ibis«, 10 Sloane Court, Chelsea, London S. W. 3.
»British Birds«, Messrs. H. F. & G. Witherby, 326 High Holborn, London.

Frankrig.

Museum d'Histoire Naturelle, Rue de Buffon, No. 55, Paris.

Schweiz:

Schweizerische Gesellschaft für Vogelkunde und Vogelschutz, Alb. Hess, Spitalgasse 28, Bern.

U. S. A.

Smithsonian Institution, U. S. National Museum, Washington, D. C.
University of California, The exchange department, University Library, Berkeley, California.
American Museum of Natural History, 77 The street and Central Park West, New York City.
United States Department of Agriculture, Library, Washington, D. C.

HENVENDELSER TIL MEDLEMMERNE.

Da det er meget vanskeligt for mig at faa Materiale til fortsatte Undersøgelser over Dagrovfuglenes Næring, anmodes Medlemmerne om Bidrag i Form af Optegnelser, friske Fugle, flaaede Kroppe eller Gylp. Ethvert Bidrag modtages med Tak og uden Udgift for Bidragyderen.

Johs. Ferdinand,
Lektor, Herlufsholm.

Det franske Landbrugsministerium har gennem »Institut des recherches agrononomiques« udsendt et detaljeret Spørgeskema angaaende de franske Krage- og Ravnefugles Forekomst, Biologi og Føde. For at faa Besvarelsen saa fyldig som mulig ønskes samtidig gerne Besvarelser fra andre Lande. Medlemmer, der maatte have Lyst til at yde deres Hjælp til dette Foretagende, vil, ved Henvendelse til Mr. A. Chappellier, 42 bis, Rue de Bourgogne, Paris 7e, kunne faa det omtalte Skema tilsendt.

»SYDSJÆLLANDS FUGLEVENNER«.

Under dette Navn stiftedes den 4. Febuar 1923 en Forening i Næstved. Formaalet er »at udbrede Kendskab til Fuglene samt at virke for Bevaring og Fredning af disse«. Dette Formaal søges naaet ved Afholdelse af Udflugter og ved Møder med Foredrag eller Fremvisninger.

Der er i Aar afholdt 2 Møder og 2 Udflugter. Medlemstallet er c. 75; Kontingentet 3 Kr. Bestyrelsen bestaar af Læge Chr. Christiansen, Skelskør, Redaktør Thureholm, Næstved, samt Lektor Johs. Ferdinand, Herlufsholm; sidstnævnte er Foreningens Formand.

INDEX TIL 17. AARGANG

I. SYSTEMATISKE NAVNE

II. DANSKE NAVNE

DANSK ORNITHOLOGISK FORENING

STIFTET DEN 15. OKTOBER 1906

VIRKER FOR UDBREDELSEN AF KENDSKABET TIL
DEN NORDISKE FUGLEVERDEN
GENNEM UDGIVELSEN AF ET TIDSSKRIFT SAMT
AFHOLDELSEN AF FOREDRAGSMØDER OG EKSKURSIONER

Indmeldelse i Foreningen kan ske gennem et af Bestyrelsens Medlemmer. Medlemsbidraget, hvori er indbefattet Betaling for Tidsskriftet, er aarligt for indenlandske Medlemmer 8 Kr., for udenlandske Medlemmer 10 Kr.

Breve og Henvendelser til Foreningen bedes sendt til Formanden, Vekselerer E. Lehn Schiøler.

Artikler og Meddelelser til Tidsskriftet bedes sendt til Redaktøren, Docent R. H. Stamm.

Avertissementer til Tidsskriftet og Regningskrav til Foreningen bedes sendt til Kassereren, Kontorchef Axel Koefoed.

Meddelelser om Flytning samt om eventuelle Fejl i den sidste Medlemsliste bedes tilstillet Kassereren.

Ekskursionsudvalget bestaar af Læge Th. N. Krabbe, Direktør A. L. V. Manniche og Docent R. H. Stamm. Forslag til Ekskursioner bedes sendt til Udvalgets Formand, Læge Th. N. Krabbe.

Forfattere af større Artikler kan, naar det ønskes, faa 40 Særtryk gratis.

Angaaende Køb af ældre Aargange eller Hæfter af Tidsskriftet, for hvilke Prisen findes anført paa Hæfternes Omslag, bedes man henvende sig til Kassereren, Kontorchef Axel Koefoed.

Tidsskrifter, trykte Afhandlinger o. l., der sendes til Foreningen, bedes adresseret til Redaktøren.

17. AARGANG

HÆFTE I

DANSK ORNITHOLOGISK

An die Tauschverbindungen.

Alle 4 Hefte jedes Jahrganges dieser Zeitschrift werden künftig auf einmal am Ende des Jahres den Tauschverbindungen zugehen.

Man wird gebeten, die Zusendungen für den Verein künftig an DOCENT R. H. STAMM, *Stormgade 5, Kopenhagen B,* adressieren zu wollen.

Aux relations d'échange.

Les 4 livraisons, formant un volume de notre journal, seront distribuées dans la suite simultanément vers la fin de l'année.

On est prié d'adresser à MR. R. H. STAMM, *Stormgade 5, Copenhague B,* les livres destinés pour notre société.

In future the 4 parts of each volume of this journal will be sent together at the end of the year.

Papers, sent in exchange to the society, are to be adressed to R. H. STAMM, LECTURER, *Stormgade 5, Copenhagen, B.*

DANSK ORNITHOLOGISK FORENING

KJØBENHAVN, DANMARK.

DANSK ORNITHOLOGISK FORENING

STIFTET DEN 15. OKTOBER 1906

17. AARGANG HÆFTE I

DANSK ORNITHOLOGISK FORENINGS TIDSSKRIFT

Kjøbenhavn

REDIGERET AF
R. H. STAMM

Februar 1923

INDHOLDSFORTEGNELSE.

DANSK ORNITHOLOGISK FORENINGS TIDSSKRIFT

AARGANG 17, HÆFTE I.

H. H. Thieles Bogtrykkeri. København

17. AARGANG HÆFTE II—III

DANSK ORNITHOLOGISK FORENINGS TIDSSKRIFT

REDIGERET AF
R. H. STAMM

Kjøbenhavn Juli 1923

INDHOLDSFORTEGNELSE.

DANSK ORNITHOLOGISK FORENINGS TIDSSKRIFT

AARGANG 17, HÆFTE II—III.

H. H. Thieles Bogtrykkeri. København

17. AARGANG HÆFTE IV

DANSK ORNITHOLOGISK FORENINGS TIDSSKRIFT

Kjøbenhavn

REDIGERET AF
R. H. STAMM

December 1923

Opus meum commendet me.

Udstopning og Montering

af Fugle og Pattedyr samt Krybdyr og Fisk udføres i smukke og naturtro Stillinger.

Samlinger til Skoler og Samlere leveres mod Forudbestilling.

A. R. WINDEBALLE,

Conservator ved

Universitetets zoologiske Museum,

København.

Træffes Hverdage paa Værelse Nr. 25 mellem Kl. 9—5.

JAGT- OG FISKERI MAGASINET

SPORTSFODTØJ — GUMMISTØVLER

PRISMEKIKKERTER

BILLIGE PRISER — RATEBETALING KAN INDRØMMES

TIDSSKRIFTET »JAGT- OG FISKESPORT«

SENDES GRATIS TIL VORE KUNDER

KØBENHAVN

Studiestræde 48

Hj. af Vester Boulevard

Telefon 12648 - 12663

AARHUS

Søndergade 17

Telefon 3600

FROU FROU

Biscuits

„DE LINDEBOOM"

AMSTERDAM

DE LINDEBOOM'S

FINESTE HOLLANDSKE BISCUITS

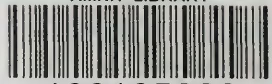
FAAS I ENHVER VELASSORTERET

FORRETNING

INDHOLDSFORTEGNELSE.

DANSK ORNITHOLOGISK FORENINGS TIDSSKRIFT

AARGANG 17, HÆFTE IV.

AMNH LIBRARY
100105828